

ကျေးဇူးတင်ခြင်း

ဤစာအုပ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာမူရင်းကို ၁၉၈၁ ဇွန်လက ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ် ကိုယ်တိုင် ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ရာတွင် ဖိုးသူတော်ဦးမင်းရေး ၁၂လရာသီဖွဲ့ ကဗျာများကို ဆရာမောင်သာနိုးက အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပေးခဲ့၍ ဘာသာပြန်သူ၏ အမှာစာနှင့်တကွ ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ယခု အင်္ဂလိပ်-မြန်မာနှစ်ဘာသာတွဲ ထုတ်ဝေရာတွင်လည်း ဖိုးသူတော်ဦးမင်း၏ ကဗျာဘာသာပြန်များကိုပါ ပူးတွဲ ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ ယခုကဲ့သို့ ဖော်ပြခွင့်ရရှိသည့်အတွက် ဆရာမောင်သာနိုးအား အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ဤစာအုပ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာမူရင်းကို နိုင်ငံခြားတွင် ထုတ်ဝေရန် စီစဉ်ခဲ့စဉ်က ဆရာမကြီးဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၏မေတ္တာရပ်ခံချက်အရ ဆရာပေါ်ဦးသက်က ၁၂လရာသီ သရုပ်ဖော်ပုံများ ရေးဆွဲပေးခဲ့ရာ ယခု အင်္ဂလိပ်-မြန်မာနှစ်ဘာသာတွဲ ထုတ်ဝေရာတွင် ဆရာပေါ်ဦးသက်၏လက်ရာ သုံးခုကို ဖော်ပြရန် ဒေါင်းစာပေ၏ မေတ္တာရပ်ခံချက်ကို ဆရာပေါ်ဦးသက်၏ဇနီး ဒေါ်တင်ကြည်က သဘောတူ ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယခုစာအုပ်အဖုံးတွင် တန်ခူးလသရုပ်ဖော် ပန်းချီလက်ရာ၊ အဖွင့်စာမျက်နှာတွင် နတ်တော်လသရုပ်ဖော်နှင့် တပေါင်းလ သဲပုံစေတီပွဲတော် သရုပ်ဖော်လက်ရာများကို ဂုဏ်ယူစွာဖြင့် တင်ပြလိုက်ပါသည်။ ဤသို့ ဖော်ပြခွင့် ရရှိသည့်အတွက် ဆရာပေါ်ဦးသက်နှင့် ဒေါ်တင်ကြည်မိသားစုအား လှိုက်လှဲစွာ ကျေးဇူး တင်ရှိပါသည်။

ဒေါင်းစာပေ

၂ မတ် ၂၀၀၄

ခင်မိုးချစ် ဂျူနီယာဝင်း

ဆယ့်နှစ်လရာသီ
ပန်းများနှင့်ပြတော်များ

KHIN MYO CHIT
FLOWERS AND FESTIVALS
ROUND THE MYANMAR YEAR

translated by
JUNIOR WIN

ဗေဒါဇာပူ

၁၁၃၊ ၃၃လမ်း(အလယ်)၊ ကျောက်တံတား၊ ရန်ကုန်မြို့။ ဖုန်း-၃၇၃၂၁၀
e-mail: daung73@baganmail.net.mm

မာတိကာ

ထုတ်ဝေသူ၏အမှာ	၇
မြန်မာပြန်သူ၏အမှာ	၈
The Author	9
Translator's Note	13
Tankhu (Tangu)	17
တန်ခူးလ	၂၃
Khasoun (Kason)	29
ကဆုန်လ	၃၃
Nayoun (Nayone)	39
နယုန်လ	၄၅
Wahsou (Waso)	53
ဝါဆိုလ	၅၉
Wakhaun (Wa-gaung)	65
ဝါခေါင်လ	၇၃
Tothalin (Taw-tha-lin)	79
တော်သလင်းလ	၈၅
Thitintyut (Thadingyut)	91
သီတင်းကျွတ်လ	၉၇
Tanhaunmoun (Tazaungmone)	105
တန်ဆောင်မုန်းလ	၁၁၅
Natto (Nat-Taw)	129
နတ်တော်လ	၁၃၄
Phathou (Pya-thoh)	139
ပြာသိုလ	၁၄၄
Tapoutwe (Ta-boh-dwe)	149
တပို့တွဲလ	၁၅၅
Tapaun (Ta-baung)	161
တပေါင်းလ	၁၆၆

ဘာသာပြန်သူ၏ အမှာ

မေမေကြီး ရေးခဲ့တဲ့ Flowers and Festival round the Myanmar Year ကို ‘ဆယ့်နှစ်လရာသီပန်းများနှင့် ပွဲတော်များ’ ဆိုပြီး မေမေကြီး မကွယ်လွန်ခင် ကသာ ဘာသာပြန်ဖြစ်ခဲ့ရင် ဘယ်လောက်ကောင်းမလဲလို့ ကျွန်မစိတ်ထဲ အမြဲ ခံစားနေရပါတယ်။ သည်စာအုပ်ကို မြန်မာပြန်နိုင်ဖို့၊ မြန်မာမှု၊ မြန်မာ့စာပေ တွေကို ကြိုးစားပြီး ရှာဖွေ ဖတ်ရှုခဲ့ရပါသည်။ ဖေဖေကတော့ ‘မင်း ဘာသာ ပြန်တာ သတိလည်း ထားဦး။ မေမေကြီးရဲ့ အင်္ဂလိပ်စာက မြန်မာဆန်ပြီး၊ မင်းမြန်မာစာက ဘိုဆန်နေဦးမယ်’ လို့ သတိပေးပါတယ်။

King Among Men ဆိုတဲ့ ပုဂံ ရာဇဝင် စာအုပ်ကို မေမေကြီး ရေးသားခဲ့တုန်းက အခုလို ဆိုခဲ့ဖူးတာကို အမှတ်ရမိတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ် ထောင်ပေါင်းများစွာက ပုဂံပြည်ကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့စဉ် ရှိခဲ့ကြသတဲ့ ဇာတ် ကောင်တွေအကြောင်း ရေးသားဖို့အတွက် သူတို့တစ်တွေရဲ့ ဝိညာဉ်တွေ မေမေကြီးဆီကို ကူညီကြပါဦးလို့ တိုင်တည်ခဲ့ဖူးသတဲ့။ ကျွန်မလည်း ဒါကို အားကျပြီး မေမေကြီးရဲ့ စာအုပ်ကို ဘာသာပြန် ခဲ့စဉ်တုန်းက မေမေကြီးကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာ တိုင်တည်ခဲ့ပါတယ်။ အကူအညီတွေလည်း တောင်းခဲ့ပါ တယ်။ ကျွန်မကိုယ် ကျွန်မတော့ ဒီ ၁၂- လရာသီစာအုပ်တစ်အုပ်လုံး ဘာသာပြန်နိုင်အောင် မစွမ်းနိုင်ဘူးလို့ပဲ မှန်ယူထားပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း မေမေကြီးရဲ့ အားပေးကူညီ စောင့်မမှုတွေကို အားကိုးပြီး ပြန်ဖြစ်ခဲ့တယ်လို့ပဲ ဆိုချင်ပါတယ်။ ဒီလိုပဲ ယုံကြည်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကို အားပေးခဲ့ရပါတယ်။ ဒီလို စာအုပ် ထွက်ရှိမှာကို မေမေကြီးကလည်း သိရှိပြီး ဂုဏ်ယူနေပါစေလို့ ဆုတောင်း မိနေပါတယ်။

ဂျူနီယာဝင်း

ထုတ်ဝေသူ၏အမှာ

စာရေးဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်(၁၉၁၅-၁၉၉၉)၏ **Flowers and Festivals round the Myanmar Year** စာအုပ်ကို မြေးဖြစ်သူ ဂျူနီယာဝင်းက မြန်မာပြန်ဆို၍ ‘အတွေးအမြင်’စာစောင်တွင် စာစဉ် ၁၄၅ မှ ၁၅၇အထိ ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ဆရာမကြီး အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားခဲ့သောလက်ရာကို မြေးဖြစ်သူ က မြန်မာပြန်ဆိုခြင်းမှာ မျိုးဆက်တာဝန်ကျေပွန်ခြင်းဖြစ်၍ ကြည်နူးပီတိဖြစ်ရပါသည်။ ဆရာမကြီး၏အဘော်ကို အနီးစပ်ဆုံး မြန်မာပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်၍လည်း ဂျူနီယာဝင်း၏ မြန်မာပြန်လက်ရာကို ဆရာမကြီး၏ မူရင်းလက်ရာနှင့် ယှဉ်တွဲ၍ ထုတ်ဝေရန် ကျွန်တော်တို့ စိတ်အားထက်သန်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာမကြီးဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၏ မူရင်းအင်္ဂလိပ်ဘာသာစာအုပ်ကို စာပေလောကတိုက်က ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ဒုတိယအကြိမ် ပုံနှိပ်ဖြန့်ချိခဲ့ပါသည်။ ယခုတစ်ဖန် ဂျူနီယာဝင်း၏ မြန်မာပြန်လက်ရာနှင့်ယှဉ်တွဲ၍ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာစာအုပ်အဖြစ် ဒေါ်ခင်စာပေက ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေနိုင်ခြင်းအတွက် ဝမ်းမြောက်ဂုဏ်ယူရပါသည်။

ဤစာအုပ်တွင် မူရင်းစာအုပ်မှ ပန်းချီဦးဘကြည်၊ ဦးမြတ်ကျော်၊ ဦးအောင် စိုး၊ ဦးတင်ဝင်း၊ ဦးဟယ်ရီအောင်တို့၏ လက်ရာများကို ပြန်လည် ကူးယူဖော်ပြထားပြီး ပန်းချီပေါ်ဦးသက်၏လက်ရာများကိုပါ အားဖြည့်ဖော်ပြထားပါသည်။ သက်ဆိုင်သူအားလုံးအား အထူးကျေးဇူးဥပကာရ တင်ရှိပါကြောင်း။

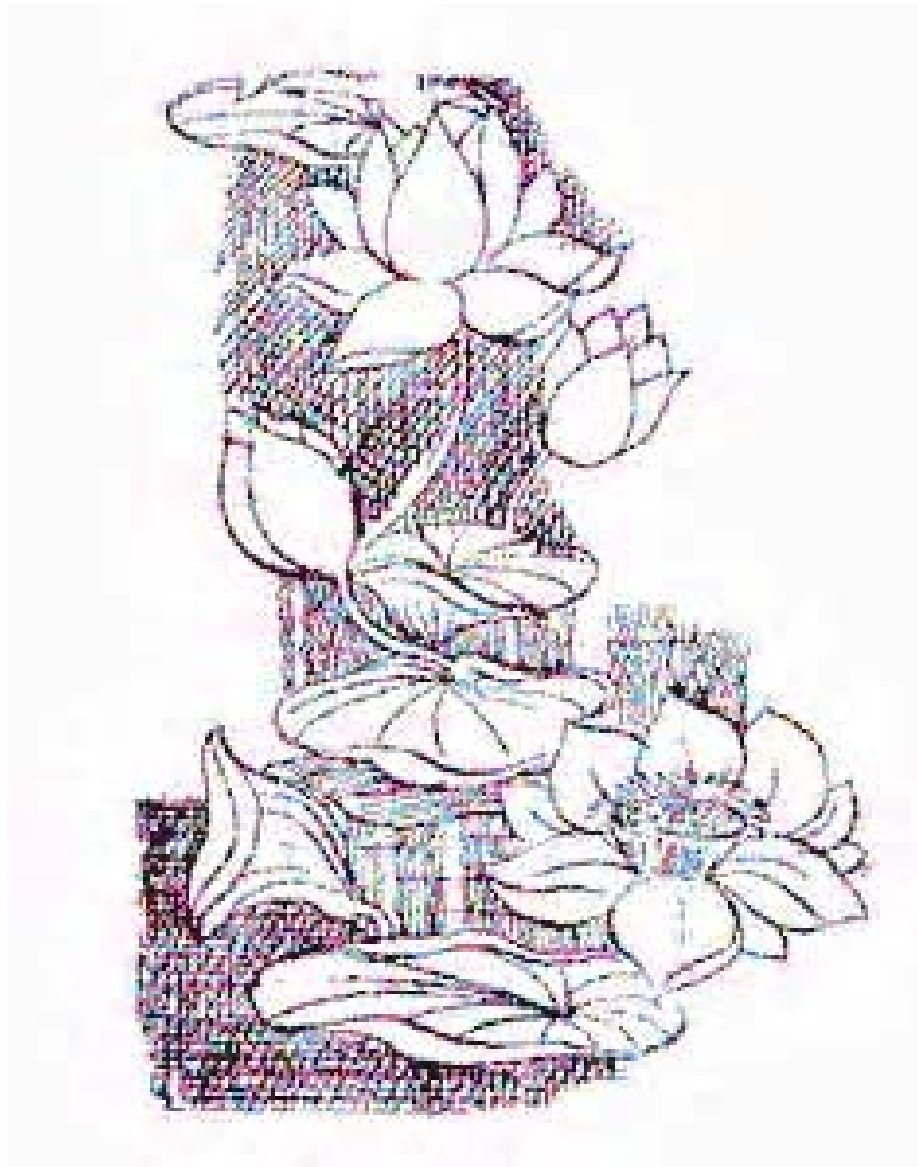
ဒေါ်ခင်စာပေ

The Author

Khin Myo Chit (1915- 1999), started writing short stories in Myanmar in the **Dagon Magazine** in 1934. She worked on the editorial staff of **The Myanmar Journal** during the years when the country seethed with anti-colonial movements for national independence, and after the war, on a Myanmar newspaper **The Oway**.

She graduated from the University of Yangon in 1952 and served as Features Editor in **The Guardian Daily** when she began writing short stories and articles in English. The 13 Carat Diamond which appeared first in **The Guardian Magazine** was included in **Fifty Great Oriental Stories** a Bantam Classic published in U.S.A. and Canada. It was also translated into German, Italian, Gujarati and Yugoslav. Another short story, **Her Infinite Variety**, won a Horizons prize in a contest among Asian countries. **The Four Puppets**, a folk tale, was published in **Folk Tales of Asia** sponsored by the Asian Cultural Centre for UNESCO.

Her English publications include **Myanmar Scenes and Sketches** and **Colourful Myanmar**, the latter being an enlarged edition of her short stories and articles. **Quest for Peace**, which was serialized in **The Working People's Daily** while she was on the staff of that paper, is largely autobiographical. **Anawrahta of Myanmar** is a historical novel based on the life of King Anawrahta the founder of the first Myanmar United Kingdom with its capital Pagan in 11th Century.

Poems
by
Po Thudaw U Min

Translated by
Maung Tha Noe

Translator's Note

Hpouthuto U Min (fl.1798-1848) was a court poet to two successive kings - King Bagyidaw and King Shwebo. Hpouthuto (lit. Pious Grandfather) is a lay brother- a celibate who puts on white robes monk-style and keeps eight precepts but is not counted a member of the Sangha, the Buddhist Order, Both young and old hpouthutos can be found at the village monasteries, attending to the monks. Some young boys serve as hpouthutos before they can be initiated into the Order, when they become *Kouyins* or novices (pali *samanera*). Elderly hpouthutos seldom become monks and remain hpouthutos for the rest of their lives. U Min had been a hpouthuto in his youth, although he was no longer one when he came to the golden city. But as there happened to be another U Min, also a poet, at the royal court, the newcomer was given the name "Hpouthuto U Min" to distinguish him from the other U Min, who came to be known "Lu U Min" or "Layman U Min". The two were often together and sang together. We have a good number of short verses left by the two, in which the first part of the binary piece is done by one and the second part, by the other. Hpouthuto U Min wrote on various themes, from the glory of the King to sending up hot air balloons, but he is best remembered for his season poems, done in both long and short strains. The pieces translated are the shorter variation.

Season There are three seasons in Myanmar, the hot season, the rainy season and the cold season. The 'season' of the poems, however, does not mean these geographical seasons. They just mean months. To the Myanmar the season and the month are often synonymous. We say "the twelve month - seasons" (se hnit la yathi) and we also say "three climates, three seasons" (Utu thoun li, yathi thoun khu). The confusion seems to have arisen from our adoption of ancient Hindu astronomical terms.

The Hindu months are "regarded as having received their names from the asterisms (nakshatra) in which the moon became full during their continuance . . . Full moon is liable to occur in succession in all the asterisms, and at all points of the zodiac¹. "Now, the Myanmar did not take the Hindu practice of calling each month after the particular asterism. Instead they named each month after the point of the zodiac at which the full moon took place ; thus, "Meittha" (Aries) for Tanku , "Pyeittha" (Taurus) for Kahsoun, and so on. The sign of the zodiac is called "rasi" in Sanskrit, and it is from this word that our "yathi" is derived.

Seasonal Poem It is customary for a Burmese seasonal poem to contain information on (1) the seasonal name (Aries, Taurus, etc.). (2) the asterism at which the moon becomes full . (3) the flower that blooms forth in the season and (4) the festival held in the season.

gangaw the tree or the flower of the *Mesua ferra*.

rival stars What the poet calls "stars" throughout the twelve pieces are not always stars, but groups of stars or "asterism" of the translator of *Surya Siddhanta*. In this verse, the poet speak of the moon as a star, too.

Yugan, Yugandhara One of the seven mountains that surround Mount Meru, on which dwell the Buddhist gods.

Examinations in the Golden Books Religious examinations in Buddhist scriptures.

Mulei
(also spelt Myatlei) The Spanish jasmine,
jasminum grandiflorum.

Palace Mountain the royal Festival.	A makeshift mountain erected at palace during the Light
Kathina (Bur. Kahtein)	Ceremony in which the monks are pre- sented with their eight necessities, the first being the yellow robes.
Path (Pali magga, Bur. mag lam)	The fruition of the Ariyan Path leading to Nirvana.
Canda, Candi	names of the moon.
Tharaphi	The <i>Calophyllum longifolium</i>
Pitauk	The <i>Pterocarpus Indicus</i> .
The King Moon	The moon is masculine in Myanmar. Our poets sing of "the King Moon" or "Grandfather Moon"

Flower and Festivals round the Myanmar Year

ဆယ့်နှစ်လရာသီ ပန်းများနှင့်ပွဲတော်များ

1. Tankhu (Tagu)

Old leaves shaken off the stems.
The new year's odours rise.
The wind comes in puffs.
Gangaw flowers speard their pollins.
Fragrance everywhere.
Two rival stars
shine brightly together.
Spica and the silver moon
illumine
high Yugan's rim.

Tankhu (Tagu): April Myanmar New Year

A harmonious blend of Folklore and Buddhism

The Myanmar New Year falls on the second week of April. The New Year is ushered in by three days of Water Festival. According to folklore, Thagyarmin, king of the celestials, will be on a visit to the human abode for three days.

If you stay in this country for some time, you are sure to hear a lot about Thagyarmin, king of the celestials. He may be, as some scholars say, a deity borrowed from the Hindu mythology, or he may be a parallel of Zeus, but it doesn't really matter. What matters is that he is very close to the Myanmar Buddhists. His name pops up every now and then in everyday conversation. "Thagyarmin knows I'm telling the truth!" "May Thagyarmin help me out of this." People sort of believe in him. There is hardly anyone whose soul is so dead as not to.

Who is Thagyarmin?

Thagyarmin may belong to myths, but he is very much within the domain of Buddhist thought and way of life. He is not an immortal like the Greek gods. There is no such thing as an immortal according to the teachings of the Buddha. Thagyarmin, like all celestials, has a

very long life-span, thousands of times longer than human life. The life of a celestial is counted in astronomical figures. However, Thagyar-min or any other celestial is a being who is going round the cycle of rebirth, like humans.

Thagyarmin is just a being, who in his other lives, most probably human has done good deeds, the strength of which causes him to be reborn in that state. The state of being a human is believed

to be the best in which to do good deeds that would enable one to go up higher states of existence.

How to become a Thagyarmin or a celestial

In one of the Jataka tales, the tales that tell of the former lives of the Buddha, there is an account of how the dynasty of Thagyarmins started.

There was a man named Magha who organized good works, like repairing roads, building bridges, digging wells. He gave all he could for the cause. When he died, he was reborn in the celestial regions as king of the celestials. Some of the details of his story will again turn up in the story of the monsoon season in the month of June.

The story of Thagyarmin is like a guide to Myanmar Buddhists: How to become a Thagyarmin. Repair roads, build bridges, dig wells, one of these days you might be a Thagyarmin!

Thagyarmin's duties and obligations

A Thagyarmin's life is one of bliss and sensual pleasures, as could be imagined, whatwith four chief queens and billions of beautiful nymphs. A life-time of eons of years, but how long? Aye, there's the rub. The life of bliss lasts only so long as the force of good deeds lasts. If he is too steeped in pleasures, he might forget to reinforce his good deeds until too late. As in the nature of things, Thagyarmins come and go. The line of Thagyarmins goes on and on.

The Thagyarmin of today is fortunate, because he has his

duties and obligations. The story goes that the Buddha before he entered the *Parinibbana* summoned the Thagyarmin and entrusted him

with the responsibility of seeing that the Buddha's teachings flourish. Thagyarmin is there to see that humans live according to the way of life taught by the Buddha. This act in itself is a good deed, so it is not possible for the Thagyarmin to forget to reinforce his good deeds.

It is by way of helping and guiding humans that he comes down to bring in the new year and remind people of their religious and spiritual duties. New Year is the time for people to cleanse themselves of the defilements they might have collected during the year and look forward to a better life.

Fantastic Myths...But Buddhist in Spirit

Thingyan festival, as the Water Festival preceding the New Year is called, is wreathed with fantastic tales and folklore, but Buddhist in spirit. Thagyarmin will be in the human abode to see that people live and practise the Buddha's way. So it is the time to do good deeds and make up for all the neglect and omissions that one might be guilty of; and of course, resolve to do better during the coming year.

People keep fast, give alms and do good deeds. Even those who cannot afford much, fetch water for older folks, given them personal service, like washing and shampooing their hair. Shampoo made of boiled soap acacia fruits and strips of linden-bloom tree bark is made at home and distributed among friends and neighbours. There is goodwill and loving kindness all around. An auspicious way to start the New Year with.

True Spirit of the Water Festival

The true spirit of the water festival is to have nice clean fun

with dear friends sprinkling scented water on one another. Among friends, all the teasing and playing and joking go with the spirit of the season. It is not all fun and play however; there are chores to do, like preparing shampoo water and giving personal service to older folks. With the sound of the *Ohzie* drums, cymbals and flute in the air, every task is a joy to do. With sacred duties to perform, the fun is more wholesome and enjoyable, without any qualms.

Perhaps, this kind of spirit is not so evident in the heart of cities like Yangon, where there is rough play with water hoses. The revellers seem more intent to embarrass and aggravate than to be playful and give pleasure. Much of the finer aspects of the festival is to be seen in small towns and villages. Yet even in cities, while the wild celebrations are rampant, the monasteries and pagodas are teeming with people of all ages. Most of them are there with the serious purpose of doing good deeds. Young people sweep the grounds, wash buildings and help older people with the chores of cooking alms food for monks. It is indeed a silver lining as the revelry goes on for three days.

*Novitiation ceremony...
Procession going to the monastery*

A Season of Giving

All these April days, there is music in the air. Wherever you go, you see marquees by the roadside. Inside them are sets of yellow robes, black alms bowls, umbrella and leather slippers, laid out amidst flowers and coloured paper streamers. Right at the entrance a notice board announces that a mass novitiation ceremony is to be held during the Water Festival and that your contribution is welcome.

Such marquees are centres of activity during the Water

Festival. Each centre is organized by people of the locality or by the those who work in the same place, office or markets or stores or those who belong to the same profession, like trishawmen, taxi drivers or busmen. Such pool their resources to do deeds of merit like novitiation.

An Important Family Ritual

Novitiation is of vital importance in a Buddhist family. Boys are sent to the monastery where they stay for a week or more. Their heads are shaved and they wear yellow robes. go on alms rounds with their black alms bowls and keep sabbath.

Parents consider it a great privilege to novitiate their sons: that is, in fact, giving their own flesh and blood into the Buddha's Order of the Sangha. Those who do not have sons of their own, novitiate other people's sons so that they do not miss doing this deed of great merit.

It is a meritorious deed on the part of the one who is novitiated, for he gives *himself* into the Buddha's Order. He gives up the worldly pleasures and lives a life of austerity and discipline, even if it is for a short time.

No man's life is considered fulfilled unless he is novitiated; it is a must for a Buddhist man. People consider it to be a gross omission if they fail to novitiate their sons. There is no dearth of helpers for those with limited means to novitiate their sons. One of the New Year activities is to organize mass novitiation when everyone comes forward with contributions in cash or in kind or failing both his personal service. Thus it is quite impossible for a Buddhist boy to grow up unnovitiated with such voluntary helpers and organizers of mass novitiations.

A novitiation ceremony can be simple or it can be done with all the trimmings of folk music troupes and processions. There is such a wealth of tradition and custom in the colourful processions that are part of the Thingyan Festival scene.

တန်ခူးလ
မြန်မာနှစ်သစ်

၁။ တန်ခူးလဘွဲ့

ဟောင်းရွက်ညှာ ခါလှစ်လို၊
တာသစ်ကယ်တဲ့ နံကြိုင်။
ထုတ်ဖြူးလေဆော်က၊
ပန်းကံ့ကော် ဝတ်မှုကျင်း၊
သင်းပျံ့လို လှိုင်။
ကြယ်နှစ်ပြိုင်၊ စိကြယ်နှင့်၊
ငွေလသော်တာတို့၊
ယုဂန်ချာ တောင်တော်စွန်းမှာ၊
ထွန်းထိန်လိုလင်း။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

တန်ခူးလ(ဧပြီလ)

ရိုးရာပုံပြင်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏လှပသော ရောယှက်မှုများ

မြန်မာ နှစ်သစ်သည် ဧပြီလ၏ ဒုတိယပတ်တွင် ကျရောက်လေသည်။ သုံး ရက်တာကျင်းပသော ရိုးရာရေသဘင်က နှစ်သစ်ကို ကြိုဆိုလိုက်ပါသည်။ ရိုးရာပုံပြင် များအရဆိုလျှင် ကောင်းကင်ဘုံ၏ ဘုရင် သိကြားမင်းက ထိုသုံးရက်မှာ လူ့ပြည်သို့ အလည်တစ်ခေါက်လာမည် ဖြစ်လေသည်။

အကယ်၍ အသင်သည် ဤမြန်မာပြည်သို့ ခဏတဖြုတ်လာသောသူ ဖြစ် အံ့။ သိကြားမင်းအကြောင်းကို တော်တော်လေး ကြားသိဖူးလိမ့်မည်။ တချို့က သူ့ကို ဟိန္ဒူဒဏ္ဍာရီက လာသည်ဟုလည်းကောင်း၊ (Zeus) ဇီးယုန်နတ်မင်းကြီး နှင့်ညီမျှသော တန်ခိုးဣဒ္ဓိပတ်ရှိသောသူအဖြစ် လည်းကောင်း နှိုင်းယှဉ် ပြောကြ လေသည်။ သို့သော် ဤကိစ္စက အရေးတကြီး မဟုတ်ပါ။ အဓိကက သူသည် မြန်မာ ဗုဒ္ဓဘာသာလူမျိုးများနှင့် တော်တော်လေး နီးစပ်သည်ဟူသောအချက် ဖြစ်သည်။ သူ့အကြောင်းက နေ့စဉ် သုံးစကားသဖွယ် ရေပန်းစားလှ၏။ ‘သိကြား မင်းက ကျွန်ုပ် အမှန်ပြောတယ် ဆိုတာ သိတယ်’ဟု လည်းကောင်း၊ ‘သိကြားမင်းက ကျွန်ုပ်တို့ကို ဒီဒုက္ခမှလွတ်အောင် လုပ် ပေးပါ’ဟု လည်းကောင်း၊ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ဆိုသလို လူတွေပြောနေကြသည်အထဲတွင် ပါဝင်နေလေသည်။ လူတွေက သူ့ကို ယုံကြည်ကြ၏။ သူ့ကို မယုံကြည်သောသူဟူ၍ ဤကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှိအံ့မထင်။

သိကြားမင်း ဘယ်သူလဲ

သိကြားမင်းအကြောင်းက ဒဏ္ဍာရီသဖွယ်ဖြစ်၏။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တို့၏အတွေးအခေါ်များနှင့် ဘဝဇာတ်ကြောင်းများ၏ အဓိက မြစ်ဖျားခံရာတစ်ခုသဖွယ် ဖြစ်နေ၏။ သူက ဂရိနတ်ဘုရားတွေလို ဘယ်တော့မှမသေသောသူ မဟုတ်။ ဗုဒ္ဓမြတ် စွာ၏တရားဒေသနာတော်အရ လောကတွင် မသေသောအရာဆိုတာ မရှိ။ သိကြားမင်း အပါအဝင် ကောင်းကင်ဘုံတွင် စံစားသူတို့၏ ဘဝသက်တမ်းသည် လူ့သက်တမ်းထက် အဆပေါင်းများစွာ ရှည်သော်ငြားလည်း နတ်ဘုံနတ်နန်း တစ်သက်တမ်းကား မွေးဖွား ခြင်း၊ သေဆုံးခြင်းတည်းဟူသော လူ့ ဖြစ်စဉ်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်လေသည်။

သိကြားမင်းသည် တခြားသောဘဝများတွင် ကောင်းမှုကုသိုလ်များစွာကို ပြု လုပ်ခဲ့၍ ထိုကုသိုလ်တရားက ဒီလိုဘုံနန်းတွင် ပြန်လည်မွေးဖွားဖို့အကြောင်းဖြစ်လာ သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ‘လူ့ဘဝတွင် ကောင်းမှုကုသိုလ် ကောင်းကောင်းလုပ်ခြင်းဖြင့် မြင့်မြတ်သောဘုံဘဝသို့ ရောက်နိုင်သည်’ ဟူသည် လူတို့၏ ယုံကြည်ချက်ဖြစ်လေ သည်။

သိကြားမင်း သို့မဟုတ် ကောင်းကင်ဘုံမှာ မွေးဖွားသူ ဘယ်လိုဖြစ်လာမလဲ

ငါးရာငါးဆယ်ဇာတ်တော်များတွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ရှေးဘဝပေါင်း များစွာသည် သိကြားမင်း မင်းဆက် စတင်ရာ ဖြစ်ပေသည်ဟု ဆိုထားလေသည်။

မာဃလုလင် အမည်တွင်သော သူတစ်ယောက်သည် လမ်းပြင်၊ တံတားဆောက်၊ ရေတွင်းတူး အစရှိသော ကောင်းသောအလုပ်များကို လုပ်ခဲ့သည်ဟူ၏။ သူ့ ရိက္ခိသမ္ဘူ ပစ္စည်းဥစ္စာတို့သည် ထိုကောင်းမှုကုသိုလ်များအတွက် ဖြစ်လေသည်။ သူ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ကောင်းကင်ဘုံ၏အရှင်သခင်အဖြစ် ပြန်လည်မွေးဖွားခဲ့လေသည်။ သူ့အကြောင်း အသေးစိတ်ကို နယုန်လ ကောက်ကြောင်းတွင် တွေ့ရပါမည်။

သိကြားမင်းအကြောင်းသည် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အတွက် သိကြားမင်း ဖြစ်ဖို့ရန် လမ်းညွှန်ရာ ဖြစ်ပေသည်။

သိကြားမင်း၏တာဝန်များနှင့် အလုပ်များ

သိကြားမင်း ဘဝသည် ပျော်ရွှင်မှုနှင့် စည်းစိမ်တွေအပြည့် ဖြစ်လေသည်။ မိဖုရားခေါင် လေးပါး၊ နတ်သမီးလေးတွေ သန်းတစ်ထောင်လောက်နှင့် စံစားနေရပေမည်ဟု စိတ်ကူးနှင့် ပုံဖော်ကြည့်နိုင်ပေသည်။ ပျော်ရွှင်မှုသည် ကောင်းမှုကုသိုလ် ရှိသလောက် တည်မြဲလေသည်။ အကယ်၍ သိကြားမင်းသည် အပျော်အပါး၌ လွန်ကျူးပျော်ပိုက်ခဲ့သည်ရှိသော် အခါနှောင်းမှပင် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုဖို့ မေ့လျော့ခြင်းကို သတိရသွားနိုင်ပေမည်။ ထိုအခါ သူ့နေရာတွင် နောက်သိကြားမင်းက အစားထိုးဝင် ရောက်လာသည်ဟူသော သဘာဝတရား၏နိယာမအတိုင်း ဖြစ်သွားပေမည်။

ယနေ့ သိကြားမင်းကား ကံကောင်းသည်ဟုဆိုရမည်။ အကြောင်းမှာ သူ့၌ တာဝန်ဝတ္တရားက ရှိနေ၏။ ထိုအကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဆိုရလျှင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပရိ နိဗ္ဗာန် မပြုမီတွင် သိကြားမင်းကို တာဝန်ပေးသွားခဲ့လေသည်။ ထိုတာဝန်ကား ဗုဒ္ဓမြတ် စွာ၏တရားတော် လူ့ပြည်လူ့ရွာ၌ မည်သို့လွှမ်းခြုံနေသည်၊ တရားတော်နှင့်အညီ မည်၍ မည်မျှ နေထိုင်နေကြသည်ကို ကြည့်ရှုရန် ဖြစ်၏။ ထိုအလုပ်သည် ကောင်းမှုပြုခြင်းဖြစ် ၍ ထိုအလုပ်ကို သိကြားမင်း ပြီးမြောက်သည်ရှိသော် သိကြားမင်း တာဝန်ကျော်ပြီ ဖြစ် လေသည်။ ထိုအလုပ်ကို ထမ်းဆောင်ခြင်းဖြင့် ကုသိုလ်ပြီးမြောက်သဖြင့် သိကြားမင်း အနေနှင့် မေ့လျော့ခြင်းအကြောင်းရှိတော့မည် မထင်ပေ။

နှစ်သစ်တွင် လူတွေကို ဘာသာရေးတရားနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို မမေ့လျော့ဖို့ ကူညီလမ်းညွှန်ရန်မှာ သိကြားမင်း၏အလုပ်ပင် ဖြစ်လာပေသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်သစ်သည်ကား မိမိတို့၏မကောင်းမှုများကိုပြုပြင်ကာ လွန်ခဲ့သောအချိန်တွေက ပြု

မိခင်သော မကောင်းမှုများကို ဖယ်ရှား၍ ဘဝအသစ်ကို စရမည် အချိန်အခါပင် ဖြစ်ပေ သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ သဘောတရားများ စီးဝင်နေသော ရိုးရာပုံပြင်များ

နှစ်သစ်ကိုကြိုဆိုသောသင်္ကြန်ပွဲ၊ ရေပွဲသဘင်သည် ထူးခြားဆန်းကြယ်သည်။ ရိုးရာပုံပြင်များ၊ ပုံဝတ္ထုများနှင့် တွဲဖက်နေပေသည်။ ထိုထက်မက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ဝိညာဉ်တွေကလည်း ပူးကပ်နေပါ၏။ သိကြားမင်းက လူပြည်သို့ လာပြီး လူတွေ ဗုဒ္ဓ တရားတော်ကို နေထိုင်ကျင့်သုံးကြပုံကို လာကြည့်ပေလိမ့်မည်။ ဒီတော့ ဤအချိန်ကား ကောင်းတာတွေချည်းလုပ်၍ မကောင်းတာ၊ အပြစ်ဖြစ်မည် အရာမှန်သမျှတို့ကိုဖယ်ရှား ပစ်ရမည်အချိန် ဖြစ်သည်။ ပြီးတော့ လာမည်နှစ်တွင် ကောင်းတာတွေလုပ်ဖို့ သန္နိဋ္ဌာန် ချရပေမည်။

ထိုအချိန်အခါတွင် လူတွေက ဥပုသ်စောင့်ကြ၊ အလှူပေးကြ၊ ကောင်းမှု ကုသိုလ်ပြုကြလေသည်။ တချို့သော လုပ်နိုင်သည်အင်အားမရှိသူတို့ပင်လျှင် သက်ကြီး ရွယ်အိုများကို ခေါင်းလျှော်၊ ရေချိုး၊ ရေခပ်အလုပ်များကို ကူလုပ်ပေး၍ ကုသိုလ်ယူ ကြလေသည်။ ခေါင်းလျှော်ရည်ကို အိမ်တွင် တရော်နှင့်ကင်ပွန်းသီးတို့ကို ပွက်ပွက်ဆူ ကျို၍ ပြုလုပ်ပြီး မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်း၊ အိမ်နီးချင်းများကို ဖြန့်ဝေပေးကြလေသည်။ ဤကောင်းမှုကုသိုလ်ကား စေတနာ၊ မေတ္တာဖြန့်ဝေခြင်းဖြစ်ပေသည်။ နှစ်သစ်ကို ကြို ဆိုလိုက်သော မင်္ဂလာရှိသောနည်းလမ်းတစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

ရေပွဲသဘင်၏ လက္ခဏာသွင်ပြင်စစ်စစ်များ

ရေပွဲသဘင်၏ လက္ခဏာစစ်စစ်ကား ခင်မင်သူ အပေါင်းအသင်း မိတ်ဆွေ များကို ရေပက်ဖျန်း၍ ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောပျော်ရွှင်မှုကို ခံစားရန် ဖြစ်ပေသည်။ သူငယ် ချင်းအချင်းချင်း စကြ၊ နောက်ကြ၊ ကစားကြခြင်းသည်ကား ထိုရာသီ၏လက္ခဏာ ဖြစ် ပေသည်။ ပျော်စရာ ကစားဖို့တွေချည်းနှင့်ပင် ပြည်နေသည်ကားတော့ မဟုတ်ပါပေ။ တခြားသောဝတ္တရားတွေကလည်း ရှိနေသေး၏။ ဥပမာအားဖြင့် ခေါင်းလျှော်ရည် ပြင် ဆင်ခြင်း၊ လူကြီးများ၏ ဝေယျာဝစ္စများ ဝိုင်းကူလုပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်၏။ အိုးစည်သံတညံ့၊ စည်မြောသံ၊ ပလွေသံ မစဲဘဲ ထိုအသံများက ရှိရှိသမျှသောအလုပ်တွေနှင့်အတူ လိုက် ပါနေလေသည်။ မြင့်မြတ်သောကုသိုလ်အလုပ်များသည် ပြီးငွေရန် အချိန်မရဘဲ ပျော် ရွှင်ချမ်းမြေ့မှုအသွင်ဖြင့် ရေပွဲသဘင်ကို ပို၍အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ၊ ပို၍ကြည်နူးစွာဖြင့် ကုန် လွန်ရပေသည်။

ဤကဲ့သို့သော ရေအတာသဘင်၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာသည် ရန်ကုန်ကဲ့သို့ သောမြို့များတွင်တော့ တွေ မြင်ချင်မှတွေ့ မြင်ရပေမည်။ ထိုနေရာမှာ ကြမ်းတမ်း သော ရေကစားမှုများကိုသာ တွေ့ရလိမ့်မည်။ ရေကစားမြူးထူးနေသူများကို ကြည့်ရသည်မှာ ရေသဘင်ပွဲကို ပျော်ရွှင် ခံစားနေကြသည်ထက် ရှက်ဖွယ်ဖြစ်သော မယဉ်ကျေးသော ဘက်သို့ယိမ်းယိုင်နေသည်ကို တွေ့ ကြရ၏။ တောရွာများတွင်တော့ ရေသဘင်သွင်ပြင် တွေ့ကိုတွေ့နိုင်ပေမည်။ မြို့ကြီးတွေမှာ ကြမ်းတမ်းသော ရေကစားမှုများရှိနေသော်လည်း ဘုန်းကြီးကျောင်းများနှင့် ဘုရားပရိဝုဏ်တို့တွင် အသက်ရွယ်ငယ်မရွေး စည်ကားနေ သည်ကို တွေ့ကြရသည်။ အများစုမှာ ကုသိုလ် ကောင်းမှုကိုအလေးအနက်ထား၍လုပ် ကြ၏။ လူငယ်များက တံမြက်စည်း လှည်းကြ၊ အဆောက်အအုံတွေ ဆေးကြောကြ၊ လူကြီးတွေ သံဃာရဟန်းများအတွက် ဆွမ်းဟင်းချက်ပြုတ်ရာတွင် ကူညီကြနှင့် ဖြစ်၏။ ဤကား ထိုသုံးရက်တာတွင် ဆင်နွှဲကြသော ပျော်ရွှင်မှုကောက်ကြောင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

အလှူပွဲရာသီ

ထိုဧပြီရက်များတွင် တေးသီချင်းသံတို့ မိုးယံသို့ ညံ့ကြကုန်၏။ ဘယ်နေရာ ကိုသွားသွား မဏ္ဍပ်တွေကိုတွေ့ ကြရ၏။ မဏ္ဍပ်တွင်း၌ အဝါရောင်သင်္ကန်းများ၊ အနက် ရောင်သပိတ်များ၊ ထီးနှင့် ဖိနပ်များကို ပန်းများနှင့် အရောင်စုံပန်းစက္ကူများ ချည်နှောင် ၍ ထားထားသည်ကို တွေ့ ကြရ၏။ မဏ္ဍပ်ရှေ့တွင် ကြော်ငြာသင်ပုန်းတစ်ချပ်ကို တွေ့ ရပေမည်။ ထိုသင်ပုန်းပေါ်၌ ‘ရှင်သာမဏေ ဆက်ခံသူများအတွက် စုပေါင်းအလှူကို ရေအတာသဘင်အတွင်း ပြုလုပ်မည်ဖြစ်ပါ၍ အလှူငွေများကို လက်ခံလျက်ရှိနေပါ ကြောင်း’ဟု ကြော်ငြာထားသည်ကို တွေ့ ကြရပေသည်။

ဤမဏ္ဍပ်များကား ရေသဘင်ပွဲတော်အတွင်း အဓိကကျသော နေရာများ အလိုက် လှုပ်ရှားမှုတစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။ အဓိကကျသော လမ်းအလိုက်၊ ရပ်ကွက် အလိုက် ထိုနေရာဌာနဆိုင်ရာ ဈေးဆိုင်ခန်း၊ စတိုးဆိုင်များမှလူများ၊ ဘတ်စ်ကားမောင်း သမား၊ တက္ကစီဒရိုင်ဘာကအစ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုကြခြင်း ဖြစ်၏။ ရှင်သာမဏေ ပြု ခြင်းတည်းဟူသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုလုပ်ခြင်းသည် ထိုမဏ္ဍပ်တွေ၏ စုပေါင်းအလှူ ပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

မိသားစုတွင်းက အရေးပါသော ဘာသာရေးပွဲ

ရှင်သာမဏေပြုခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မိသားစုအတွင်း၌ အသက်တမျှ အရေးကြီးသောအလုပ် ဖြစ်၏။ ယောက်ျားလေးများကို ဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ ပို့ဆောင်

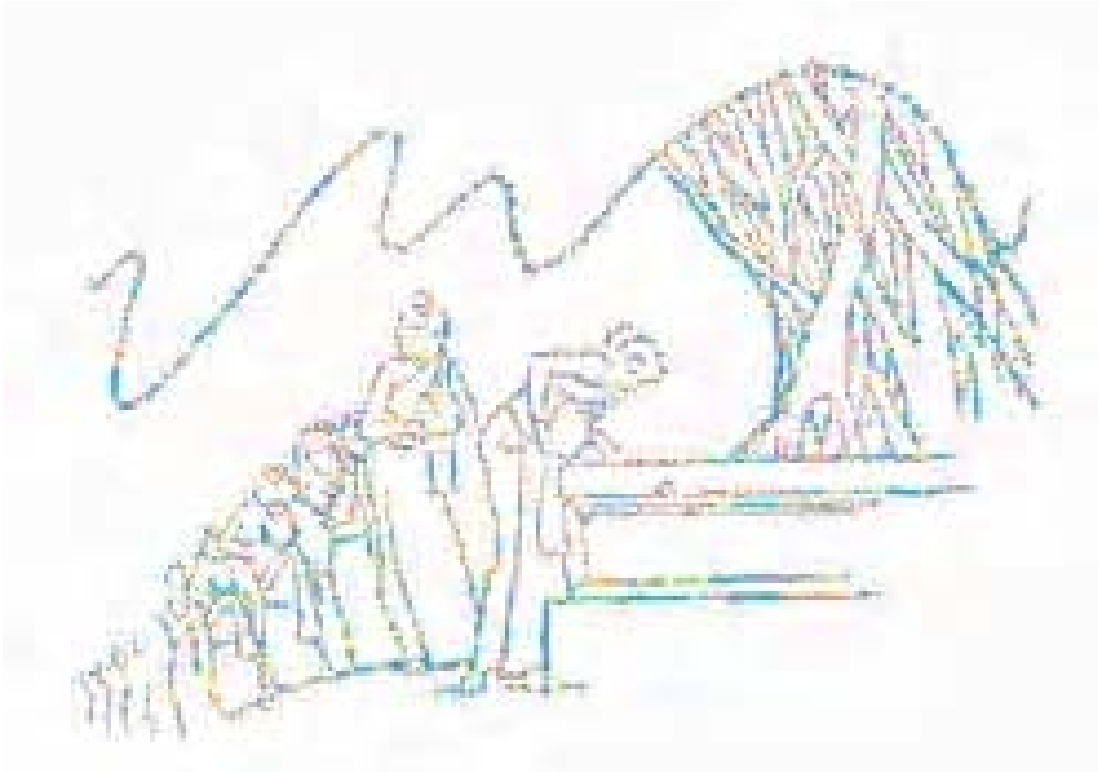
ကြ၏။ တစ်ပတ်မှ တစ်ပတ်ကျော်ကြာတိုင် ဘုန်းကြီးကျောင်း၌ နေကြရ၏။ သူတို့၏ ဦးခေါင်းများကို ရိတ်၍ အဝါရောင်သင်္ကန်းကို ဝတ်ဆင်ကာ သပိတ်ကိုလွယ်၍ ဥပုသ် စောင်ကြရ၏။

မိဘများက သူတို့၏သားများကို ရှင်သာမဏေအဖြစ် သွတ်သွင်းခြင်းကို အခွင့်ထူးရဘိသကဲ့သို့ သဘောပိုက်ကြ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏တရားတော်နှင့်အညီ ဘုရား ၏သားတော်အဖြစ် မိမိတို့၏သားများကို ပေးပို့လိုက်ခြင်းသည် အလွန်ထူးမြတ်သော အခွင့်အရေးပင်ဖြစ်ပေသည်။ သားမရှိသူမိဘများအနေနှင့်လည်း တစ်ပါးသူ၏သားများ ကို ရှင်သာမဏေအဖြစ် လှူဒါန်းပို့ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် ထူးကဲလှသည်။ ကုသိုလ်ကောင်း မှုတွင် မပါရ မရှိရလေအောင် ကုသိုလ်ယူနိုင်ပေသည်။

ရှင်သာမဏေအဖြစ်သွတ်သွင်းခံရသူသည်လည်း ဗုဒ္ဓ၏ ဆုံးမဩဝါဒအောက် တွင် နေထိုင်ခြင်းဖြင့် ထူးမြတ်သောကုသိုလ်ကို ရပေသည်။ သူသည် ထိုသုံးရက်တာ အချိန်တိုကလေးပင်ဖြစ်လင့်ကစား အပျော်အပါးကို စွန့်လွှတ်၍ နည်းစနစ် စည်းကမ်း များနှင့်အညီ နေထိုင်ရပေသည်။

ရှင်သာမဏေအဖြစ်သို့ မသွတ်သွင်းဖူးသူသည် ယောက်ျားဖြစ်လျက် လူဖြစ် ရှုံးဘိသကဲ့သို့ ယူဆထားကြလေသည်။ မိမိတို့၏သားများကို ရှင်သာမဏေအဖြစ်သွတ် သွင်းရန် မေ့လျော့ခဲ့သည်ရှိသော် ဤသည်ကား ကြီးမားသောနစ်နာမှုပင် ဖြစ်လေသည်။ မိမိတို့သားများကို ရှင်သာမဏေပြုသော် ကုသိုလ်ကောင်းမှုအတွက် ကူညီကုသိုလ်ယူ သူများ ရှားပါးသည်ဟူသည် မရှိပေ။ နှစ်သစ်ကိုကြိုဆိုသည်နည်းလမ်းများထဲတွင်ရှင် သာမဏေပြုချင်သူတို့အတွက် အလှူပွဲမင်္ဂလာကလည်း တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်၏။ အလှူ ရှင်များက ငွေကြေးအရလည်းကောင်း၊ လှူဖွယ်ပစ္စည်းအရလည်းကောင်း ပါဝင်ထည့် ဝင်ကြပြီး ရှင်သာမဏေလောင်းလျာတို့၏ အလိုကို ဖြည့်ဆည်းပေးကြလေသည်။ ဤ သို့ဖြင့် စေတနာရှင်များ၊ ကြီးကြပ်သူများ၏ ‘ရှင်သာမဏေပြုချင်သူတို့အတွက် အလှူ ပွဲ’သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ယောက်ျားလေးများအတွက် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် မပြု နိုင်သူများကို မပြုရ မရှိရလေအောင်ဖြစ်စေသော ကောင်းမှုကုသိုလ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ရှင်သာမဏေပြုပွဲကို ခပ်ရိုးရိုးကျင်းပကြသလို၊ ရိုးရာတေးသီချင်း တီးမှုတ်ပွဲ များ စီတန်းလှည့်လည်မှုများနှင့် ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ကျင်းပတတ်ကြလေသည်။ ဤ ပွဲသည်ကား သင်္ကြန်ရေသဘင်ပွဲတော်မြင်ကွင်း၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်၍ ကြည်နူးစရာ ကောင်းလှသော ဘာသာရေးတရား ထုံးတမ်းစဉ်လာတစ်ခု ဖြစ်ပါတော့သည်။

2. Kahsoun (kason)

The yellow champac buds are fragrant.
Alpha Libra, the king of stars,
shines amid the clouds
in brilliant rays.
In wood and jungle
golden parakeets learn to fly,
Joyously flitting from tree to tree,
They play merrily.

Kahsuon (Kason) : May

The Merry Month

Myanmar New Year begins with sprays of cool water showering on friends with goodwill and loving kindness. Come Kason, the second month of the year, and once again water is poured, this time, on the sacred tree, the Bodhi tree, the tree of enlightenment.

The full moon of Kason month is a three-fold anniversary: the birth of Siddhata, the Buddha to-be, His attaining of Enlightenment at the foot of the Bodhi tree, and the passing of the Buddha into Nib-bana.

Such episodes in the Buddha's life live on to this day, after 25 centuries, in poems, songs, plays, paintings, scriptures, and last but not least, in the hearts of the Buddhists. Emphasis is laid on the paying of respects to the sacred tree, in remembrance of the Buddha's Enlightenment. That particular day brought to all beings, hope of deliverance from Suffering.

On that morning, there was nothing but peace and beauty. Flowers unfolded their soft petals and threw open their treasure chests of sweetness. The air was filled with the song of birds. Far and near, into the homes of men, there spread an unknown peace. All evil hearts grew gentle.

Prince Siddhata, now in hermit's garb, sat under the Bodhi tree, radiant, rejoicing and strong, and from His lips poured forth the words beginning *Aneka jatisangsrung*, a song of triumph. It was a glorious moment. He had, for many many lives, sought "who wrought these prisons of the senses, sorrow fraught". On that morning, he

could declare, "I know thee, never shall thou build again these walls of pain". He had become the Buddha.

After 45 years of teaching the Truth he had found, the Buddha passed away to *nibbana* on the full moon day of Kason. His last admonition to His disciples was: "Always be mindful: never let yourselves slip into negligence and forgetfulness."

Buddhists celebrate these anniversaries in the spirit of the Buddha's teachings. They give alms, keep precepts, practise meditation. The Buddha's teachings are remembered in all their meritorious deeds. Since such deeds are done communally, the custom of going to the local pagodas in groups is observed for many generations.

Men and women of all ages go to local pagodas in processions to pour water on the sacred tree. Young women carry water pots on their heads, none too heavy, but just enough to lend them a Balinese grace as they walk along. Red earthen pots topped with green banana leaves give a picturesque effect, especially with flower-bedecked chignons hanging down the maidens' napes.

The procession, as usual, is attended by music troupes. The Myanmar folk music troupe consists of simple instruments, namely, the drum, cymbals, bamboo clappers and flute. With one or more mountebanks dancing to the snappy tunes one can have all the fun and merriment. One does not have to be specially talented to be able to play these instruments, nor anyone to be a Nureyev to do the dance steps. Anyone can join in.

The song usually are playful and teasing and they run something like this:

Come along my pretty maid
 I'll take thee right to Nibbana
 It's the goal I'll strive
 For thee and me, for me and thee.
 Thou art all goodness and virtue
 Ever bent on doing deeds of merit,
 Oh, look, thy beauteous face all damp
 With beads of perspiration, oh,
 Do not strain so much, my dear,
 Let me help thee....let me carry the pot for thee!

Here the ardent swain is asking his maid to come along with him to the Goal of Nibbana, the Cessation of all desires. Buddhism teaches negation of all worldly desires. This is, perhaps, one of the idiosyncracies of Myanmar ways and customs. They stick to the principles of Buddhism and at the same time they are very much of the world.

When a young man says "the three little words" he does so in terms of *samsara*, the cycle of rebirths. His "yours forever" promises to love her, not only in this life but in all the lives to come. "May we always together in all our future lives....if we were born as birds, we shall roost on the same branch,...such expressions are common in love songs.

Nibbana is the goal for all Buddhists to strive for; but then it is a long way to go. There is plenty to enjoy, and inevitably to suffer, (but never mind!), and also much to do in the way of striving for the Goal. Naturally, one wishes to have a helpmate and companion for the long journey "to warn, to comfort and command."

Perhaps, this ever-present Buddhist way of thought in all aspects of Myanmar life exalts the mundane and the earthy to sublime and spiritual heights.

Even as the young couples pour water on the Bodhi tree, their thoughts are on the meaning of the full moon of Kason month, the triple anniversary, Prince Siddhtha's nativity, His Enlightenment under the Bodhi tree and his passing into Nibbana. The event is celebrated in folk songs, classical arias and even in modern pop tunes.

၂။ ကဆုန်လဘွဲ့
စကားဝါင့် သင်းလို၊
ကြယ်မင်းတဲ့ ဝိသာခါ၊
တိမ်ဗွေမှာ ရောင်ခြည်ရွန်း၊
ထွန်းတဲ့ချိန်ခါ၊
စုံကန္တာ၊ ဟေမာမြိုင်ထဲ
ရွှေကျေး ပျံသင်လို၊
စံပျော်ရွှင် သည်ဟိုကူးလို့ငယ်၊
မြူးကြစမ်း။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

ကဆုန်လ(မေလ)

ပျော်ရွှင်ဖွယ်လ

မြန်မာနှစ်သစ်ကို မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းအချင်းချင်း မေတ္တာစေတနာရေစင်များ ပက်ဖျန်းကာ စတင်လိုက်ပြီးနောက် ကဆုန်လသို့ ရောက်လေပြီ။ မြန်မာနှစ်၏ ဒုတိယ လဖြစ်သော ထိုကဆုန်လတွင် ရေအေးရေစင်တို့ဖြင့် ဒုတိယအကြိမ် သွန်းလောင်းပြန် လေသည်။ သွန်းလောင်းခံရသောအရာကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားအဖြစ်သို့ရောက်ရှိခဲ့လေ သော မြင့်မြတ်လှသည် မဟာဗောဓိညောင်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ကဆုန်လပြည့်နေ့ကား အမှတ်တရ သုံးခုတို့ဖြင့် တည်ရှိနေလေ၏။ ‘ကဆုန် လပြည့် သောကြာနေ့ဝယ် ဘုရားလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဖွားတော်မူသည်’၊ ‘ကဆုန်လပြည့် ဆင်မင်းနေ့ဝယ် မဟာဗောဓိညောင်ပင်ရင်း၌ နိဗ္ဗာန်တရားတော်အလင်း ပေါက်ကာ ထွန်းတောက် ဘုန်းတော်၊ သောင်းလုံး ကျော်လေသည်’။ ထိုမှ တစ်ဖန် ‘ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့ဝယ် ချမ်းမြေ့နိဗ္ဗာန်သို့ စံတော်မူလေသည်’တဲ့။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘဝကတည်းက ထိုထိုသော အရေးပါလှသည် အကြောင်းခြင်း ရာတို့သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ကျော်က ဖြစ်ပျက်ခဲ့ငြားသော်လည်း ယနေ့ တိုင် ရှင်သန်နေဆဲ ဖြစ်၏။ ကဗျာများ၊ တေးသီချင်းများ၊ ပြဇာတ်များ၊ ပန်းချီကားများ၊ ရုပ်တုများအဖြစ်နှင့် သက်ဝင်နေဆဲ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုထက်မက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အသည်းနှလုံးတွေထဲမှာစိမ့်ဝင်နေကြလေသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်အလင်း ပေါက်ရာ အမှတ်တရနေရာ အဖြစ် မြင့်မြတ်သော ဤဗောဓိရွှေညောင်ပင်ကို ရိုသေ

လေးစားသမှုပြု၍ အလေးအနက်ထားခဲ့ကြလေသည်။ ထိုနေ့ထူးနေ့မြတ်သည်ကား ရှိ ရှိသမျှသော လူသတ္တဝါတို့အား ဒုက္ခဆင်းရဲခြင်းမှလွတ်ကင်းဖို့တည်းဟူသော မျှော်လင့်ချက်ကို ပေးလေသည်။

ထိုနေ့ နံနက်တွင် ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် ကျက်သရေတို့သည်သာ ဆောင်ကုန်လေသည်။ ပန်းတို့သည် ပွင့်ဖတ်များကို ဖူးပွင့်စေ၍ လှပချိုမြိန်သော ရတနာကဲ့သို့ အဖိုးတန်လှသော ပန်းဆီ ပန်းနှစ်တို့ကို ပေးလေသည်။ လေပြည်လေညှင်းတို့သည် ကျေးငှက်တေးသံသာတို့ဖြင့်သာ ညံ့ကုန်လေသည်။ အဝေးအနီး ရှိရှိသမျှသောသူတို့၏ နှလုံးအိမ်တို့သည် ငြိမ်းအေးမှုတို့သာ လွှမ်းခြုံကုန်ကြလေသည်။ ထို နေ့ထူးနေ့မြတ်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ နိဗ္ဗာန်တရားတော် အလင်းပေါက်၍ ‘ရန်သူ ခပင်း၊ အမိုက်သင်းကို အရှင်းပယ်ဖျောက် အလင်းရောက်’သကဲ့သို့ ဆိုးသွမ်းမိုက်မဲသူတို့၏ နှလုံးသားတို့သည်လည်း ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ကုန်လေပြီ။

ဘုရားလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားသည် သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ရဟန်းတည်းဟူသော နိမိတ်ကြီးလေးပါးကိုမြင်တော်မူပြီးနောက် ရဟန်းပြုရန်အလို့ငှာ တောထွက်တော်မူလေသည်။ ထိုနောက် ဥရုဝေလတောအုပ်သို့ကြွ၍ မဟာဗောဓိညောင်ပင်အောက်တွင် ဒုက္ကရစရိယာကျင့်တော်မူလေသည်။ တစ်နေ့သောအခါဝယ် အလောင်းတော်မြတ်သည် တောက်ပရွန်းလဲသော၊ အင်အားရှိသောအသံဖြင့် ယခုကဲ့သို့ နှုတ်မှကျူးရင့်တော်မူလေသည်။

‘အနေကဇာ တိ သံသာရံ’

ဤအသံကား အောင်မြင်မှု၏ တေးသံဖြစ်လေသည်။ ဤအချိန်အခိုက်လေးတွင် ဂုဏ်ကျက်သရေတို့နှင့် ပြည့်စုံသွားလေပြီ။ ဘုရားလောင်းတော်သည် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းတိုင်တိုင် ‘ဘဝ သံသရာ ဖန်ခါခါလျှင် ခန္ဓာဝဋ်ဇာတ် အမြစ်မပြတ် နိုင်ဘဲ’၊ ‘ခန္ဓာရှိလျှင် ဗျာဓိဇရာ မရဏတို့မကွာ နှိပ်စက်’သဖြင့် ‘ဒုက္ခယုက်လိမ် ခန္ဓာအိမ်’ တည်ဆောက်လုပ်သည်။ တရားခံကို ‘လက်သည်စစ်စစ် ဘယ်သူဖြစ်’ဟု စိစစ်ထောက်လှမ်း စူးစမ်းရှာဖွေလျက်ရှိရာမှ ထိုနေ့နံနက်တွင် ‘ငါဘုရား၏ စိတ်အစဉ်သည် သင်္ခါရစက်ကွင်း ဒုက္ခခပင်းမှလွတ်ကင်းရာအမှန် နန်းနိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံမျက်မှောက် သန္တိဇာတ် သိဒ္ဓိပေါက်သဖြင့် ဆိုက်ရောက်သက်ဝင်မိလေပြီ။ ဒုက္ခယုက်လိမ် ခန္ဓာကိုတည်ဆောက်ထားသည်ရှိသောအိမ်ကို မှန်မှန်ကြေမှု့ ငါ ဖျက်ချအပ်လေပြီ’ဟု ကြွေးကြော်ရင်း ပီတိအဟုန်ဖြင့် သဗ္ဗညု ရွှေဏ်တော်ကို ရတော်မူပြီးနောက် ဘုရားဖြစ်တော်မူလေသည်။

ထိုနောက် ဘုရားဖြစ်သည်။ ကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့မှ လွန်မြောက်၍

နောက်ငှေ့နှစ်တိုင် တရားဒေသနာတော်မြတ်တို့ကို ဟောကြားတော်မူခဲ့လေသည်။ ‘ဝါလေးဆယ့်ငါး၊ သက်ကား ရှစ်ဆယ်’၊ ‘ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့ဝယ်’ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မမူခင်တွင် သူ၏ တပည့်များအား နောက်ဆုံးအနေနှင့် ယခုလို သတိပေးစကား မိန့် ကြားသွားခဲ့သည်။

‘ချစ်သားတို့ သတိ အမြဲရှိလော့။ ဘယ်သောအခါမှ သတိမေ့လျော့ခြင်း မဖြစ်ပါစေနင့်’

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏တရားတော်မြတ်တို့ကို နှလုံးသွင်းကာ ဗုဒ္ဓ၏အမှတ်တရများကို ကျင်းပခဲ့ကြလေသည်။ လှူဖွယ်ပစ္စည်းများကို ဆက်ကပ် လှူ ဒါန်းခြင်း၊ ဥပုသ်သီတင်းသီလဆောက်တည်ခြင်းနှင့် တရားအားထုတ်ခြင်းများကိုပြုလုပ် ကြလေသည်။ ဤကဲ့သို့သော အဖိုးထိုက်တန်လှသည် လုပ်ရပ်များဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏သင်ကြား မှုများကို အစဉ်ထာဝရ အမှတ်ရနေပါတော့သည်။ ထိုကောင်းမှုကုသိုလ်များကို စုပေါင်း လုပ်ကြရာတွင် ဘုရားပရိဝုဏ်သို့ အဖွဲ့အုပ်စုများဖြင့်သွား၍ ကောင်းမှုပြုသော အလေ့ အထည် မျိုးရိုးစဉ်ဆက် တည်တံ့နေပါတော့သည်။

မိမိတို့နေရာဒေသဆိုင်ရာတွင် တည်ရှိသောဘုရားများသို့ ကြီးငယ်မရွေးသွား ရောက်ကြကာ မြင့်မြတ်သော ဗောဓိညောင်ပင်ကို ရေများသွန်းလောင်းသောအမှုကို ပြုကြလေသည်။ အမျိုးသမီးငယ်များက ဦးခေါင်းပေါ်တွင် သူတို့တစ်နိုင် ရွက်နိုင်သော ရေအိုး၊ ရေအေးစင်ကိုရွက်၍ ဗောဓိညောင်ပင်ခြေရင်းသို့ ရေသွန်းလောင်းရန် လျှောက် လာကြလေသည်။ သူတို့၏ဟန်ပန်အမှုအရာကား နာမည်ကြီး မိန်းမလှကျွန်းဟု တင် စားခေါ်ဝေါ်ကြသော ဘာလီကျွန်းသူများ လမ်းလျှောက်ဟန်လေးလားဟု တင်စားလိုက် ချင်ပါတော့သည်။ ထို့ပြင် ရွက်ထားသော မြေနီအိုးပေါ်က အုပ်ထားသောအစိမ်းရောင် ငှက်ပျောရွက်ကလည်း အနုပညာဆန်ရုံမက လုံမပျိုတို့၏ကုပ်ပိုးတွင် သူတို့ ပန်ဆင် ထားသော ပန်းနွယ်၊ ပန်းခက်တို့ ကနွဲကလျ ကျနေဟန်ကလည်း အရောင်ရောယှက် မှု၏ လှပစိုပြည်မှုပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုကဲ့သို့ လမ်းလျှောက်လာကြရာ၌လည်း တေးသီချင်းများဖြင့် မြိုင်မြိုင်ဆိုင် ဆိုင်ရှိလှသည်။ မြန်မာ့ရိုးရာတေးသီချင်းများကို မြန်မာ့ရိုးရာ ရိုးစင်းလှသည်။ တူရိယာ များဖြစ်သော အိုးစည်များ၊ ဝါးလက်ရုပ်များ၊ ပလွေများဖြင့် တီးမှုတ်ကြလေသည်။ တစ် ယောက်ယောက်က သို့မဟုတ် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က သက်ဝင်လှုပ်ရှားနေသော တေးသွား အလိုက် ကနေရာ ကျန်သူများပါ အပျော်များကူးစက်ကုန်ကြလေသည်။ အဆို၊ အတီး၊ အကတို့၌ အထုံပါရမီ မပါလာသူပင်ဖြစ်လင့်ကစား ကပုံကဟန်တို့ကိုလိုက်တုပ၍ ထို ပျော်ရွှင်မှုထဲ ပါဝင်နိုင်ကြသည်။

သူတို့ ဆိုတီးကြသော တေးသီချင်းများမှာ အများအားဖြင့် ပျော်ရွှင်ဖွယ်၊
စ၊ နောက်ဖွယ်များ ဖြစ်ကြသည်။ တချို့သောအဓိပ္ပာယ်များက ဤသို့ဆောင်လေသည်။

‘သွားကြမယ် တူပျော်ပျော်
မောင်ကြီးနှင့်အတူ သွားစို့နော်။
ကုသိုလ်ပြုမယ်ချစ်ဖော်
နိဗ္ဗာန်ပိုမယ့်လမ်းကို အတူသွားစို့နော်။
တော်ဝင်ပန်းထိုက်တဲ့ ငွေစင်ယံ
နန်းပြာသာဒ်က မိုးနတ်မယ်
ကုသိုလ်ရေးလုပ်ဖို့ရာ
အစဉ် စိတ်နှလုံးကြည်လှသူရယ်
ဟော ကြည်ပါဦး
ချွေးစို့နေတဲ့ ခင့်မျက်နှာ
ရွှေစိတ်တော် မညှိုးလိုက်ပါနှင့်
ခင်ရွက်တဲ့ ရေအိုးစင်
မောင်ကူလို့ ထမ်းမယ်တဲ့လေး’

မောင်ကြီးက သူ့ချစ်သူကို နိဗ္ဗာန်ပိုမယ့်လမ်းသို့ အတူတကွ သွားရအောင်
ဟုခေါ်နေလေသည်။ နိဗ္ဗာန်သည်ကား အာရုံငါးပါး ကာမတရားတို့၏လွတ်ကင်းရာ
ဖြစ် လေသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက လူ့လိုအင်ဆန္ဒများကို ပစ်ပယ်ကြရန် လမ်းညွှန်ပေးခဲ့လေ
သည်။ ယင်းသည် မြန်မာ့ရိုးရာကျင့်စဉ်များအရ လက်ခံထားသော အချက်တစ်ခု
ဖြစ် ကောင်း ဖြစ်နေပေသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ဘက်ကလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ယုံကြည်မှုတစ်
ခုအဖြစ် လက်ခံထားပြီး အခြားတစ်ဘက်ကလည်း လူသဘာဝအရ လူလိုအင်များကို
မစွန့်ပယ်နိုင်ကြပေ။

မောင်ကြီးက ချစ်သူကို ‘သံသရာ’တည်းဟူသော စကားသုံးလုံးကို ဆိုလေ
သည်။ ‘သံသရာ’ဟူသည် မွေးဖွားခြင်း၊ သေဆုံးခြင်း ရာသီစက်ကွင်းဖြစ်၏။ အဓိပ္ပာယ်
ကား ဒီဘဝတစ်ခုတည်းတင်မက ဘဝဆက်တိုင်း ချစ်ပါဟူသော ကတိပင် ဖြစ်လေ
သည်။ ‘ဖြစ်လေရာ ဘဝ ဘဝမယ် ပေါင်းကြဖို့ရွယ်၊ ငှက်ဖြစ်တောင် တစ်ကိုင်းတည်း
ကို မဆိုင်းဘဲ နားပါမယ်’ ဤကား အချစ်သီချင်းတွေထဲမှာ စီးဝင်နေသော စာသား
များပင် ဖြစ်လေသည်။

နိဗ္ဗာန်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အတွက် ရအောင်ကြိုစားရမည်။ ပန်းတိုင် ဖြစ် ပေသည်။ သို့သော်ငြားလည်း ရောက်ဖို့ရန်ကား ဝေးကွာလှပေသည်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ စံ စားစရာတွေကလည်း အပြည့်။ ဒုက္ခဆင်းရဲကလည်း မလွဲမရှောင်သာ ဖြစ်နေပေသည်။ (သို့သော် ကိစ္စမရှိပါ) ဒီပန်းတိုင်ကိုရောက်ဖို့ကြိုးပမ်းရာတွင် လုပ်စရာတွေကလည်း ရှိ နေပေသည်။ ထိုရှည်လျားလှသည့်ခရီးလမ်းကို အတူတကွလျှောက်လှမ်းဖို့ရန်အတွက် ကူညီဖော်၊ လက်တွဲဖော်ရှိဖို့ လိုအပ်လှပေသည်။ ကိုယ့်ကို 'သတိပေးရန်၊ နှစ်သိမ့်ရန်၊ အကြံပေးရန်' ဖြစ်လေသည်။ ထို အမြဲတမ်းတည်ရှိနေသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏အတွေး အခေါ်များသည် ဘဝသက်တမ်းတစ်လျှောက် စီးဝင် စိမ့်ဝင်နေပါတော့သည်။

လူငယ်လူရွယ်များ မဟာဗောဓိညောင်ပင်ပေါ် ရေများသွန်းလောင်းသောအခါ ထိုသူတို့၏စိတ်အစဉ်သည် ကဆုန်လပြည့်နေ့၏ဝိညာဉ်များအဖြစ် အမှတ်တရ သုံးခုကို သတိရနေကြပေသည်။ 'ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့ဝယ် ဘုရားလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထ မင်းသား ဖွားတော်မူသည်'၊ 'ကဆုန်လပြည့် ဆင်မင်းနေ့ဝယ် မဟာဗောဓိညောင်ပင် ခြေရင်း၌ နိဗ္ဗာန်တရားတော် ရတော်မူသည်'၊ 'ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့ဝယ် ချမ်းမြေ့ နိဗ္ဗာန်သို့ စံတော်မူလေသည်'တဲ့။ ထိုအဖြစ်အပျက်တို့သည်ကား ရိုးရာတေးသီချင်းများ၊ ကျေးလက်တီးလုံးများသာမက ခေတ်ပေါ်တေးသီချင်းတို့မှာပင် ဖော်ကျူးဂုဏ်ပြုလျက် ရှိနေကြပါတော့သည်။

3. Nayoun (Nayone)

Examinations in the Golden Books.
As the season changes to Gemini,
jasmine and *mulei*,
buds, blooms, and pollins,
strew their fragrance about.
Amid the sky,
in heavens high above,
the golden star king Antares
is radiant.

Nayoun (Nayone) : June

A Month of Thunder, Lightning and Rain

With Nayone (June), the third month of the Myanmar calendar, the monsoon is in full swing. Gone are the lyrical dreams inspired by showers that fall like multicoloured bead strings through the sun beams and fragrant vapours rising out of the sun-scorched earth, as gentle drops fall like mercy from heaven.

Now, everything is wet...just WET through and through. Dark skies, torrential rains and storms. "Fair is foul, and foul is fair" sort of weather. Anyway it is a change, perhaps not so nice as one would wish, but a change from those hot days. Nature is in full splendour and the mind "creates a green thought in a green shade". The weather is ideal for curling up on a sofa with a nice book. It is also story time when kids gather round the old granny.

If the blonde, blue-eyed children of the West are fascinated by the story of Persephone who brings in spring, sunshine and flowers, the Myanmar children are no less so by the legend of the rains caused by the warfare between the gods above.

The booming of thunder was the sound of the celestial drum whose frame was made of the shell of a giant crab who breakfasted on mammoth mastodons. The crab's claws served as drumsticks. Thagyarmin, King of the celestials (he's the same who comes down to bring in the New Year, remember?), strikes the drum to rally his forces.

Here we are again, another story featuring Thagyarmin. The whole thing began when the first Thagyarmin started the dynasty at the Abode of the Celestials.

Magha, the Good Samaritan

Thagyarmin, before he became what he is, was a human being. His name was Magha. Born of a rich and noble family, he devoted

himself to good works. He formed a group of 30 men and organized people to do good deeds...repairing roads, building public rest houses, bridges, and digging wells.

Magha's wife Sujata was a woman of beauty and charm and she was a happy-go-lucky type, content to enjoy a life of ease and pleasure. Megha doted on her and he let her have her way.

When Megha's life span ended, he was reborn in the celestial regions. His thirty companions were with him. They named their abode *Tavatimsa*, the Abode of the Thirty Gods. Magha was almost happy, but not quite, because among his good friends and companions, his beloved Sujata was missing. Thagyarmin, for this was Magha's new title, longed for Sujata...which was rather surprising, since there was no dearth of nymphs, whatwith a harem of billoins.

Thagyarmin waited and waited for Sujata to join him, but she did not come. With his omniscient powers he looked for her in other planes of existences. It was a sad day for him when he found that his beloved, gay, fun-loving Sujata, lacking the strength of good deeds, was reborn in the animal world... a crane in the forest.

It was fortunate that the life span of celestials was very very long...one day in the life of a celestial is approximately a thousand years in human life. So Thagyarmin had time to wait for Sujata and

children are taught to revere the Buddha...

help her to gain enough merit to be reborn in the celestail abode.

Thagyarmin went to Sujata, the crane and made known to her who he was and took her to see the grandeur, bliss and pleasures of his abode. He told her that all these could be hers, if she would only follow his advice. If she wished to be reborn in the celestial abode, she must do deeds of merit. She could practise self-denial and abstain from taking. Life, which was one of the Five precepts humans observe on earth.

It was pretty hard for a crane, a bird of prey living on live things like fish and insects, to abstain from taking life, but she promised to do so. Thagyarmin had made her realize how she had missed being reborn in the celestial abode, because of her failure to do her share in her husband's good deeds.

Sujata was determined to do her best, she lived on things other than live ones; one day she saw a fish lying still like dead; she picked it like by its head but its tail wagged. Sujata dropped it. She would rather go hungry than kill for food. It was not long before she died of starvation.

It looked as if Sujata had not done enough. She was reborn as a human being...a potter's daughter. Thagyarmin, ever watching her, saw that the family was poor. It would be difficult for her to do good deeds. So he took the appearance of an old man selling pumpkins. When Sujata saw the old man bowed down under the weight of his wares, her heart was filled with pity. She called the old vendor and offered to buy the whole lot of pumpkins just out of compassion.

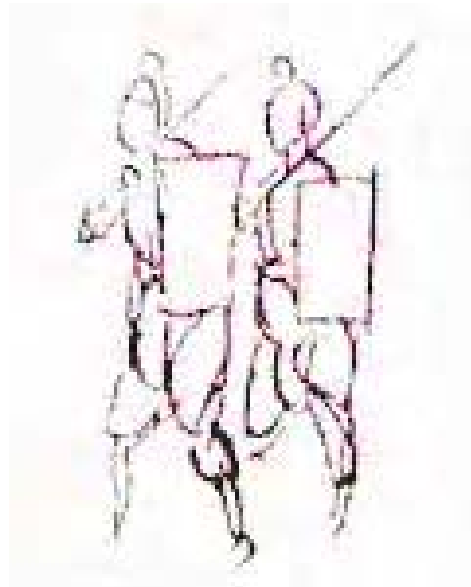
The old vendor, Thagyarmin in disguise, let her have the pumpkins at a taken price and went away. Only when Sujata started to prepare the family meal featuring a dish of pumpkings, did she notice that the furits were not fit for eating... they were of solid gold! So the family became rich overnight and Sujata devoled herself to good works. She simply gave away her riches in charity.

While waiting for Sujata to join him, Thagyarmin was busy consolidating his position in the celestial abode. Some other celestials were there before him. They were called *Asuras*. Their deeds of merit of the past lives had blessed them with god-like appearance, super-normal powers and a place in the celestial abode. They, however, were too drunk in their blissful state to be good. They indulged in all kinds of debauchery.

Naturally Thagyamin did not want such satyrs in his abode. One day, while the Asuras were drunk deep in the celestial liquor, Thagyarmin and his friends drove them out of their territory. The Asuras did not realize

their fallen state until the season of coral flowers. Up in the celestial abode, there was a tree that bloomed exotic red flowers of incomparable beauty and sweetness. Only when the fallen ones saw the common flowers without any scent on the bushes, did they realize their loss.

The Asuras immediately rallied their forces to wage war on Thagyarmin. The beating of the war drums sounded like thunder and the flashing of arms fitted through the skies like lightning. All the heavenly regions were disturbed and clouds melted in rain-drops.

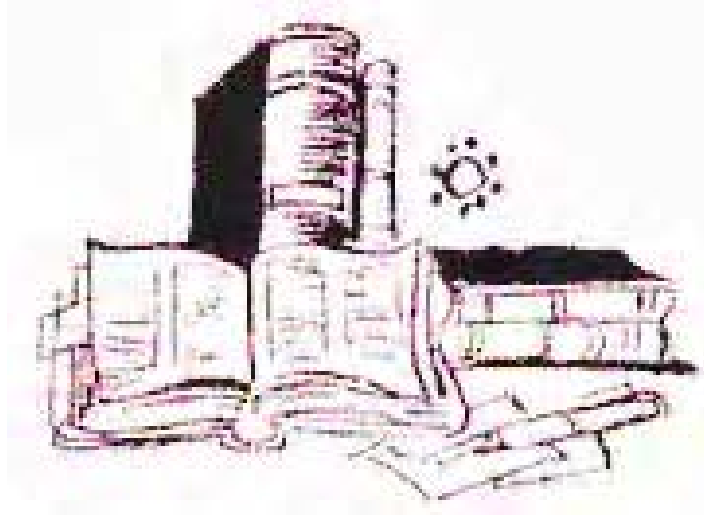

It was a twist of fate that Sujata, after living a good and virtuous life, was reborn as the daughter of the king of Asuras. She was famed for her beauty and goodness and many celestial princess desired her. So a day was fixed for the choosing of her bridegroom. On that day Thagyarmin joined the goodly company of celestial princess and won her love. He carried her off much to the indignation of the Asura king. Thagyarmin made Sujata his Chief Queen and celebrated the happy event by taking the title *Sujapati*, the Lord and Husband of Sujata. It was his best loved and proudest title. Even as children listen enthralled to the story of Thagyarmin and Asuras, young people dream of the kind of love that lasted not just one life but many many lives.

It is in this month of Nayon that scriptural examinations for monks and nuns are held. The lay people, mindful of the service of the monks and their life-long dedication to the study of the Buddha's teachings, do their best to supply the comforts and amenities of the candidates. It is necessary to offer daily alms food to those who come from other towns to the examination centres. Contributions to the cause are donated by the community and organizations.

Organizations take charge of offering daily alms food to a large

number of monks. Each household takes in one or more monks, according to their means. Everyone is anxious to do the meritorious deed of giving support to the monks, the Order of the Sangha, custodians of the Buddha's Dhamma.

Apart from written examinations, there are those where the candidates have to recite all the scriptures by rote. It is a tremendous undertaking to commit to memory all the Buddha's discourse, known as the Three Baskets of Learning.

There are but few who could pass the recitation tests and those who do are showered with honours and gifts. It is in deep gratitude to the *Theras*(monks) of olden times, who enshrined the Word of the Buddha in their hearts, that the tradition of recitation by rote is still kept up to this day.

It was only after 400 years after the demise of the Buddha that the discourses were written down on palm leaves. There were hard times when there was famine and monks had barely anything to eat. They buried themselves up to the waist in sand dunes to ease the rumblings of their empty stomachs and went on with their daily recitations of the discourses.

In this way, the monks kept the Word of the Buddha alive even without sophisticated tools like tape recorders and microfilms. Today scriptural examinations are an important feature in Buddhist life. This month is a busy time for Buddhist households. There is a lot to do for the monk candidates who carry aloft the torch of Buddhist learning by dedicated study and devotion.

၃။ နယုန်လဘွဲ့

ရွှေစာတော် ပြန်မေးလို့၊
မြတ်လေးတဲ့ စံပယ်။
မေထုန်ဆို ရာသီကူး၊
ပွင့်ဖူးဝတ်မှုန့်၊
သင်းပျံတော့တယ်။
ကောင်းကင်လယ်၊
ထက်ဝယ်ဘုံက၊
ဇေဋ္ဌရွှေကြယ်မင်းငယ်၊
လင်းတဲ့ချိန်ပ။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

နယုန်လ(ဇွန်လ)

မိုးကြိုးသွား လျှပ်စီးကြောင်းများနှင့် မိုးရေစက်တိုလွှမ်းသောလ

မြန်မာပြက္ခဒိန်မှ တတိယမြောက်လဖြစ်သော နယုန်လနှင့်အတူ မိုးစက်မိုးပေါက်များကလည်း အပြည့်အဝ ခိုဝင်လာလေပြီ။ နေရောင်ခြည်တန်းများသည် မိုးရေစက်များကို ရောင်စုံခြယ်ဆေးစက်များအဖြစ် ကမ္ဘာမြေပေါ်သို့ ဖြန့်ကျစေရင်း စိတ်ကူးအိပ်မက်များကို ပို၍တွန်းအားပေးလိုက်လေတော့သည်။ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော မိုးရေစက်တိုသည်ကား အထက်ကောင်းကင်ယံမှပေးသနားတော်မူလိုက်သော စောင်မမှုလေလား။

မည်သို့ဆိုစေ ယခုတော့ အစစအရာရာကို စိုစွတ်နေကြလေပြီ။ မည်းမှောင်သော ကောင်းကင်ယံ၊ အရှိန်အဟုန်ပြင်းသော မိုးသီးမိုးပေါက်တို့နှင့် ကြမ်းတမ်းသောမိုးဒဏ်၊ လေဒဏ်တို့သည်သာ လွှမ်းမိုးကုန်လေသည်။ ‘ဆိုးလိုက် ကောင်းလိုက်၊ ကောင်းလိုက် ဆိုးလိုက်’ရာသီဥတုပင်ဖြစ်ပေတော့သည်။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ဤကား ပြောင်းလဲမှုတစ်ခုပင် ဖြစ်လေသည်။ ရာသီဥတု သိပ်သာယာတယ်ဟု မဆိုသာ။ သို့သော် ပူပြင်းသော ရာသီဥတုမှ အကူးအပြောင်းဖြစ်ပေသည်။ သဘာဝတရားသည် အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလေစွ။ စိတ်ကူးစိတ်သန်းတို့သည် စိမ်းလန်းသောအရိပ်အောက်ဝယ် ခိုပြည် လှပသော စိတ်အတွေးတို့ကို ‘ဖန်တီးယူကုန်ပြီ’ ဖြစ်လေသည်။ ဆိုဖာပေါ်မှာ စာအုပ်ကောင်းကောင်းတစ်အုပ်နှင့် မိမိယူလိုကောင်းမည်ရာသီဥတုပင် ဖြစ်ပေသည်။ မေမေကြီး၏ နံဘေးတွင် မြေးတို့ ပတ်ထိုင်ရင်း ပုံပြင်နားထောင်ရတော့မည် အချိန်ကောင်းလည်း ဖြစ်ပေသည်။

အနောက်တိုင်းက မျက်လုံးပြာပြာ၊ ဆံပင်ရွှေအိုရောင်ရှိသော ကလေးငယ် တို့ကို ရီဒဏ္ဍာရီပုံပြင်တွေထဲက မြေအောက်ဘုရင် (Hades)၏ ဇနီးဖြစ်သူ အသီး အနံ့စောင့်နတ်သမီး (Persephone)၏ လွမ်းစရာဇာတ်လမ်းက ဆွဲဆောင်နေကြပေ လိမ့်မည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် မြန်မာကလေးငယ်တို့အတွက်လည်း ကောင်းကင်ယံက နတ် တို့၏တိုက်ပွဲက ရီဒဏ္ဍာရီတို့နှင့်မခြား ဆွဲဆောင်နေပေလိမ့်မည်။

ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလှသော မိုးကြိုးသွားတို့၏အသံကား ဆင်ဘီလူး ကြီးပေါ်ဝယ် နံနက်စာ စားသုံးကြသော ကြီးမားသည့်ကဏန်းကောင်ကြီး၏ အခွံဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော စည်ကြီး၏ အသံပေတည်း။ ထိုကဏန်းကောင်ကြီး၏လက်များက စည်တီးသော တုတ်တံများအဖြစ် နေရာယူထားလေသည်။ သိကြားမင်း(မြန်မာ့နှစ်သစ် တန်ခူးလဖွဲ့တုန်းက လူပြည်သို့ ဆင်းလာသူအဖြစ် စာဖတ်သူတို့ မှတ်မိနေကြပါလိမ့် မည်။) က သူ့အင်အားများကို စည်တီး၍ စုဆောင်းလိုက်လေသည်။

ယခုအချိန်အခါသည်ကား သိကြားမင်းအကြောင်း တင်ဆက်ရမည့်အလှည့် ဖြစ်ပေသည်။ နတ်တို့ကို အစိုးရသော သိကြားမင်း၊ နတ်ဘုံနတ်နန်းမှာ စတင်ခဲ့ပုံ၏ ဇာတ်လမ်းအစုံကား ဤသို့ဖြစ်လေသည်။

စိတ်ကောင်းနှလုံးကောင်းရှိသူ မဃလုလင်

သိကြားမင်းအဖြစ်သို့ မရောက်မီ လူအဖြစ်သို့ရောက်ခဲ့စဉ်က သူ့အမည်က မဃ ဖြစ်လေသည်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော၊ မြင့်မြတ်သောမိသားစုမှဆင်းသက်လာသူ၊ ကောင်းကျိုးအလုပ်များကိုသာ ခံမင်သူ ဖြစ်လေသည်။ မဃလုလင်သည် အယောက် ၃၀ပါဝင်သောအဖွဲ့ကို ဖွဲ့ကာ လမ်းပြင်၊ ဧရပ်ဆောက်၊ တံတားဆောက်၊ ရေတွင်းတူး အစရှိသော ကောင်းမှုအလုပ်များကို ကြီးကြပ်လုပ်ဆောင်ခဲ့လေသည်။

မဃလုလင်၏ဇနီး သုဇာတာကား ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါလှပသူဖြစ်ပြီး ပျော်ပျော်နေ စရိုက်ရှိသူဖြစ်လေသည်။ ‘မဃလုလင်ပြုသော ကောင်းမှုဟူသမျှ ဇနီးမယားဖြစ်သူ ငါ့ ကောင်းမှုမည်သာတည်း’ ဟူသော အတွေးဖြင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု မပြုဘဲ မိမိ ကိုယ် ကိုယ်သာလျှင် တန်ဆာဆင်ယင်ခြင်းဖြင့် အချိန်ကာလတို့ ကုန်လွန်စေလေ၏။ မဃ လုလင်သည် သုဇာတာအပေါ် ချစ်မြတ်နိုးမှုဖြင့် သူ့လုပ်လိုရာလုပ်ပါစေဟု ခွင့်ပြုထား လေသည်။

မဃလုလင်သည် မိဘ လုပ်ကျွေး၊ ဆွေမျိုးကြီး ရှိသေ၊ မှန်သောစကား ဆို၊ ကြမ်းတမ်း မဆို၊ ကုန်းမတိုက်၊ ဝန်မတို၊ အမျက်မထွက် ဟူသော ခုနစ်ပါးသော ကျင့် ဝတ်တို့ ပြည့်စုံခြင်းတို့ကြောင့် အသက်အဆုံး၌ ‘တာဝတိံသာနတ်ပြည်’ဝယ် သိကြား

နတ်မင်းကြီးဖြစ်လေ၏။ သူ၏သုံးကျိပ်သော အဆွေခင်ပွန်းတို့သည်လည်း ထို‘တာဝတိ’ သာနတ်ပြည်၌သာလျှင် ဖြစ်ကုန်လေ၏။ သို့သော် သူ၏ အဆွေခင်ပွန်းများကြားဝယ် ချစ်လှစွာသောသုဇာတာ ပါမလာသောကြောင့် မဃလုလင်မှာ လုံးဝဥသည့် မပျော်ပိုက် နိုင်ချေ။ ‘သိကြားမင်း’ဟူသည် မဃလုလင်၏ အမည်သစ် ဖြစ်၏။ နတ်သမီးလေးတွေ တစ်ဘက် လေးငါးရာနှင့် စံစားနေရသော သိကြားမင်းက သုဇာတာကို တမ်းတနေ သည်ဆိုရာ အံ့ဩစရာပင် ဖြစ်ပေသည်။

သိကြားမင်းသည် သုဇာတာ ထိုနတ်ဘုံနတ်နန်းသို့ ရောက်လာနိုး၊ ရောက် လာနိုးနှင့် စောင့်မျှော်နေလေသည်။ သို့သော် သုဇာတာကား ရောက်မလာချေ။ သိကြား မင်းသည် သူ၏တုနိုင်းမရသောစွမ်းအားဖြင့် တခြားသောအရပ်ရပ်ကို ရှာဖွေကြည့်လေ သည်။ လှပ၍ အပျော်အပါးမက်သော ချစ်လှစွာသော သုဇာတာကို တွေ့သည်ရှိသော် သိကြားမင်းမှာ စိတ်နှလုံးမချမ်းမြေ့ ဖြစ်ရပြန်လေသည်။ သုဇာတာသည် တစ်စုံတစ်ခု သောကောင်းမှုကို မပြုလေခြင်းကြောင့် တိရစ္ဆာန်အမျိုး၌ ဗျိုင်းမ ဖြစ်ရရှာလေသည်။

နတ်ဘုံနတ်နန်း၏သက်တမ်း ရှည်လျားလွန်းသည်မှာ ကံကောင်းသည်ဟုဆို ရပေမည်။ နတ်ဘုံနတ်နန်းက တစ်ရက်သည် လူသက်တမ်း နှစ်တစ်ထောင်လောက် ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းနိုင်ပေသည်။ ဒီတော့ သိကြားမင်းအနေနှင့် သုဇာတာကို ကောင်းမှုပြု စေပြီး နတ်ဘုံနတ်နန်းမှာ ပြန်လည်မွေးဖွားစေသည်တိုင် အချိန်တွေပေးပြီး စောင့်နိုင် လေသည်။

သိကြားမင်းသည် ဗျိုင်းဖြူမထံသို့သွားကာ သိကြားမင်းအသွင်ကိုပြု၍ ‘ငါ ကား သင်၏ချစ်လင်ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော မဃလုလင်တည်း’ဟုဆိုကာ နတ်ပြည်နတ်ရွာက သိကြားစည်းစိမ်၊ နတ်စည်းစိမ်တို့ကို ပြလေသည်။ ‘ငါ ပေးအပ်သော ဆုံးမဩဝါဒတို့ ကို စောင့်ရှောက်ခဲ့သည်ရှိသော် ဤဘုံနန်းက ငါ့ရှိရှိသမျှတို့သည် သင်ပိုင်ဖြစ်ပေလိမ့် မည်။ အကယ်၍ သင်၏ ဤနတ်ဘုံနတ်နန်း၌ ပြန်လည်မွေးဖွားလိုသော် ကောင်းမှုပြု လော့။ မိမိအလိုကို မလိုက်နှင့်။ အထူးသဖြင့် ငါးပါးသီလမှ တစ်ပါးဖြစ်သော အသက် သတ်ခြင်းမှု ရှောင်ကြဉ်လော့’ဟု ဆိုဆုံးမလေသည်။

သက်ရှိငါးနှင့် အင်းဆက်ပိုးမွှားများကို စားသုံးအသက်ရှင်ရသူ ဗျိုင်းငှက်ငယ် မအတွက် အသက်မသတ်ဖို့ ထိန်းရန်ကား အတော်ခက်ခဲရှာလေသည်။ သို့သော် ဤ အတွက် မမေ့မလျော့ စောင့်ရှောက်ပါမည်ဟု တာဝန်ခံခဲ့လေသည်။ ခင်ပွန်းဖြစ်သူ၏ ကောင်းမှုအလုပ်များကို ဝေမျှခံစားဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် နတ်ဘုံနတ်နန်းတွင် ပြန်လည်မွေးဖွားခဲ့ခြင်းအတွက် မည်မျှဆုံးရှုံးခဲ့ရခြင်းအကြောင်းကို ဗျိုင်းဖြူမ နား လည်သဘောပေါက်သွားခဲ့ပေပြီ။

သုဇာတာသည် သူ့ ကတိအတိုင်း ဖြစ်အောင်လုပ်မည် ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ချထား လိုက်၏။ သုဇာတာသည် အလိုလိုသေသော ငါးတို့ကိုသာလျှင် ရှာ၍ စားလေသည်။ တစ်နေ့သ၌ ငါးသေတစ်ကောင်အမှတ်နှင့် ကောက်ယူလိုက်ရာ မျိုခါနီး၌ အမြီးက လှုပ်နေသည်ကိုတွေ့ရလေသည်။ သုဇာတာသည် ချက်ချင်းပင် ထိုငါးကို လွှတ်ချလိုက် လေသည်။ အစားတစ်လုတ်အတွက် အသက်သတ်ရသည်ထက် ဆာ၍သာ နေနေ တော့မည်။ သုဇာတာသည် အစာငတ်သောဒဏ်ဖြင့် မကြာမီ ကွယ်လွန်ရှာလေသည်။

သုဇာတာ စောင့်ခဲ့သော ငါးပါးသီလ၏ အစွမ်းကြောင့် နတ်ပြည်နတ်ရွာသို့ ချက်ချင်းမရောက်သော်ငြား လူ့ပြည်လူ့ရွာ၌ အိုးထိန်းသည်တစ်ယောက်၏ သမီးအဖြစ် ပြန်လည်မွေးဖွားလေသည်။ အမြဲတမ်းစောင့်ကြည့်နေသောသိကြားမင်းသည် သုဇာတာ မွေးဖွားသောမိသားစု၏ ဆင်းရဲပုံကို တွေ့ မြင်လေသည်။ ဒီတော့ ကောင်းမှုပြုဖို့ သုဇာ တာအတွက် ခက်ခဲပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် သိကြားမင်းသည် အဘိုးအိုတစ်ယောက် အသွင်ပြောင်း၍ သခွားသီးရောင်းသူအဖြစ် ဖန်တီးကာ သုဇာတာထံ သွားလေသည်။ သုဇာတာသည် လေးလံသော အထုပ်အပိုးများဖြင့် ခါးကျိုးအောင် ထမ်းပိုးလာသော အဘိုးအိုကို တွေ့သော် သူမ၏နှလုံးသားသည် သနားစိတ်ဖြင့် လျှံတက်လာလေသည်။ ထို့ကြောင့် မေတ္တာကရုဏာစိတ်တို့ဖြင့် ထိုသခွားသီးများအားလုံးကိုဝယ်ယူဖို့ရန် အဘိုး အိုကို ခေါ်လိုက်လေသည်။ ဈေးရောင်းသူ အဘိုးအိုအဖြစ် ရုပ်ဖျက်လာသူ သိကြားမင်း သည် ငွေအသပြာ အနည်းငယ်မျှဖြင့် သခွားသီးများကို ရောင်း၍ ထွက်ခွာသွားလေ သည်။ သုဇာတာသည် ထိုသခွားသီးများကိုချက်ပြုတ်ရန် စတင်ပြင်ဆင်ရာ ထိုသခွားသီး များကား စားဖို့ရန် မဖြစ်နိုင်သော ရွှေသားစစ်စစ်များဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ညတွင်းချင်းပင် သုဇာတာတို့မိသားစု ချမ်းသာကြွယ်ဝလာလေပြီ။ သုဇာ တာသည်လည်း ကောင်းမှုကုသိုလ်များကို ကျေနပ်ဝမ်းမြောက်စွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့တော့ သည်။ သူမ ပိုင်ဆိုင်သောစည်းစိမ်ဥစ္စာများကို မရှိနှွမ်းပါးသူများကို ပေးကမ်းခဲ့လေသည်။

သိကြားမင်းသည် သုဇာတာအလာကိုစောင့်ရင်း နတ်ပြည်နတ်ရွာ၌ သိကြား မင်းစည်းစိမ်၊ နတ်စည်းစိမ် ပိုမိုရပ်တည်နိုင်အောင်တည်ဆောက်ရင်း အလုပ်ရှုပ်နေလေ သည်။ အခြားသောနတ်ဘုံနတ်နန်းတို့မှာ ထိုတာဝတိံသာ၌ အရင်ကတည်းက ရှိနှင့် နေခဲ့ကြ၏။ ထိုသူတို့ကို အသူရာဟု ခေါ်တွင်လေ၏။ အတိတ်ကပြုခဲ့ဖူးသောကောင်းမှု အကျိုးကြောင့် အသွင်အားဖြင့် နတ်တို့နှင့်မခြားချေ။ တစ်မူထူးသောစွမ်းရည်ရှိ၍နတ် ပြည်နတ်ရွာ၌စံစားကြရကုန်၏။ ထိုအသူရာတို့သည် နတ်၌ ဖျော်သောဖျော်ရည်ကို စီ ရင်၍ သောက်စားမှူးယစ်ကုန်၏။ မကောင်းတာမှန်သမျှတို့ကိုလည်း ပြုလုပ်ကြကုန်၏။

သိကြားမင်းသည် သူဘုံနန်း၌ ထိုကဲ့သို့သောအမှုများကို ပြုလုပ်နေကြသည်

ကို မလိုလားပေ။ တစ်နေ့သ၌ အသူရာတို့ သောက်ခြင်းကြောင့် မူးယစ်မေ့လျော့စဉ် တွင် သိကြားမင်းနှင့် အဆွေခင်ပွန်းတို့သည် အသူရာတို့ကို ထိုနေရပ်ဌာနေမှ အောက် သို့ ခြေမှဆွဲငင်၍ ပစ်ချကြလေသည်။ အသူရာတို့ မူးယစ်နေကြရာ သူတို့ ဘုံနိမ့်သွား သည်ကို သခွတ်ပင်ရာသီ၌ သခွတ်ပန်းများပွင့်မှသာ သိကုန်ကြလေသည်။ အထက်က နတ်ဘုံနတ်နန်း၌ ပွင့်သောပန်းများ ဘာနှင့်မှနှိုင်းယှဉ်၍ မရနိုင်သော လှပချိုမြိန်သော အဆင်း၊ ရနံ့နှင့်ပြည့်စုံသော ကြက်သွေးနီပန်းတို့သာ ဖြစ်လေသည်။ အနိမ့်ဘုံသို့ရောက် သွားသူ အသူရာတို့ ဘာအနံ့မှမရှိသော ပန်းများ၊ ချုံနွယ်ပိတ်တို့၌ ပွင့်နေသည်ကိုတွေ့ မှ သူတို့၏ဖြစ်အင်ကို သဘောပေါက်သွားကြလေသည်။

အသူရာတို့သည် ချက်ချင်းပင် သိကြားမင်းထံ စစ်ခင်းဖိုရန် အင်အားများစု ဆောင်းကြလေသည်။ စစ်စည်တီးသံသည် မိုးကြိုးသွားသံများလေလား မြည်ဟည်းကာ ကောင်းကင်ယံကို ဖြတ်၍လည်းကောင်း၊ လွင့်ပါးနေသောစစ်လက်နက်သွားတို့၏ အလင်း တောက်ပမှုများကား လျှပ်စီးများကဲ့သို့ လည်းကောင်း လင်းလက်ဆူပွက်ကြကုန်လေ သည်။ အာကာသတစ်ခွင်မှာ လှုပ်အနှိုးခံလိုက်ရဘိသကဲ့သို့ တိမ်တိုက်တို့မှာ အရည် ပျော်ကာ မိုးစက်ပေါက်များအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိကုန်ကြလေတော့သည်။

ကံကြမ္မာ၏လှည့်စားမှုအရ သုဇာတာသည် အသူရာဘုရင်၏သမီးအဖြစ် ပြန် လည် မွေးဖွားလေသည်။ လူ့ဘဝ၌ သီလကို လုံခြုံစွာ စောင့်ထိန်းခဲ့သောကြောင့် ဤ ဘဝ၌ အလွန်အဆင်းလှ၏။ အသရေနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ရောက်လာကုန်သော နတ်သား များသည် သုဇာတာကို အလိုရှိကုန်ကြလေသည်။ သို့ဖြစ်၍ အသူရာနတ်မင်းကြီးသည် တစ်နေ့တွင် သုဇာတာနှင့်ထိုက်တန်သောသတို့သားကို ရွှေချယ်ဖို့ ရက်သတ်နှုတ်လိုက် လေသည်။ ထိုနေ့၌ သိကြားမင်းသည် နတ်သားများနှင့် ဝင်ရောက်၍ ပန်းကုံးအစွပ်ခံ ရာ သုဇာတာ၏ပန်းကုံးစွပ်ခြင်းကို ခံလိုက်ရလေသည်။ သုဇာတာကို သိကြားမင်း ခေါ် ဆောင်သွားခြင်းသည် အသူရာဘုရင်ကြီးကို ဒေါသအမျက်ခြောင်းခြောင်းထွက်စေလေ တော့သည်။ သိကြားမင်းသည် သုဇာတာအား တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ဆောင်ယူ၍ နတ်သမီးတို့၏ အကြီးအရာ၌ ထားလေသည်။ ထို့နောက် သုဇာတာပတိ ဟူသော သု ဇာတာ၏အဆွေခင်ပွန်း အရှင်သခင်အဓိပ္ပာယ်ရသော ဘွဲ့အမည်ကို ဆက်ခံလိုက်လေ သည်။ ဤအမည်ကား သိကြားမင်း၏အမြတ်နိုးဆုံး၊ ရုဏ်ယူရဆုံး ဘွဲ့အမည် ဖြစ်ပေ သည်။ ကလေးသူငယ်များအဖို့ သိကြားမင်းနှင့်အသူရာတို့၏ ဇာတ်လမ်းကို ကြားရာ ကြက်သီးမွေးညှင်း ထမတတ်ဖြစ်ကြရလေသည်။ လူငယ်လူရွယ်များအတွက် ဘဝပေါင်း များစွာကျော်ဖြတ်ပြီးမှ ပြန်လည်ဆုံစည်းရသည်။ သိကြားမင်းနှင့် သုဇာတာတို့၏ အချစ် ဇာတ်လမ်းမှာ စိတ်ကူးယဉ်စရာ ဖြစ်ကြရလေသည်။

ထို နယုန်လသည် သံဃာတော်များနှင့် သီလရှင်များအတွက် ရွှေပေလွှာ၊ စာမေးပွဲစစ်သော အချိန်ကာလလည်း ဖြစ်ပေသည်။ သာမန်လူများက စာဖြေသံဃာများ၊ တရားအလုပ်ပေါ် စိတ်ချလက်ချ ကျက်နိုင် ဖတ်နိုင်ဖို့ရန်အတွက် သံဃာ့ဝေယျာဝစ္စများကို တတ်နိုင်သရွေ့ ကူညီပံ့ပိုးကြလေသည်။ တခြားသောမြို့ရွာများမှလည်း စာဖြေရမည်နေရာသို့ လာရောက်၍ အလှူအတန်းပြုကြလေသည်။ အသင်းအဖွဲ့အစည်းများကလည်း အလှူငွေများ ပေးအပ်လှူဒါန်းကြလေသည်။

အဖွဲ့အစည်းများသည် များပြားလှစွာသော သံဃာတော်တို့အတွက် နေ့စဉ် ဆွမ်းအလှူကို ဦးဆောင်၍ ပြုလုပ်ပေးကြလေသည်။ အိမ်ထောင်စုများကလည်း မိမိတို့ တတ်နိုင်သရွေ့ သံဃာတစ်ပါး သို့မဟုတ် ထိုထက်ပိုသောသံဃာတို့ကို တာဝန်ယူရွက်ဆောင်ပေးကြလေသည်။ သံဃာတော်များကို ထောက်ပံ့ရသော မြင့်မြတ်လှသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မပြုချင်သောသူဟူ၍ မရှိပေ။ သံဃာတော်ဟူသည်ကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဓမ္မတရားဒေသနာကို စောင့်ရှောက်သူများ မဟုတ်ပါလား။

ရေးဖြေစာမေးပွဲ၏ တစ်ဘက်မှာလည်း စာဖြေသံဃာများမှာ ရွှေပေလွှာများကို အလွတ်ကျက်မှတ်နေကြရသည်။ 'ပိဋကတ်သုံးပုံ အာရုံဆောင်'ဟူသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ၏ဩဝါဒများကို အလွတ်ကျက်မှတ်ဆည်းပူးနေခြင်းသည် အကြီးကျယ်ဆုံးသောကြီး ပမ်းအားထုတ်ရမည် တာဝန်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

နှုတ်တိုက်ဆောင် စာမေးပွဲကို အောင်မြင်သူတို့ကား ရုဏ်ပြုမှုများနှင့် လက်ဆောင်အလှူများ ပေးအပ်ခံရမှုများဖြင့် လွမ်းမြဲလျက် ရှိနေကြလေသည်။ ယင်းသည် ရှေးကရဟန်းသံဃာတို့အပေါ် လေးနက်သောကျေးဇူးဆပ်မှုပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုရဟန်းသံဃာတို့ကား ဗုဒ္ဓ၏ နှုတ်ခြေဩဝါဒများကို အသည်းနှလုံးတွင်းဝယ် အမြတ်တနိုးထားရှိခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော နှုတ်အာရုံဆောင်သည် အစဉ်အလာသည် ယနေ့တိုင် ထိန်းသိမ်းထားဆဲဖြစ်ပေသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူပြီး နှစ်၄၀၀အကြာတွင် ဗုဒ္ဓဩဝါဒများကို ပေရွက်များပေါ်တွင် ရေးမှတ်ထားကြလေသည်။ ရဟန်းသံဃာတို့မှာ အစာရေစာငတ် ပြတ်၍ ဆွမ်းအတွက် အခက်ကြုံရသော အချိန်ကာလများကိုလည်း ကြုံတွေ့ကြရလေသည်။ နေ့စဉ်ဝတ္တရားဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဩဝါဒများကို အလွတ်ကျက်မှတ်ရသောအလုပ်ကို အပြတ်မခံဘဲ ဟာနေသောဝမ်းကို မေ့လျော့ထားကြရလေသည်။

ခေတ်မီကိရိယာများ ဖြစ်သော ကက်ဆက်၊ ရီကော်ဒါ၊ မိုက်ကရိုဖုလင်များ မရှိဘဲ ဗုဒ္ဓဩဝါဒများကို ရှင်သန်နေအောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ ထိုကဲ့သို့သော နေ့ည မပြတ် ကျက်မှတ်ခဲ့ကြသောကြောင့်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ယနေ့ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်

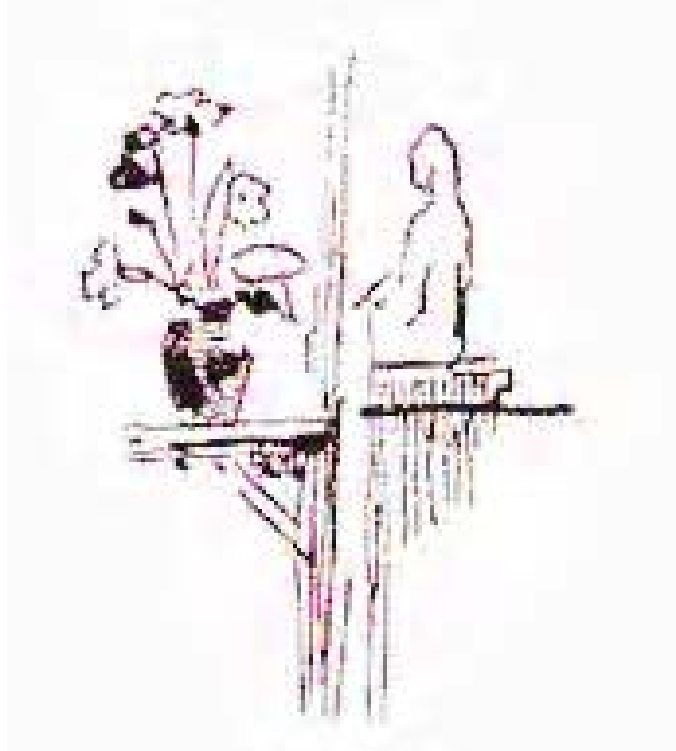
ခေတ်တွင် ရွှေပေလွှာစာမေးပွဲသည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ် တည်ရှိ နေပေသည်။ ဤလသည်ကား ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်တာဝန်များဖြင့်သာ လှုပ်ရှားနေရသည့် အချိန်အခါပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။ ဗုဒ္ဓဩဝါဒမီးအိမ်ကို သယ်ဆောင်ယူပေးသော စာ ဖြေသံဃာတို့ကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအပေါ် အလေးထားမြတ်နိုးမှုများဖြင့် သာသနာ့အကျိုး ထမ်းရွက်လျက်ရှိနေကြမှာ အသေအချာပင်ဖြစ်ပါတော့သည်။

ခင်မျိုးချစ်

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဘာသာပြန်ဆောင်းပါး ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အောက်ပါ စာအုပ်ကို ဖတ်ရှုမိငြိမ်းခဲ့ရပါသဖြင့် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

(၁) အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ညောင်လေးပင်မြို့ တောရဆရာတော်ဘုရားကြီး ပြန်ဆို ရေးသားအပ်သော သုဓမ္မဝတီ “ဓမ္မပဒဝတ္ထုတော်ကြီး” ပထမတွဲ၊ ၁၃၂၄ ခု။

ဂျူနီယာဝင်း

4. Wahsou (Waso)

The stars Delta Sagittarii shine
and so does the disc of the moon.
This time, at Yugan's top,
the rays of the two converge.
They are so bright.
Its scent abroad,
its buds just out on the stems,
the fragrant Callophyllum, king of the flower plants,
spreads its sweetness.

Wahsou (Waso): July **Lenten Season**

Waso, the fourth month of the Myanmar calendar, marks the beginning of the lenten season. It is a time for sobriety, self-denial and religious contemplation. The fresh moist air of the early morning is filled with the tinkling of brass triangular gongs that summons lay folk to come and contribute what they can towards the communal offering of alms food for the monasteries.

How can anything go wrong on a day like this? The day began with the tinkling of *doo-wei-wei* from the brass triangular gong and the rich sing-song voice announcing: "Hear y.e, *bawun-taw*, good friends, our companions-in-doing meritorious deeds, please wake up, do wake up and prepare alms food for the reverend *sangha*....bestir yourselves, good friends."

The announcement is couched in poetic prose wreathed with familiar pali words like *ba-wun-taw*(good people)thrown in for elegance and style. So, with the tinkling of the brass triangular gong in your ears, you roll in your bed from one side to the other murmuring, "So, it's time to the kitchen. Praise be to Buddha!" You listen to the lingering notes of the brass gong and unlatch your droway eyes, still sluggish with the last remnants of slumber.

After the usual ritual of writhing and stretching, you drag yourself down to the kitchen and begin to do the chores. It is still in semi-darkness, but not all gloomy, for the air is filled with the promise of the coming day. It is lovely to be woken up by the tinkling of the brass gong and the sing-song chanting of the *neik-ban-saws*.

How aptly are the organizers of these benevolent activities called *Neik-ba -saws*, unheavenly. They are members of the voluntary service groups called *wut-thins*, which play an important part in the life of the community. Such *wut-thin* activities are still very much alive in small towns though rarely seen now-a-day in Yangon. In Mandalay, where old customs and traditions are still revered, *wut-thins* operate in grand style. Members of these *wut-thins* wear all-white suits. They go round in procession collecting alms for monasteries. Some carry silver bowls to receive coins, and for receiving food, there are large three-legged lacquer trays with sets of small bowls inside. They are beautiful things with red-domed covers. Each tray is suspended from cords attached to a yoke. With the tray hanging in the middle, two men shoulder the yoke at each end. The yoke is often painted red and splashed with gold and glass mosaic flowers. The huge brass triangular gong suspended on a pole is carried by two men, one at the rear striking in tune to the chanting while moving in step with the procession. No easy task, this.

Sometimes, the procession is attended by music troupes of drums, cymbals and flute. Even as the blinking stars fade away and the dawn steals over the horizon, lights shine through the window panes and people come out with offerings. The air is filled with music interposed with recitations and the tinkling of the brass gong.

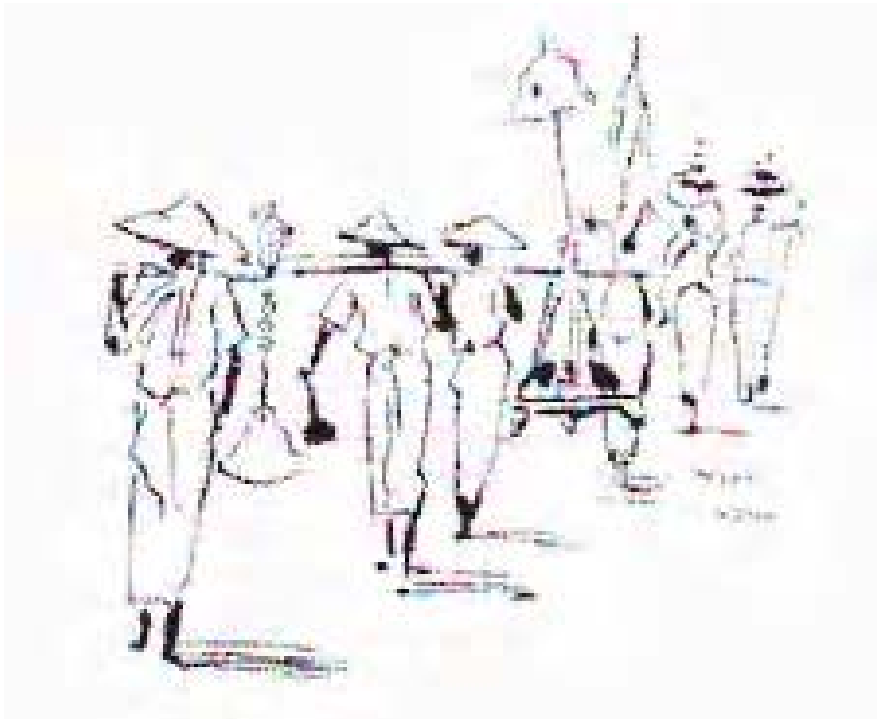
People bless the *neik-ban-saws*, who make things easy for people to do meritorious deeds that would open the gates of celestial regions. They see that monks are supplied with their needs during the lenten season when they are not allowed to stay overnight outside the monastery precincts.

Waso is the time when people do meritorious deeds and practise contemplation and self-denial. People make it a point of fasting and observing special precepts one day in the week. Even habitual drinkers take a vow of abstinence, for the season, at least. It is good in a way for people to be reminded of the need for self discipline.

However, the lenten season is not as dull as it sounds. Even as the senior citizens are making preparations for offerings to the monasteries, the young people busy themselves with organizing music troupes.

On the full moon day people flock to the monastery with offerings; and, of course, there will be music troupes in attendance. There will be palyful teasing songs that run something like this:

Mother is a scold
 Off to Wazo Pwe we go.
 Oh my love, fell a kokko tree,
 And cut it quick,
 Make a cart....
 But, no....'t will take too long.
 Why worry, love,
 There's Ma Boke Sone,
 Her ample hip for us to ride
 To ride merrily,
 Merrily, merrily all the way.

Marriages are taboo during the lent. This has nothing whatsoever to do with any religious concept. Monsoon season is a busy time for the farmer and it is more convenient to celebrate weddings after the harvest is safely home. Buy, some impatient lovers often rush off to wedlock before the lent begins.

The full moon of Waso month is the anniversary of the Buddha's

First Sermon, at Isipatana, a sylvan woodland of Migadhaya or Deer Park. It is meet that the Buddha should deliver his first discourse in the wide open spaces where the deer can wander free and safe. It was where peace reigned and where the running deer and the chasing tiger stopped in their tracks to nestle close to each other as they listened to the voice of the compassionate Buddha.

The Buddha's first sermon was heard 25 centuries ago. The Four Noble Truths, namely, Suffering, the Origin of Suffering, Ceasing of Suffering, and the Path that leads to the Ceasing of Suffering. The Light of the Four Noble Truths still guides the way of enlightenment to those who are groping in the dark.

One unique thing about the Sutta or discourse, first heard in the wide open spaces, is that it does not bind men in dogmas and beliefs. Man is free to believe and act accordingly. There is no one to punish or reward man. He reaps the harvest of what he has sown, and none but he is the doer of his own deeds.

The Path laid down by the Buddha is not hidden in a labyrinth of terms and phraseology. It is the simple middle way between the two extremes of devotion to pleasures of the senses and the practice of self mortification. It is the Noble Eightfold Path, to wit, Right View, Right Resolution, Right Speech, Right Action, Right Means of Living, Right Exertion, Right Mindfulness, Right Concentration.

To have Right View is put first and foremost, because it is the key to the attainment of Wisdom. The minds of worldings are often mastered by wrong ideas. The worldings are driven by their own desires that result in Suffering. Only Right View can help them see this truth and attain wisdom that will quench the desires as dust is by rain showers.

Perhaps many may not be able to grasp the Truth the Buddha teaches, but whatever little effort they put in contemplation and meditation gives them strength to face life. With the Dhamma (the Buddha's teachings) enshrined in the heart, one can spread goodwill and loving kindness all around. The worldings may have their feet deep in the mire of desires, but their hands may reach out or rather strive to reach out for the blossoms of enlightende wisdom.

Blossoms of the Dhama! That reminds one that this season is also a season of flowers. There comes the sound of music that leads young people who will roam the woodlands to gather flowers. The flowers gathered in joy and love will be offered to decorate the shrines and pagoda. As young people bow down before the stupas and the Buddha images, serenity comes even to the most boisterous and mischievous of

the gang as they recite the prayer;

"May we, in future-one of these days,
Don the Blossoms of the Dhamma."

၄။ ဝါဆိုလဘွဲ့

ပြန်ဗွာန်သန်ကြယ် ထွန်းလို့၊
လဝန်းတဲ့ သော်တာ။
သည်ချိန်ကို ယုစန်ဖျားက၊
နှစ်ပါးရောင်ခြည်ဆိုက်၊
လင်းခိုက်မို့သာ။
ရန်ငယ်ဖြာ၊
ညှာတံက ငုံဖူး၊
ပုန်းညက်ကယ်ခိုင်ပင်မင်းက
သင်းပျံပျံကြူး။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

ဝါဆိုလ (ရူလိုင်)

ဝါတွင်းကာလ။

ဝါဆိုလ။ မြန်မာပြက္ခဒိန်မှ စတုတ္ထမြောက်လဖြစ်ပြီး ဝါတွင်းကာလ၏ အစ လည်းဖြစ်သည်။ အရက်သေစာသောက်စားခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ဥပုသ်သီတင်းသီလ ဆောက်တည်ခြင်း သာသနာရေးကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ အချိန်အခါဖြစ်ပေသည်။ သစ်လွင်လန်းဆန်းသည်။ မနက်ခင်းလေတွင် တြိပ်ပုံ ကြေးစည်သံတို့ဖြင့် လွှမ်းခြုံသွား လေပြီ။ ဘုန်းကြီးကျောင်းဆွမ်းအလှူအတွက် ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမများအား နှိုးဆော်လိုက်သည်။ နိဗ္ဗာန်ဆော်၏အသံသည် ကြေးစည်သံနှင့်အတူ ပျံလွင့်လာချေပြီ။

ဒီလိုသာယာတဲ့နေ့မှာ ဘာတွေများ ဖြစ်ဦးမှာတဲ့လဲ။ ဒုဝေဝေတည်းဟူသော ကြေးစည်သံဖြင့် နေသစ်ကို စလိုက်လေပြီ။ ဩဇာပြည်ဝသော အသံတစ်သံက အခု လိုဆော်သလိုက်လေသည်။ ကြားကြကုန်လော့၊ မိတ်ဆွေသူတော်ကောင်းအပေါင်း ဘွန်တောတို့ ခင်ဗျား။ အိပ်ရာမှ နိုးထ၍ သံဃာတော်အရှင်သူမြတ်တို့အတွက် ဆွမ်းဟင်းချက်ကြကုန်လော့၊ အိပ်ရာမှ ထကြကုန်လော့၊ စေတနာရှင်သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့ ခင်ဗျား’

လူတိုင်းနှင့် နားမစိမ်းသော ပါဠိစကားလုံးများ၊ ဥပမာ ဘွန်တော(သူတော်ကောင်း)တို့ကို ဆော်သြသံတွင် ကာရံနဘေမိမိ၊ အချိုးကျကျသီကုံးထားသောကြောင့် ကဗျာဆန်လှသည်။ တေးသံသာပင် ဖြစ်နေပေသည်။ ထိုကြောင့်ပင် ထိုကြေးစည်သံကို ကြားလိုက်သည်နှင့် အိပ်ရာပေါ်မှာ လူးလှိုမ့်ရင်း ‘မီးဖိုချောင် ဝင်ရတော့မည်။ ဗုဒ္ဓရုဏ်တော်ကိုဖော်ထုတ်၍ ရှိခိုးကြရတော့အံ့’ဟု နှုတ်မှတီးတိုးရေရွတ်လိုက်ကြတော့သည်။

စည်းချက်ညီညီ ကြေးစည်တီးသံကို နားဆင်ရင်း အိပ်မှုနံ့စွဲများမျက်စိကို တွန်းဖွင့်ကာ နှစ်မြှိုက်စွာအိပ်ရသည်။ အရသာကို ခံစားလို့ မပြီးနိုင်တော့ချေ။

ပြုနေကျ ခြေဆန်လက်ဆန်အညောင်းဆန်ပြီးသောအခါဝယ် မီးဖိုချောင်သို့ တရွတ်တိုက်ဝင်လာရင်း ဝတ္တရားများကို စတင်ရပေတော့သည်။ မှောင်တစ်ဝက်ဖြစ်နေ သေးငြားလည်း လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းတော့ မရှိ။ နံနက်ခင်း၏ လေသည် နေသစ်၏ အငွေ့အသက်တို့ဖြင့် ပြည့်နေပြီ ဖြစ်လေသည်။ ကြေးစည်တီးသံတည်ညံ့၊ နိဗ္ဗာန်ဆော် ၏ ကာရံနဘေသံတို့ဖြင့် အိပ်ရာမှနိုးထခြင်းသည် ကောင်းလေစွ။

ဤသို့ ကုသိုလ်ဖြစ်လှုပ်ရှားမှုကိုဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုကြသူများကို နိဗ္ဗာန်ဆော် များဟုခေါ်ဝေါ် ကြသည်။ နိဗ္ဗာန်ကိုရောက်ဖို့ ဆော်ဩကြသူများမဟုတ်ပါလား။ ကိုယ့် သဘောဆန္ဒအလျောက် ပါဝင်ထမ်းဆောင်ကြသော 'ဝတ်အသင်း' ဟု ခေါ်တွင်သော အသင်းအဖွဲ့လေး၏အခန်းကဏ္ဍကား ကြီးကျယ်လှပေသည်။ ရန်ကုန်မြို့တော်ကြီးတွင် တွေ့ရခဲလှသည်။ ထို'ဝတ်'အသင်း၏လှုပ်ရှားမှုများမှာ တောရွာ၊ မြို့ ရွာများတွင်တော့ ယနေ့တိုင် အသက်ဝင်နေဆဲ ဖြစ်ပေသည်။ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာများကို တန်ဖိုးထားဆဲဖြစ်သော မန္တလေးမြို့တွင် ထို 'ဝတ်သင်း'၏ အခန်းကဏ္ဍကား ကြီးကျယ် ခမ်းနားလှပေသည်။ 'ဝတ်သင်း'အဖွဲ့သားများအားလုံး ဝတ်ဖြူစင်ကြယ်ကို ဝတ်ဆင်ကြ ရ၏။ သူတို့က ဘုန်းကြီးကျောင်းများအတွက် ဆွမ်းအလှူငွေများကို စီတန်းလှည့်လည် ကောက်ခံကြ၏။ တချို့က ငွေအကြွေများကိုလက်ခံဖို့ ငွေဖလားနှင့်လည်းကောင်း၊ ဆွမ်း ဟင်းလက်ခံဖို့ ယွန်းခွက်အဆင့်များပါဝင်သော ကြီးမားသည်သုံးဆင့်ယွန်းအစ်ကိုလည်း ကောင်း သယ်ဆောင်လာကြသည်။ ထိုယွန်းအစ်ကြီးသည် အနီရောင်အမိုးခုံးဖြင့် လှပ စွာရှိလေသည်။ ထိုယွန်းအစ်ကို ကြီးဖြင့်သိုင်းချည်ထားပြီး ထမ်းပိုးဖြင့် ဆက်သွယ်ထား ၏။ လူနှစ်ယောက်က ထိုယွန်းအစ်ကို အလယ်တွင်ထားစေ၍ သူတို့၏ ပန်းများတွင် ထမ်းပိုးဖြင့် ထမ်းကြ၏။ ထမ်းပိုး၏အရောင်မှာ တစ်ခါတစ်ရံ အနီရောင်ဆေးသုတ်ထား ပြီး ရွှေအဆင်းတောက်ပဟန်ဖြင့် ပန်းစုံပန်းခက်တို့နှင့်အတူ ရောင်ဖြာထွက်နေလေသည်။ ကြေးစည်ကို ကြီးဖြင့်ချည်၍ လူနှစ်ယောက်က တစ်ဘက်တစ်ချက် သယ်ဆောင်ကြရ စဉ်တွင် ထိုလူနှစ်ယောက်အနက် နောက်မှထမ်းရသူက လှည့်လည်လာသူများ၏ ခြေ လှမ်းသွားရာအလိုက် စည်းချက်ကျစွာ ကြေးစည် တီးပေးနေရလေသည်။ ဒါ လွယ်တဲ့ အလုပ်တော့ မဟုတ်ပေ။

တစ်ခါတရံတွင် စည်၊ လင်းကွင်း၊ ပလွေတို့ပါဝင်သော စီတအဖွဲ့များက စီ တန်းလှည့်လည်သူများနှင့်ပါဝင်တက်ရောက်ကြလေသည်။ မှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ်ကြယ် ကလေးများ လွင့်ပါး၍ မိုးကုတ်စက်ဝိုင်းပေါ် အရုဏ်ဦးရောင်ခြည် ချင်းနင်း ဝင်ရောက်

လာသည်နှင့်အတူ အိမ်ပြတင်းကိုဖြတ်၍ အလင်းတန်းများ တောက်ပစွာကျရောက်လာ ပြီး လှူဖွယ်ဆွမ်းဟင်းတို့ကို ကိုင်ဆောင်လာကြသူတို့သည်လည်း အိမ်အပြင်သို့ ထွက် လာကြလေပြီ။ လေပြည်လေညင်းတို့သည်ကား ရွတ်ဆိုမှုများပါဝင်သော စိတတေးသံ၊ ကြေးစည်တီးသံတို့နှင့် ပြည်လျှံနေပြီ ဖြစ်လေသည်။

နတ်ပြည်နတ်ရွာတံခါးပေါက်ကိုဖွင့်ပေးသည် ကုသိုလ်အလုပ်များ လွယ်လင့် တကူပြုလုပ်နိုင်ဖို့ ဆော်ဩပေးကြသူ နိဗ္ဗာန်ဆော်များကို ကျေးဇူးတင်ကြရပေသည်။ ထိုဝါတွင်းကာလအတွင်း၌ ဘုန်းကြီးသံဃာတော်များ ကျောင်းနယ်မြေပြင်ပသို့ ညအိပ် ညနေ သွားလာခွင့်မရှိသောကြောင့် ဆွမ်းဟင်းကိစ္စများ ဖြည့်ဆည်းပေးကြရမည်ကို သိ သူများ မဟုတ်ပါလား။

ဝါဆိုချိန်ခါသည် ကောင်းမှုပြုသော ဥပုသ်သီတင်းသီလ ဆောက်တည်ကြရ သည်အခါပင် ဖြစ်ပေသည်။ တစ်ပတ်တွင် တစ်ရက် ဥပုသ်စောင့်ခြင်း၊ ငါးပါးသီလ၊ ရှစ် ပါးသီလစောင့်ထိန်းခြင်းများကိုပြုလုပ်၍ ကုသိုလ်ယူကြလေသည်။ အနည်းဆုံး အရက် သေစာသောက်စားသူတို့ ပင်လျှင် ထိုကာလအတွင်း သေရည်သေရက်မှရှောင်ကြဉ်ကြ သည် ဟူ၏။ ထိုဝါတွင်းကာလသည်ကား သီလစောင့်ထိန်းဖို့ သတိပေးသည် သဘော သက်ရောက်နေသောကြောင့် ကောင်းသောလမ်းပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ဤသို့ဆိုလိုက်ခြင်းကြောင့် ဝါတွင်းကာလသည် ပျင်းရိလေးတွဲ ဖြစ်နေသည် ဟုတော့ မမှတ်ယူလိုက်သင့်ပေ။ ရပ်ကွက်အလိုက် လူကြီးသူမများက ဘုန်းကြီးကျောင်း ဆွမ်းဟင်းအလှူအတွက် ပြင်ဆင်လုပ်ဆောင်နေကြစဉ်တွင် လူငယ်လူရွယ်များမှာလည်း စိတအဖွဲ့များ ဦးဆောင်စီမံရင်း အလုပ်ရှုပ်နေကြလေသည်။ ဟုတ်ပေသည်။ လပြည် နေ့တွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ လှူဖွယ်ပစ္စည်းများဖြင့် သွားကြရသလို စိတအဖွဲ့များက လည်းလိုက်ပါနေကြပေသည်။ ယခုလို စနောက်သည် တေးသီချင်းများကလည်း ရှိနေ ပေသည်။

အမေဆိုဆဲ
ဝါဆိုပွဲ
လှည်းကလေးနဲ့ သွားရေအောင်
ကုက္ကိုပင် မြန်မြန်ခုတ်
လှည်းလုပ်စို့ မောင်။
လှည်းလုပ်ရင် ကြာပါမယ်
မဘုတ်ဆုံ တင်ပဆုံကြီး
လှည်းလုပ်လို စီး။

ဝါတွင်းကာလအတွင်း၌ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပြုခြင်းများကို တားမြစ်ထားကြ၏။ ဤအချက်သည် ဘာသာရေးအယူအဆနှင့်ဘာမှမဆိုင်ချေ။ မုတ်သုံရာသီသည် လယ် သမားများ အလုပ်များသည် အချိန်ဖြစ်၍ ကောက်ရိတ်ပွဲပြီးမှ မင်္ဂလာကိစ္စ ကျင်းပရသည် မှာ ပို၍အဆင်ပြေ အေးဆေးသည် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ဝါတွင်းကာလမတိုင်မီ မင်္ဂလာဆောင်လိုက်ကြသည် စုံတွဲများလည်း ရှိနေပါသည်။

ဝါဆိုလပြည့်နေ့ကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ရွှေသမင်တို့ ပျော်စရာ ဣသိပဓာန မိဂဒါ ဝန်တော၌ ပထမဦးဆုံး ဓမ္မစကြာတရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူခဲ့သော နှစ်ပတ် လည်အမှတ်တရနေ့ ဖြစ်လေသည်။ သမင်တို့ သွားလာကျက်စားရာ ဘေးကင်းရာ ဤ နယ်မြေကျယ်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပထမဦးဆုံး ဓမ္မစကြာတရား ဟောတော်မူခဲ့ပေသည်။ ငြိမ်းချမ်းမှုတို့စိုးမိုးရာ၊ အမဲလိုက်ကျားနှင့် သားကောင်သမင်တို့ မေတ္တာကရုဏာရှင်ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာ၏ တရားသံကြားယောင်ခိုက် ရုတ်ခြည်းရပ်၍ တရားတော်နာယူကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၃၃ ခုနှစ် လွန်ခဲ့သော ၂၅ ရာစုနှစ်က ပထမဦးဆုံး ဓမ္မစကြာတရား တော် ဟောကြားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သစ္စာတရားလေးပါးဟု ခေါ်တွင်အပ်သော ဒုက္ခ သစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ၊ နိရောဓသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာတို့သည်ကား အမိုက်မှောင်အတွင်း စမ်း တဝါးဝါးလှမ်းနေသူများအား နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အလင်းရောင်ကိုထွန်းလင်းကာ လမ်း ပြပေးလေသည်။

သုတ္တန်ဟုခေါ်တွင်သော တရားတော်မြတ်တို့မည်သည် တစ်ဦးတစ်ယောက် ၏ ထင်မြင်ချက်၊ ယုံကြည်မှုတို့ကို ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းမရှိပေ။ လွတ်လွတ်လပ်လပ်ပင် ယုံကြည်လုပ်ကိုင်နိုင်ကြပေသည်။ ဘယ်သူကမျှ ဒဏ်လည်းမခတ်။ ရုဏ်လည်း မပြု ပေ။ 'ကိုယ်ပြုသမျှ ကိုယ်နဲ့သာဆိုင်'ဆိုသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဗုဒ္ဓခင်းခဲ့သောလမ်းသည် ရှုပ်ထွေးသော ဝင်္ကပါ မဟုတ်ပါပေ။ အာရုံငါးပါး ခံစားမွေ့လျော်ခြင်းနှင့် မိမိကိုယ်ကို ပင်ပန်းဆင်းရဲအောင် ပြုကျင့်ခြင်းတည်း ဟူသော အစွန်းနှစ်ဘက်၏ အလယ်အလတ် မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းပင် ဖြစ်ချေသည်။ ထိုလမ်းသည် ကား ဆင်းရဲခြင်းဒုက္ခကိုချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအရိယာလမ်းစဉ်ဖြစ်ပေသည်။ မှန်စွာသိမှု၊ မှန်စွာကြံစည်မှု၊ မှန်စွာပြောဆိုမှု၊ မှန်စွာပြုလုပ်မှု၊ မှန်စွာအသက်မွေးမှု၊ မှန် စွာအားထုတ်မှု၊ မှန်စွာအောက်မေ့အမှတ်ရမှုနှင့် မှန်စွာတည်ကြည်မှုတည်းဟူသော မဂ္ဂ ရှစ်ပါး ဖြစ်ချေ၏။

'မှန်စွာသိမှု'သည် အရင်ဦးဆုံးထားထားသော အချက်ဖြစ်၏။ အကြောင်း မှာ အသိာဏ်ရရှိမှု၏အဓိကသော့ချက် ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ လူ့အရေး ကိစ္စများကို စဉ်းစားနေရသောအသိတွင် တစ်ခါတစ်ရံ အကြာဏ်ဆိုးများ၏ လွှမ်းမိုး

မှုကိုခံကြရ၏။ ဒုက္ခဆင်းရဲမှ ရရှိလာသော လိုအင်ဆန္ဒများသည်ကား လူ့အရေးကိစ္စများ ဖြစ်ချေသည်။ ‘မှန်စွာသိမှု’သည်သာလျှင် ထိုအမှန်တရားကိုသိမြင်နိုင်ပြီး မိုးရေပေါက် များက လိုအင်တပ်မက်မှုတည်း ဟူသောအမှိုက်များကို ရှင်းလင်းပယ်ဖျောက် အလင်း ရောက်သကဲ့သို့ မှန်ကန်သောအသိတော်ကို ရရှိနိုင်ပေသည်။

အများစုကတော့ ဗုဒ္ဓဟောကြားသောသစ္စာတရားကို သိမြင်နိုင်ချင်မှ သိမြင် နိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း သီလဆောက်တည်ခြင်း၊ တရားအားထုတ်ကျင့်ကြံခြင်းတို့သည် ဘဝကိုရင်ဆိုင်ဖို့ အင်အားတွေ ပေးလေသည်။ တရားဓမ္မ တည်းဟူသော ဗုဒ္ဓ၏ဟော ကြားချက်များဖြင့် အသည်းနှလုံးတို့ကို တည်ဆောက်၍ မိမိနေထိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင် ကို ကောင်းသောစိတ်ထား၊ အကြင်နာတရားတို့ဖြင့် လွှမ်းခြုံလိုက်နိုင်ပေသည်။ လူ သံသရာတွင် လှည့်လည်သွားလာနေသူပီပီ ခြေထောက်တိုက် အလိုဆန္ဒနွံထဲ နစ်နေ သော်လည်း လက်တိုသည်ကား ဒုက္ခဆင်းရဲမှလွတ်ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသောအသီး အပွင့်ကို လှမ်းယူလျက်၊ လှမ်းယူရန် ကြိုးစားလျက် ရှိနေကြလေသည်။

ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာလျက် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသော တရားတော် အသီး အပွင့်တဲလား။ ဤသို့ဆိုသော် ဤရာသီသည် ဝါဆိုပန်းပွင့်ဖူးသော ရာသီလည်း ဖြစ်နေ သည် ဟူသောအချက်ကို သတိရသွားစေတော့သည်။ တေးဂီတသံတိုက် ဝါဆိုပန်းရူး ထွက်လာသော လူငယ်လူရွယ်များကို ဦးဆောင်လာကြပေသည်။ စေတီပုထိုးများတွင် ဝါဆိုပန်းများကို ချစ်ကြည်နူးမှုအပြည့်ဖြင့် ကပ်လှူပူဇော်ကြလေသည်။ လူငယ်လူရွယ် များ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များရှေ့မှောက်၌ ရှိနိုးကန်တော့ကြရာ ဆိုးသွမ်းမိုက်မဲသော အပြု အမူတို့ပင်လျှင် ဤအချိန်အခါ၌ လွင့်စဉ်ကွယ်ပျောက်ကုန်လျက် ဤသို့ဤနယ် ရွတ် ဆိုဆုတောင်း ကြလေတော့သည်။

‘ဤသို့ကန်တော့ရသောအကျိုးကျေးဇူးကြောင့် အဆုံးစွန်သောဘဝ၌ နိဗ္ဗာန် ချမ်းသာတရားတော်မြတ်ကို ရပါလို၏ အရှင်ဘုရား’

5. Wakhaun (Wa-gaung)

Splendour

from the edge of heavens above.

Altair, the golden king of stars,
shines brightly.

The breeze comes softly
in Leo's season.

Right, Left, wherever one looks,
land lilies with their pollins spread.

Fragrant all around.

Wakhaun (Wagaung): August

"Waso - Wagaung, the rivers swell with rising billows -"so goes the saying. The monsoon is now in full swing and it is a busy time for paddy growers. Fields are ploughed and paddy plants are now ready to be transplanted.

Living in cities one can hardly appreciate the monsoon whatwith black asphalt roads slippery with blobs of mud and oil. Heavy rains do not encourage going places. Nothing to do but gaze out of the window and coin epithets to describe the massive sheet of showers outside.

Only in the rural areas does one see the beauty of the rains. On the outskirts of small towns and villages, fields stretch out endlessly - white panorama of rippling waters under torrential rains. Once the showers thin away, a few trees scattered over the landscape take a bow.

Then there comes forth a burst of mass singing as the girl transplanteders respond to the young men playing drums and cymbals as they walk along the ridges of the fields. Since they have already done their share of work which is ploughing, they are strolling with their musical instruments to entertain the girls. They wear wide brimmed coolie hats made of palm fronds.

The young men look dashing and gallant. Their coolie hats, drums and cymbals are decorated with gaily coloured silk tassels. The music they play is suggestive of thunder rolling from miles afar culminating in a deluge of rain showers. The songs they sing are playful and teasing:

Listen - oh, listen, my love,
 The peal of my drum
 Resounding like a brass gong.
 Come, oh come closer, my love,
 My little bird of sweet trilling notes!

Sometimes the girls' response is not very encouraging.

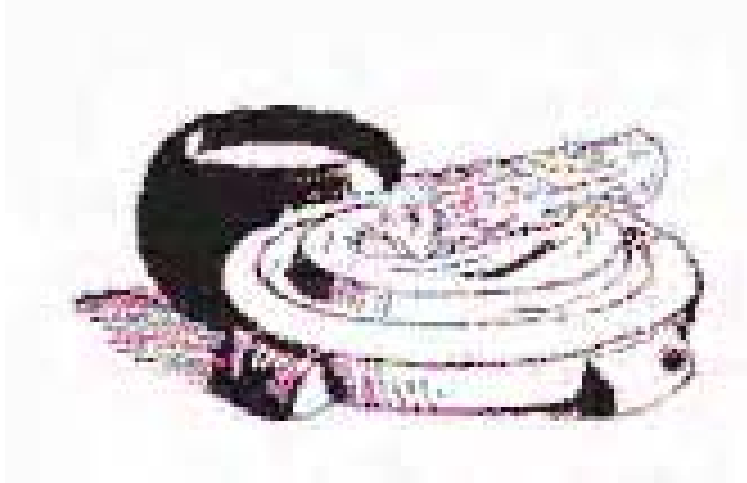
Love me, love me,
 So they sing,
 So they say,
 Those idling swains
 Walking on the ridges.
 Daily they sing,
 Daily they stroll
 Love you? Indeed -
 No, no, not me,
 I'm not free,
 I've got my own lover!

Rice planter girls have to work in rain and mud and they wear rough home-spun clothes, but they do not allow themselves to be shorn of feminine charms, as one of their songs shows:

Let's put the golden bark
 The fragrant bark,
 On the stone slab,
 And grind - grind - grind,
 Then let's put the paste
 Thick and smooth
 On the face so fair.

One item among the beauty aids of Myanmar women, high and low, young and not so young, is *thanakha* bark. The bark is used as skin conditioner or face pack or make-up foundation. No rice planter girl will go into the fields without her face make up with *thanakha* paste - a beautifier as well as protection against weather.

The young men of the drum music troupes often sing complaining that they have no way of knowing whether a girl is unattached or not, so cute and winsome with blobs of *thanakha* paste on her cheeks how are they to know that she may have a couple of kids at home?

To such an outrageous affront, the girls retort saucily:

Oh, you men,
 Strolling the ridges
 With drums and cymbals-
 Oh, you - with kids and wife back home -
 Go - go - get lost!
 You, eye-sores!

After they have had their fill of banter and quips, they begin to strike a tender note:

Oh, my love,
 How the sun's rays lash you,
 You drooping at the edge of planting field -

As the sun blazes right on the heels of heavy showers and the rays are none too kindly, the girls respond:

Sweetheart, hoist your blanket
 On a rope,
 And please make a shade.

Paddy fields are rural folks' life and hope. When the fields come froth with a bright promise of plentiful harvest, the farmers' thoughts turn to alms-giving. There are sons and grandsons to be novitiated and so many celebrations like settling in a new home, or anniversaries to be observed with alms-giving.

Deeply rooted in the Myanmar character is a feeling that their worldly goods are not worth having unless they serve the good cause of

the Buddhist *sasana*(Teaching) which is the very foundation of a good way of life. Every Buddhist does his share of supporting the Buddha's Order of Monks by giving a morsel of rice daily to the monks, which is in itself a contribution towards the cause.

As the rice planters labour in the fields braving the inclemencies of weather, they sing of the time when the golden grain is ripe on the stalks. Then will the newly wedded couple do the alms-giving together; this act will seal their bond of love that will last not only one life but all the lives to come.

Wagaung is a month for alms-giving by casting lots. According to the custom, communal groups solicit donors to prepare alms-bowls, one or more each, depending on the means and will of the donee. Each bowl is filled with a portion of rice meal with curry and accompaniments like sweets and fruits.

Monks are invited to receive the bowls and lots are cast. Each monk receives whatever bowl his lot falls. Casting of lots does not end there. Each donor is given a number of his bowl and lots are cast again for the winning number. The lucky donor often receives a sum of money. Usually the winner, overjoyed that he is being given the opportunity to do more deeds of merit, uses the money for yet another alms-giving. He often adds something from his own pocket to make the gift more substantial.

Casting lots for alms-bowls is a festival full of fun and promise. It is called the Maha Dok festival. It all began with a man called Maha Dok, who lived during the life time of the Buddha. The story runs as follows.

Maha Dok was a very poor man who never had a chance to do any deed of merit. One day some citizens invited the Buddha and his monks to the city and people were asked to help with the offering of alms food. Each citizen took the responsibility of offering alms food to one or more monks, according to his will and means.

Maha Dok, poor though he was, promised to host a monk. He and his wife worked hard to earn to get an alms bowl and food to go with it. The man took a job of cutting firewood and he did it singing happily as he worked. His employer was struck by his cheeriness and asked him what he was so happy about. Maha Dok said he had a very rare opportunity to offer alms food to a monk. The employer, glad at heart to see such a man, gave him choicest rice grains to cook alms food. The wife, who took the job of winnowing and pounding rice grains, did her job signing happily. When the lady of the house was

told of the reason of the poor woman's happiness for the prospective alms-giving, she gave her some ingredients for cooking, like butter and groceries.

Maha Dok and his wife, happier still because of the good will of their friends, prepared the rice meal. So great was their enthusiasm that Thagyarmin, king of the celestials above, came to them disguised as a labourer and helped them with their cooking. He, thought a powerful celestial, was anxious to gain a share of merit, by helping them.

When the day came for allotting monks to their respective hosts, it was found that Maha Dok's name had been overlooked. The poor man was numb with grief. He was to be a poor man, without a single deed of merit to his credit, not only in his life, but for many more lives to come. At least this was what he thought.

What Maha Dok did not know was that his efforts to do the good deed and his goodwill that went with them all amounted to a meritorious deed. Thagyarmain, king of the celestials had yet to play his trump card. He himself had caused the slip to occur in the allotment of monks. It was the Buddha himself who was left without a host, as it turned out!

So the lot fell to Maha Dok to offer alms food to the Buddha. There was a great uproar, Princes, Lords and rich men ran after Maha Dok, offering bales of silver, gold and jewels to buy the privilege of offering alms food to the Buddha. But Maha Dok did not give so much as a glance at their offers. He was ecstatically happy that he was to host the Buddha.

The Buddha partook of the alms food Maha Dok offered and praised his good deed. Thagyarmin, because he helped Maha Dok to do the deed, was also blessed. He then caused the shower of gold and jewels to fall in the yard of Maha Dok's house. As a good disciple of the Buddha, Maha Dok spent his wealth in good works. When his life in the human abode ended, he was reborn in the celestial regions.

The story of Maha Dok is a favourite with Myanmar Buddhists. It offers hope to the poorest; anyone can do meritorious deeds and rise up in the ladder of existences, if only one has the will. The story is dramatised on the stage and it is represented on the precincts of pagoda in paintings and sculptures.

၅။ ဝါခေါင်လဆွဲ
ထက်အာကာဘုံစွန်းက၊
တောက်ထွန်းလို့ ထိန်ဝါ။
သရဝဏ်ရွှေကြယ်မင်း၊
လင်းတဲ့ချိန်ခါ။
လေညှင်းငယ်လာ၊ သိဟ်ရာသီမို့၊
ရှုတိုင်းငယ် ဘယ်ညာက၊
ပန်းခတ္တာ ဝတ်မုံကျင်းတယ်၊
သင်းပျံလှိုင်လို့။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

ဝါခေါင်လ (သြစုတ်လ)

‘ဝါဆိုဝါခေါင် ရေတွေကြီးလို့၊ သပြေသီးမှည့် ကောက်စိုကွယ်’တဲ့။ မိုးတွင်း ကာလ တကယ်ရောက်လာပြီ ဖြစ်၍ တောင်သူလယ်သမားတို့ အလုပ်များသောအချိန် ဖြစ်ပေသည်။ လယ်ကွင်း၊ လယ်ကွက်များ ထွန်ယက်၍ စပါးတို့ ပြောင်းရွှေ့ စိုက်ဖို့ အသင့်ဖြစ်နေသည်။ အချိန်အခါလည်း ဖြစ်ပေသည်။

မြို့နေလူတို့အတွက်ကား အနက်ရောင်ကတ္တရာလမ်းများဝယ် ရွံ့တိုဖြင့် ချော မွတ် စွတ်စိုနေသည်။ မိုးတွင်းကာလကို ဘယ်လိုမှ သဘောမကျနိုင်ကြချေ။ သည်း ထန်သော မိုးသီးမိုးပေါက်တို့က ဟိုဒီသွားလာဖို့ရန် အခွင့်မပေးပေ။ အပြင်မှာ သိပ် သည်းစွာရွာသွန်းနေသော မိုးရေစက်များကို ပြတင်းပေါက်မှ ငေးကြည့်ရေတွက်နေရုံမှ တစ်ပါး အခြားမရှိပြီ။

ကျေးလက်တောရွာတို့တွင်သာ မိုးတွင်းကာလ၏ လှပမှုကို တွေ့ မြင်ခံစားနိုင် ကြပေသည်။ မြို့ ပြင်က အဆုံးမရှိ လယ်ကွင်းပြင်တို့မှာတော့ ကြမ်းတမ်းသော မိုးရေ ပေါက်များက တဖျောက်ဖျောက်ရိုက်ခတ်နေကြသည်ကို တွေ့ ကြရပေသည်။ မိုးရေကျ တောက်သွားချိန်ဝယ် တချို့သောသစ်ပင်များက လေးကိုင်းသာန်ဖြင့် သဘာဝရွှေမျှော် ခင်းကို အုပ်မိုးနေကြလေသည်။

လယ်ကန်သင်းရိုးတစ်လျှောက်မှာ စည်၊ လင်းကွင်းများဖြင့် တီးမှုတ် သီဆိုနေ ကြသူ လူငယ်များ၏ တေးသံသည် ကောက်စိုက်သမများနှင့်အတူ ထွက်ပေါ်လာကြ လေသည်။ ထိုလူငယ်လေးများမှာ ထွန်ယက်သည်။ အလုပ်ကို ကျေပွန်စွာလုပ်ဆောင် ပြီး ဖြစ်၍ လယ်သူမလေးများအား စိတတီးမှုတ်ကိရိယာများဖြင့် ဖျော်ဖြေနေကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။ သူတို့ ဆောင်းထားသည် ကား ထန်းရွက်ဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော ကျယ်ပြန့် သည်။ ခမောက်များ ဖြစ်လေသည်။

လူငယ်လေးများကို ကြည့်ရသည်မှာ ရဲရဲရင့်ရင့်နှင့် ဖျတ်ဖျတ်လတ်လတ် ရှိ လှသည်။ သူတို့ဆောင်းသောဦးထုပ်နှင့် တီးမှုတ်သောတူရိယာပစ္စည်းများကို ဆေးရောင် စုံပန်းဖွားများဖြင့် လှပစွာဆင်ယင်ထားကြလေသည်။ သူတို့တီးသောစိတသည် မိုးမရွာ မိချုန်းသော မိုးကြိုးသွားများကို ဖော်ညွှန်းလေသည်။ သူတို့ဆိုသော တေးသီချင်းသည် ပျော်ရွှင်စရာ၊ နောက်စရာ ဖြစ်လေသည်။

‘နားဆင်ကွယံဆင်
မောင့်စည်သံ ကြေးစည်ရယ်နှင့်
နားကပ်၍ဆင်’

တစ်ခါတစ်ရံ ကောက်စိုက်သမလေးများ၏တုံ့ပြန်မှုက သိပ်မဟန်ချေ။

‘ချစ်ပါတဲ့ ကြိုက်ပါ
လူပျိုတွေ လယ်ကန်သင်းက
ပျင်းတိုင်း နေတိုင်းလာ
မချစ်သာလို့ နေပါသေးတယ်
မကြိုက်သာလို့ နေပါသေးတယ်
နှမလေး ကိုယ်မအားတယ်
ရဲစားနှင့်လေး’

ကောက်စိုက်သမလေးများမှာ မိုးထဲ၊ လေထဲ၊ ရွံ့ နွံထဲဝယ် အလုပ်လုပ်
ကြရပြီး သူတို့ဝတ်သော အဝတ်အစားများမှာ ကိုယ်တိုင်ရက် အကြမ်းခံအထည်များ
ဖြစ်ငြားလည်း အောက်ပါတေးသီချင်းလေးက မိန်းမသဘာဝ အလှအပကို
လျစ်လျူမရှု နိုင်ကြသည်ကို ဖော်ညွှန်းထားလေသည်။

‘ဝါဝါသနပ်ခါးခေါက်ကိုလ
ကျောက်ပြင်မှာတင်
လယ်ကွင်းပြင်မှာလေ
သနပ်ခါးအနှစ်ကို
သွေးလိမ်းခြယ်လို့
အလှဆင်ယင်’

မြန်မာအမျိုးသမီး ကြီးငယ်မြတ်မရွေးတို့၏ အလှအပလိုအပ်ချက်များကြား
တွင် တစ်ခုသောအရာကား သနပ်ခါးအခေါက်ဖြစ်လေသည်။ သနပ်ခါးအခေါက်ကို
သွေး ရှိရလာသော သနပ်ခါးအနှစ်သည် အသားအရေချောမွတ်ရန်လိမ်းခြယ်သော
မိတ်ကပ် ဖောင်ဒေးရှင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ ဘယ်ကောက်စိုက်သမကမှ သူတို့မျက်နှာကို
ရာသီ ဥတုဒဏ်ကာကွယ်ဖို့လည်းဟုတ်၊ လှပဖို့လည်းဟုတ်သည်။ သနပ်ခါးမတင်ဘဲ
လယ်ကွင်း ထဲ သွားလေ့မရှိကြပေ။

တေးသီချင်း တီးမှုတ်သီဆိုကြသူ လူငယ်များက သနပ်ခါးကို မျက်နှာပေါ်
ထူလပြန်းလိမ်းထားကြသည်။ မိန်းကလေးများ ရည်းစားရှိ မရှိ၊ အိမ်မှာ ကလေးတွေ
တိုးလိုတွဲလောင်းကျန်ခဲ့မည်ကို သူတို့ သိနိုင်မလဲဟု တေးသီချင်းဆို၍ စောဒကတက်
လေသည်။

ထိုအမနာပသီချင်းကို ကောက်စိုက်သမလေးများက ယခုလို ခပ်နာနာ ပြန် နှက်ကြလေသည်။

‘လယ်ကန်သင်းပေါ်က
အိုးစည်ဒိုးပတ်တီးဆိုသူတို့ရေ
မင့် ကလေး မိန်းမတွေဆီ
ပြန်ပါတော့
မျက်စိဆံပင်မွေး ဈေးလှပေါ့’

စောင်းချိတ်နောက်ပြောင်သီဆိုမှုများအပြီးဝယ် လူငယ်များက အခုလို နူးနူး ညံ့ညံ့သီဆိုကြပြန်လေသည်။

‘ပူပြင်းလှတဲ့ နေရောင်က
နှမလေးပေါ်
ရက်ရက်စက်စက် ကျလေတယ်
လုံမပျိုတို့ရဲ့ကောက်စိုက်ပွဲ’

ပြင်းထန်လှသောနေရောင်က ညာတာမှုကင်းစွာပင် ကောက်စိုက်သမတို့ပေါ် ကျရောက်နေပေသည်။ ကောက်စိုက်သမလေးများက ဤသို့ တုံ့ပြန်ကြလေသည်။

‘မင်းကိုယ်ပေါ်က ခြုံလွှာရယ်
နှမလေးပေါ်
အုပ်မိုးကာကွယ်ပေးပေရော့’

စပါးခင်းတိုသည်ကား ကျေးလက်တောရွာ၏ ဘဝနှင့် မျှော်လင့်ချက် ဖြစ် လေသည်။ အောင်မြင်သော ကောက်စိုက်သမီးပွဲများအသွင် ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါဝယ် တောင်သူလယ်သမားများ၏အတွေး၌ အလှူပြုကြရအံ့ဟု ခံစားလာကြရပေသည်။ သူ တို့၏ သားများ၊ မြေးထီးကလေးများကို ရဟန်း၊ ကိုရင် ပြုပေးနိုင်ရုံမက အိမ်ကို ပြု ပြင်မွမ်းမံခြင်း၊ အမှတ်တရပွဲများ ပြုလုပ်ကျင်းပကာ အလှူအတန်းများလည်း ပေးကြ လေတော့သည်။

မြန်မာ့စိတ်နေစိတ်ထားထဲတွင် အမြစ်တွယ်နေသော အရာသည်ကား မြတ် စွာဘုရား၏ ဟောကြားချက်ဖြစ်သော ဘဝ၌ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်ခြင်းကြောင့် ယခုကဲ့ သို့ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ခံစားနိုင်ပေသည်ဟူသောအချက် ဖြစ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာ

သာလှမျိုးတိုင်း မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်အရ ကျင့်ကြံနေထိုင်လျက် ရှိကြသော ရဟန်းသံဃာတော်များကို နေ့စဉ် ဆွမ်းဟင်းကပ်လှူခြင်းဖြင့် ထိုကုသိုလ်တရား ရဖို့ ရန် ဖော်ဆောင်ရာ ရောက်နေပေသည်။

ဝါခေါင်လသည် အလှူအတန်းပေးသောကာလတစ်ခု ဖြစ်လေသည်။ မြန်မာ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ အဖွဲ့အစည်းအလိုက် ကိုယ်တတ်နိုင်သရွေ့ ရဟန်းသံဃာတော်တို့ ၏ သပိတ်တစ်ခု သို့မဟုတ် ထိုထက်ပိုသော သပိတ်တို့ကို တာဝန်ယူလှူဒါန်းကြလေ သည်။ သပိတ်တစ်ခုဆီတွင် ဆွမ်းနှင့် ဟင်းလျာများအပြင် အချို့ပွဲများဖြင့် ပြည်စုံစွာရှိ နေပေသည်။

ရဟန်းသံဃာများက ထိုသပိတ်တို့ကို လက်ခံရယူကြရလေသည်။ ရဟန်း သံဃာတို့ လက်ခံရယူသော ထိုသပိတ်သည် မိမိသပိတ် ဖြစ်ချင်ဖြစ်မည်၊ မဖြစ်မည် မသိပေ။ ထိုမျှသာမက သပိတ်တစ်ခုဆီမှာ ကံစမ်းစရာလည်း ပါနေပေသည်။ ကံထူး၍ ငွေကြေးများလည်း သပိတ်ထဲက ရနိုင်လေသည်။ ထိုရရှိသောငွေများကို အသုံးပြု၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကို ဆင့်ပွားရယူနိုင်လေသည်။ ထို့ပြင် ထိုငွေများနှင့်မိမိကိုယ်ပိုင် ငွေများပေါင်းထည့်ကာ အရေးပါသော အသုံးတည်မှုများလည်း ဖြစ်နိုင်လေသည်။

သပိတ်ကပ်လှူရသောအလှူပွဲသည် ပျော်စရာ၊ ကြည်နူးစရာအတိ ဖြစ်လေ သည်။ ထိုပွဲတော်ကို မဟာဒုက္ခပွဲဟု ခေါ်လေသည်။ ဤဇာတ်လမ်းမှာ မြတ်စွာဘုရား ရှင်လက်ထက်က မဟာဒုက္ခအမည်တွင်သောသူမှ စလေသည်။ ဇာတ်လမ်းက ဤသို့ ဖြစ်၏။

မဟာဒုက္ခမှာ သူဆင်းရဲတစ်ဦး ဖြစ်ပြီး ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုဖို့ရန်ပင် မစွမ်း နိုင်သူ ဖြစ်လေသည်။ တစ်နေ့သ၌ သူနေသောမြို့မှ မြတ်စွာဘုရားနှင့် ရဟန်းသံဃာ တော်တို့ကို ဆွမ်းဟင်းကပ်လှူဖို့ရန် ဖိတ်ကြလေသည်။ တစ်ဦးစီသည် ကိုယ် သဒ္ဓါ တရားထက်သန်သရွေ့ ကိုယ်တတ်နိုင်သမျှ သံဃာတစ်ပါး သို့မဟုတ် တစ်ပါးထက်ပို ၍ ဆွမ်းဟင်းအလှူအတွက် တာဝန်ယူနိုင်ကြလေသည်။

မဟာဒုက္ခ၊ ဆင်းရဲသားမဟာဒုက္ခ၊ သူသည်လည်း သံဃာတစ်ပါးကို ပင့်ဖိတ် ဖို့ စိတ်ပိုင်းဖြတ်ထားလေသည်။ သူနှင့် သူဇနီးတို့သည် ထိုအလှူပွဲကို ဝင်ရောက်ဆင် နွှဲနိုင်ရန် အလုပ်ကိုကြိုးစားလုပ်ကြလေသည်။ ထင်းခွေရင်းလည်း သီချင်းတကြော်ကြော် နှင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သူဌေးက ဘယ့်နှယ်ကြောင့် သူ ဒီလောက်ရွှင်မြူးနေရသလဲဟု တအံ့တဩမေးရာ မဟာဒုက္ခက သူ သံဃာတစ်ပါးအတွက် ဆွမ်းဟင်းကပ်လှူသည် ရှားပါးလှသည်အလှူတော်ကို ပါဝင်ဆင်နွှဲရတော့မည် ဖြစ်၍ ဤမျှလောက် ပျော်ရွှင် နေရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖြေလေသည်။ ဤသို့သော လူထူးလူဆန်းကိုတွေ့ရသည်မှာ နှလုံး

ပီတိ စွမ်းဆီထိသကဲ့သို့ ဖြစ်ရသောကြောင့် သူဌေးက ဆွမ်းအလှူအတွက် အကောင်း တကာ အကောင်းဆုံးဆန်ကို မဟာဒုက်အား ပေးလိုက်လေသည်။ မဟာဒုက်၏ဇနီး သည်လည်း စပါးပျာ၊ စပါးထောင်းရင်း သီချင်းတအေးအေးနှင့်ဖြစ်လေသည်။ သူဌေး ကတော်က ဆင်းရဲသူမ၏ အလှူအတွက်ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့နေမှုကိုသိရသောအခါ ဆီဦး ထောပတ်ကဲ့သို့သော ဟင်းလျာချက်ပြုတ်ဖွယ်ရာတို့ကို ပေးလိုက်ပြန်လေသည်။

မဟာဒုက်တို့ဇနီးမောင်နှံနှစ်ဦးတို့သည် ရလာသော ဆန်၊ ဟင်းချက်စရာတို့ ဖြင့် လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့ကို ရအပ်ပေပြီဟု နှစ်သက်ရွှင်လန်းစွာဖြင့် ဟင်းချက်ဖိုရန် ပြင် ဆင်ကြလေသည်။ သူတို့နှစ်ဦး၏စေတနာသဒ္ဓါတရား ပြင်းထန်မှုကြောင့် နတ်ဘုံနတ် နန်းအရှင်သခင် သိကြားမင်းသည်ပင် မထင်မရှား ဆင်းရဲသားအသွင်ဖြင့် မဟာဒုက်တို့ ချက်ပြုတ်ခြင်းအမှုတွင် ပါဝင်ကူညီရန် ရောက်လာခဲ့လေသည်။ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီးမား လှသည်။ နတ်ဘုံနတ်နန်းအရှင်အခင်ပင် ဖြစ်လင့်ကစား ကုသိုလ်ကောင်းမှုတွင် ပါဝင် ရယူဖိုရန် စိတ်အားထက်သန်လျက် ရှိနေပေသည်။

လူအများတို့က ရောက်လာသောရဟန်းတို့အား ပင့်ဆောင်ရသောနေသို့ရောက် ချိန်ဝယ် မဟာဒုက်အမည်သည် စာရင်းမတင်ဘဲ ကျန်နေခဲ့သည်ကို တွေ့ ကြရလေသည်။ ဆင်းရဲသားမဟာဒုက်မှာ ထက်လှစွာသောလှုံဖြင့် ရင်ဝကို ထိုးဆွပုတ်ခတ်ခံရဘိသကဲ့သို့ ခံစားရရှာလေသည်။ ငါသည် ရှေးအခါကာလ၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှု မပြုမိဖူးသောကြောင့် ယခုကဲ့သို့ ဆင်းရဲရ၏။ ယခု ဤဘဝတွင်သာမက နောက်လာမည့်ဘဝများစွာမှာပင်လျှင် ငါသည် ဆင်းရဲသူဖြစ်တော့အံ့ဟု အတွေးဝယ် ခံစားဖြစ်ပေါ်လာလေတော့သည်။

မဟာဒုက် မသိသည်မှာ ဤကောင်းမှုပြုရန်အတွက်ကြိုးပမ်းနေသော သူ၏ အားထုတ်မှု၊ သဒ္ဓါတရားနှင့် စိတ်ကောင်းစေတနာတို့သည်ပင်လျှင် သူ့မှာ ထူးကဲမွန် မြတ်လှသည်။ ကုသိုလ်ထူးရရှိနေပေသည်ဟူသောအချက်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဤနေရာ ၌ သိကြားမင်းက အဓိကအခန်းမှပါဝင်ကပြထားပေသည်။ ရဟန်းသံဃာတော်များ ဝေ ငှရေးတွင် သိကြားမင်း၏ဖန်တီးမှုဖြင့် မေ့လျော့ကျန်ရစ်ခဲ့သူတစ်ပါး ရှိနေပေသည်။ ဤ သူသည်ကား ပင့်ဖိတ်ခြင်းမခံရသေးသူ မြတ်စွာဘုရားပင် ဖြစ်လေသည်။

မဟာဒုက်သည် ကျောင်းတော်သို့ သွား၍ မြတ်စွာဘုရားထံ သပိတ်တော်ကို ချီးမြှောက်ပါရန် လျှောက်ထားရာ ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင်က လက်ခံလိုက်လေသည်။ ဤ တွင်ကား ကြီးစွာသော ရုတ်ရုတ်သဲသဲ ဖြစ်မှုများဖြင့် အိမ်ရှေ့မင်း၊ သူဌေး၊ သူကြွယ် အပေါင်းတို့သည် မဟာဒုက်ထံ လိုက်ပါကြကာ -

‘အချင်း မဟာဒုက်၊ ငါတို့အား သပိတ်တော်ကို ပေးလော့။ သင့်အား ဤမျှ လောက်သော အသပြာ၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ကျောက်သံပတ္တမြားကို ပေးကုန်အံ့ဟု ပြောဆို

တောင်းယူကြကုန်လေသည်။ သို့သော် မဟာဒုက်ကား ထိုသူတို့ပေးအပ်ကုန်သောဥစ္စာ တို့ကို စိုးစံမှုအလိုမရှိပြီ။ သူကား မြတ်စွာဘုရားကိုပင့်ဆောင်ခွင့်ရပြီ ဖြစ်၍ ပျော်မဆုံး ဖြစ်နေပေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် မဟာဒုက်လှူဒါန်းအပ်သောအာဟာရတို့ဖြင့် ဆွမ်းကိစ္စ ပြုပြီး ဖြစ်၍ မဟာဒုက်၏ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို အနုမောဒနာ ပြုလေသည်။ မဟာ ဒုက်၏ကောင်းမှုတွင် ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့သော သိကြားမင်းလည်း ကုသိုလ်ချီးမြှောက်ခြင်း ခံရ ပေတော့သည်။ သိကြားမင်းသည် ကောင်းကင်မှ ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့်ပြီးသော ရွှေ၊ ငွေ ဖိုးကြီးကို မဟာဒုက်၏အိမ်ခြံဝင်းသို့ရှာချစေကာ တစ်အိမ်လုံး ပြည့်စေလေသည်။ မြတ် စွာဘုရား၏တရားတော်ကိုယုံကြည်ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်လျက် မဟာဒုက်သည် အသက် ရှည်သမျှကာလပတ်လုံးတည်လျက် ကောင်းမှုတို့ပြုလေသည်။ မဟာဒုက်သည် သူ သက်တမ်းအဆုံး၌ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်လေသည်။

မဟာဒုက်အကြောင်းကား မြန်မာ ဗုဒ္ဓဘာသာလူမျိုးများအကြိုက် ဖြစ်လေ သည်။ မိမိကုသိုလ်ပြုချင်သောဆန္ဒ ရှိလျှင် ဆင်းရဲတကာ ဆင်းရဲသူပင်လျှင် ကုသိုလ် ကောင်းမှုပြုခြင်းဖြင့် ဒီထက်မြင့်သောနေရာသို့ တက်လှမ်းနိုင်ပေသည်ဟု မျှော်လင့် လို ရပေသည်။ ထိုအကြောင်းကို ပြဇာတ်များအဖြစ် ဇာတ်ခုံပေါ်တွင် ကပြကြသည်။ ဘုရားပရိဝုဏ်တွင် ပန်းချီကားများ၊ ရုပ်တုများအဖြစ်လည်း ဖော်ညွှန်းထားကြသည်ကို တွေ့ မြင်ကြရပေသည်။

6. Tothalin (Taw-tha-lin)

The season of Virgo,
when the golden *Yinma* is in bud.
The sweeping wind wafts
sweet odours
from the pleasant woodland
In heavens above the clouds
brilliant lights.
The king moon and
the blazing Square
are near each other.

Tothalin(Tawthalin) : September

Monsoon is thinning away and the skies are clearing. As the sun's rays steal through the drizzle, rainbow-coloured showers swing in the wind like bejewelled strings.

Sunny days ahead - you say hopeful, as you rake out the mildewed rugs, blankets and coats, all hungry for a wisp of sunshine. There is romance in the air, as the ban on weddings is to be lifted with the end of the lenten season which is next month. Lovers who have been waiting all these months are now busy with their wedding plans.

The weather is fine and the wide brimming Irrawaddy river spreads out like a roll of matting.

The month of Taw-tha-lin: rain softly pat-patting,
The mighty river rolls out like matting.

So goes the saying. The river, calm and tranquil with dimpling waves, invites aquatic sportsmen. This is a month of boat races.

From what we learn from songs and poems of old, boat races during the time of Myanmar kings displayed not only speed but also skill and grace. There are 37 styles of rowing on record. Each style has a name suggestive of a symbolic image and it is up to the people of today to stretch their imagination to visualize what it might look like.

Take names like "fairy plucking flowers", and "fairy offering flowers". Did the boatmen gesticulate with their oars to suggest the picture of fairies revelling in the sylvan glades? Strokes named "seagull-sweep" and "sea-gull-soar" create pictures of racing boats sweeping and soaring over the river's surface.

Regattas of olden days were held under royal patronage. The royal family, the king, queen, princes and princesses, had their own boats

participating in the race. There was fun, colour and music galore. Boat songs were composed especially for the occasion. The boatmen wore varicoloured liveries matching the banners of their boats. Music boomed as the supporters of the competitors hurled picturesque limericks at one another.

It was on such an occasion that King Bodawpaya, who reigned from 1719 to 1819, won a somewhat dubious "victory" over the queen's. The royal regatta opened with the king's boat racing against the queen's. It so happened at one time that the king lost the race for three years running.

The king had a favourite courtier named U Paw Oo, who was his chum and playmate in his childhood days. U Paw Oo was wise and learned and above all was gifted with irrepressible wit and humour. When the king was in need of guidance or criticism or even remonstrance, there was not one minister who could dare the royal wrath and say what had to be said. It was then U Paw Oo who would play the court fool, and point out the way to sanity and better judgment.

As the month of Taw-tha-lin drew near and the preparations for the royal regatta was underway, the king was embarrassed by the veiled jibes and quips thrown at him by the queen and her ladies. They were sure that the queen's boat would win again that year. Bets were made and the king's boat had but a few takers.

For three years running, the king had taken defeat with good grace, but on the fourth year, he felt that he could no longer be a good loser. Enough was enough. He had to win, that year, by fair or any other means. He had no one to fall back upon but U Paw Oo. He hinted that U Paw Oo, as the king's trusted henchman, should do something about it. How could a faithful servant suffer such a disgrace falling on his royal

master? The king, of course, would not stoop to command U Paw Oo to conspire something unsportsman-like: rather that his clever servant should "do something about it" on his own.

U Paw Oo, as if sensing what the king meant, assured his master that things would be different that year. He added that he was the kind of servant who knew his master's wishes by the mere nod of the royal head. The audience, U Paw Oo said, would see something different, something unpredictable that would take everyone, including the king himself, by surprise. Since U Paw Oo was cleverly evasive about the details of the plan, the king had to be content with, "Just wait and see, my royal master"!

The great day dawned. The king, queen and courtiers took their place in the royal marquee. The air was tense with expectation and thrill, as the flourish of drums, cymbals and gongs announced the race open. The first to come into view was the queen's canoe flying coloured banners. People cheered as the boatmen displayed their skill and grace with their rowing styles. But where was the king's boat? The king cast an inquiring glance at U Paw Oo, who just grinned and nodded. His twinkling eyes relayed the message, "Just wait and see, Your Majesty"

So the king had no choice but to "wait and see", hoping to see something different from the preceding years. But he had no idea how different it would be. Even as he fought with his misgivings, a discreet titter rose among the courtiers and ladies. Fearing the worst, the king strained his eyes towards the waterfront. He was dumb-founded to see a huge barge that

".....like a burnished throne,
Burn'd on the water....."

"Look - look - His Majesty's boat is coming in to the race", the voices sang out. Music was sweet and haunting suggestive of lotus blossoms floating on the water admiring their own beautiful reflections. So did the barge, as the silver oar's "to the tune of flutes kept stroke and made the water which they beat to follow faster, as amorous of their strokes."

So the royal barge bowled along, dignified and stately, oblivious of the queen's canoe skimming away towards the goal. At the prow a bejewelled figurehead dazzled in the sun. At the helm was a comely fairy steering with her flowery soft hands. A bevy of nymphs threw roses and jasmins from aboard. They so perfumed the air that the winds were loversick with them.

There was a loud burst of cheering from the queen's supporters. They threw quips at the king's men. There were peals of laughter, no longer discreet or controlled. More jokes at the expense of the king.

The king was aghast. He wished that he could sink and sink miles underground. He could not very well yell for U Paw Oo and give him what he thoroughly deserved. He would only make a bigger fool of himself. U Paw Oo came closer to his royal master's side with a smug grin on his face. The king glowered at him threateningly. But U Paw Oo was not rattled. He said, "Your Majesty, can't you see how your barge has won a decisive victory, like loser of a little canoe runs away for her dear life in the vanguard. Never mind what common people say. It is only the wise and the great that know a victory when they see one!"

The king's unseemly expletives were lost in the peals of laughter and cheering. The show went on with more mirth and fun.

၆။ တော်သလင်းလဘွဲ့

ကန်ရာသီချိန်တွင်းမို့၊
ရွှေယင်းတဲ့မာဝံ့။
မြိုင်ဟေမာသာနန်းက၊
သုတ်ဖျန်းလေယူဖြန့်၊
သင်းပျံ့ပျံ့ထုံ။
တိမ်စွန်ဘုံ၊ ရောင်စုံလျှံပ။
လမင်းသော်တာနှင့်၊
အဗဒ္ဒါဆိုရွှေကျီးငယ်၊
နီးသည်ကာလ။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

တော်သလင်းလ (စက်တင်ဘာလ)

မိုးတွင်းကာလကျပါးသွားပြီးဝယ် ကောင်းကင်ပြာသည်လည်း တိမ်ကင်းစင် လျက်ရှိနေလေသည်။ နေ၏ရောင်ခြည်တန်းများသည် ကျောက်သံပတ္တမြားတို့ စီခြယ် ထားသည်နယ် လှပစွာခိုဝင်နေသော သက်တံရောင်စဉ်များကြားဝယ် ဝင်ရောက်တိုးဝင် လျက် ရှိနေပေတော့သည်။

နွေးထွေးသော နွေရာသီ၏နေရက်များ ရောက်တော့မည်ဟု မျှော်လင့်ချက် အပြည့်နှင့်ဆိုလိုက်ပေတော့။ ခြုံစောင်၊ ခြုံထည်၊ အနွေးထည်ထူထူကြီးတွေအောက်မှ ရုန်းထွက်ကာ နေရောင်ကို ဆာလောင်မွတ်သိပ်စွာဖြင့် ကြိုဆိုလိုက်ပါ၏။ နောက်တစ် လတွင် ကျရောက်တော့မည့် သီတင်းကျွတ်မီးထွန်းရာသီအကုန်ကာလမှာ ကျင်းပမည် မင်္ဂလာအခမ်းအနားတို့ တသီတတန်းကြီးအတွက် ပြင်ဆင်မှုတွေကလည်းအပြည့် ဖြစ် လေသည်။ ချစ်သူသမီးရည်းစားတို့သည် သူတို့မင်္ဂလာအစီအစဉ်များရေးဆွဲကာ အလုပ် များပြီးရင်း များရင်းနှင့်ပင် ဒီလတွေမှာ စောင့်ဆိုင်းနေကြရပေသည်။

သာယာလှပသောရာသီဥတုနှင့် ကျယ်ပြောဖြောင့်ဖြူးလှသည်။ ရော့တီမြစ် ပြင်ကျယ်သည် လိုက်ဖက်လှပေစွ။

‘ရာသီဒေသ၊ မိုးက တခြိမ်ခြိမ်စွေလိမ့်လေ၊ မြစ်ရေယဉ်မြူး၊ သာဆန်းထူး သည်’

ဤသို့ဤနယ် ရေးဖွဲ့ စပ်ဆိုခဲ့ကြလေသည်။ မြစ်ပြင်သည် လှိုင်းဂယက်များ ဖြင့် အေးဆေးတည်ငြိမ်လျက်ရှိနေကာ ရေသူရဲများကို ဖိတ်ခေါ်လျက် ရှိနေလေသည်။ ဤရာသီကား လှေပြိုင်ပွဲရာသီလည်း ဖြစ်ပေသည်။

လှေပြိုင်ပွဲများနှင့်ပတ်သက်သော ရှေးက တေးသီချင်းကဗျာများကို ကြည့်၍ ရှေးဘုရင်များ၏ ရေကြောင်းယှဉ်ပြိုင်မှုများသည် လျင်မြန်မှုတစ်ခုတည်းအတွက် မဟုတ်ဘဲ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုနှင့် ဂုဏ်သရေအတွက်ပါ ပြသကြကြောင်း တွေ့ကြရလေသည်။ လှေလှော်တက်ရေး ဟူ၍ ၃၇ပါးရှိကြောင်း မှတ်တမ်းများအရ သိရပေသည်။ လှေအသွင်သဏ္ဍာန်ဟန်ပန်အလိုက် ပေးထားသော အမည်နာမများကလည်း ယနေ့ခေတ် ကြားကြရသူအပေါင်းအား စိတ်ကူးနှင့် ပုံဖော်ကြည့်ချင်သလောက် ကြည့်ပေတော့ဟု ဆိုထားသည်နယ်ပင်။

ဥပမာ ‘နတ်ပန်းဆွတ်လှေတော်’၊ ‘နတ်ပန်းဆက်လှေတော်’တို့ပင်။ လှေထိုးသားတို့၏ ညာသံပေး အော်ဟစ်လိုက်သံကား တောကြိုအုံကြားက နတ်ဒေဝါတို့၏ မြူးထူးအော်ဟစ်သံတို့ဖြင့် စီခြယ်အပ်သော ပန်းချီကားချပ်ကြီးလေလား။ ‘ရွှေစင်ရော်ခတ်ဟန်’ ‘ရွှေစင်ရော်ပုံဟန်’ဟူသော လှေထိုးသားတို့၏ ခတ်တက်သဏ္ဍာန်အသွင်တို့သည် ပင်လယ်ရေပြင်နှင့်အပြိုင် အန်တုယှဉ်လျက် ရှိနေကြလေသည်။

ရှေးက လှေပြိုင်ပွဲများသည် မြန်မာဘုရင်များ လွန်စွာနှစ်သက်မြတ်နိုးစွာဖြင့် တခမ်းတနားခင်းကျင်းပြုလုပ်လေ့ရှိကြလေသည်။ ထီးနန်းနွယ်ဝင်များ၊ ဘုရင်၊ မိဖုရား၊ မင်းညီမင်းသားများကို ကိုယ်စားပြုသောလှေတော်များ ဟူ၍ ပြိုင်ပွဲဝင်ကြလေသည်။ ပျော်ရွှင်မြူးစရာ အရောင်အသွေးစုံ၊ တေးသီချင်း၊ တေးဂီတဖွယ်ဖွယ်ရာရာနှင့်ကျင်းပကြလေသည်။ တေးသီချင်းသံသာတို့သည် ခေတ်အခါအလိုက် အထူးဖွဲ့ဆိုကြပေသည်။ လှေတော်သားတို့သည် သူတို့လှေကြီးများမှအလံများကို ရောင်စုံခြယ်အလှဖြင့် စီမံခြယ်သထားကြလေသည်။ လှေတော်သားတို့၏ ဘက်တော်သားများက တခြားတစ်ဘက်ကို မခံချိမခံသာဖြစ်စေသောတေးသီချင်းများဖြင့် အော်ဟစ်သီဆိုကြသော ကဗျာလင်္ကာများကလည်း လက်ရာမြောက်လှပေတော့သည်။

၁၇၉၁ မှ ၁၈၁၉ခုနှစ်ကြား ထီးနန်းစိုးစံတော်မူခဲ့သော ဘိုးတော်ဘုရားမင်းလက်ထက်တော်မှာ ဒီလိုလှေပွဲသဘင်တော်ကို တွေ့ကြရပေသည်။ အဲဒီအခါသမယမှာ မိဖုရားရဲလှေတော်ကို နိုင်ခြင်းတစ်မျိုးနဲ့နိုင်ခဲ့ရတဲ့ ဘုရင်အကြောင်းက ရာဇဝင်မှာရှိနေပါလေသည်။ မိဖုရားရဲလှေတော်နဲ့ ဘုရင်လှေတော်တို့ရဲလှေပြိုင်ပွဲကြီးနဲ့ ရေပွဲသဘင်တော်ကိုဖွင့်လှစ်လိုက်ပါလေ၏။ ဖြစ်ပုံကတော့ ဘုရင်ဟာ သုံးနှစ်ဆက်တိုက် မိဖုရားလှေတော်ကို ရှုံးခဲ့လေသည်ဟူသတဲ့။

ဘုရင့်ထံတွင် အိမ်တော်ပါငယ်ကျွန်၊ လက်စွဲတော်ဦးပေါ်ဦး ဟူ၍ရှိလေသည်။ ဦးပေါ်ဦးသည်ကား ပညာရှိကဝိဖြစ်ရုံမက မွေးရာပါ ဖြတ်ထိုက်နှင့် ဟာသာဏ်ရှိသူ ဖြစ်လေသည်။ ဘုရင့်တွင် လမ်းညွှန်ရန်၊ ဝေဖန်ပိုင်းခြားရန်နှင့် နှစ်သိမ်ဖြေသိမ်ရန် လိုအပ်လာချိန်တွင် ရာဇဝတ်ဘေးသင့်ပါလေစေဟု အမှန်အကန်ပြောရဲဆိုရဲသောအမတ်

မှူးမင်းမတ်ရာ ဟူ၍ တစ်ယောက်မှ မရှိချေ။ ဤနေရာတွင် နန်းတွင်းပျော်တော်ဆက် ဦးပေါ်ဦး ဟူ၍ရှိရာ သူသည်ပင်လျှင် အမှန်ကိုဖွင့်လှစ်၍ ပညာအရာကို မီးမောင်းထိုးပြ သူအဖြစ် သရုပ်ဆောင် ကပြရပေတော့သည်။

တော်သလင်း၊ မြစ်အတွင်း သင်ဖြူးခင်းတဲ့ လှေသဘင်ပွဲတော်ခင်းကျင်းကျင်း ပလေတဲ့အခါသမယ နီးကပ်လာပြီး နန်းတွင်းပြိုင်လှေတော်များ ပြင်ဆင်မှုတွေပြုလုပ် နေသောကာလဝယ် ဘုရင့်ခမ္ဘာ မိဖုရားနှင့်နောက်တော်ပါးမင်းသမီးတို့၏ လှောင်ပြောင် မှုများဖြင့် အရှက်ရလျက် ရှိလေသည်။ ဒီနှစ်လည်း ဒီဘုရင်တော့ မိဖုရားလှေတော်ကို အရေးမလှ ရှုံးရပေမည်ဟု သေချာနေကြလေသည်။ အလောင်းအစားများလည်း ရှိကြ ရာ ဘုရင့်လှေတော်ဘက်လိုက်သူမှာ အနည်းငယ်မျှသာ။

သုံးနှစ်တာကာလမှာ ဘုရင့်လှေတော်မှာ အရှုံးကိုရင်ဝယ်ပိုက်ခဲ့ရလေပြီ။ ဒါ ပေမယ့် ဒီလေးနှစ်မြောက်မှာတော့ဖြင့် ဤအဖြစ်ကို မခံယူလို။ ဒီလောက်ဆို တော် ရောပေါ့။ ဒီနှစ်မှာဖြင့် မည်သို့ပင်ဖြစ်ဖြစ် နိုင်ကိုနိုင်ရမည်။ ဤနေရာတွင် ဦးပေါ်ဦးအား တာဝန်ပေးရုံမှတစ်ပါး အခြားမရှိပေ။ ဘုရင်က 'လက်စွဲတော်ဦးပေါ်ဦးရေ မင်း တစ်ခု ခုတော့ လုပ်ပေးဦးတော့'ဟု အရိပ်ပြစကားဖြင့်ဆိုလိုက်လေသည်။ သစ္စာရှိလှယုံ ဟူ သည် အရှင်သခင်အပေါ်ကျရောက်နေသော ဤရှက်ဖွယ်ကိစ္စကို ဘယ်မှာခေါင်းရှောင် အံ့ပေနည်း။ ဘုရင်ကလည်း အားကစားစည်းမျဉ်းဘောင် ကျော်ပါလေစေဟု ဦးပေါ်ဦး အား တိုက်ရိုက်မဆိုသော်ငြားမင်း တစ်ခုခုတော့ လုပ်ပေးဦး'ဟုသာဆိုလိုက်ပေတော့ လေသည်။

ပညာရှိကဝိဦးပေါ်ဦးပေပဲ။ ဘုရင့်ဆိုလိုချက်ကို ကောင်းကောင်းသိလိုက်ပြီပေါ့။ ဘုရင်က ဒီနှစ်မှာ အရင်နှစ်တွေနှင့် မတူစေချင်ဘူးတဲ့။ သူသည် ဘုရင့်ဗောင်းတော် ညိတ် စိတ်တော်သိသော ဘုရင့်သစ္စာရှိကျေးကျွန် မဟုတ်ပါလား။ 'အရှင်မင်းကြီး ရွှေ စိတ်တော်မပူပါနှင့်။ ဤနှစ်မှာ အရှင်မင်းကြီးသာမက လူပရိသတ်ကြီးပင် တစ်မှုထူး ခြားလှသည်။ ဖြစ်အင်ကို အံ့ဩရှုမောစွာ မြင်တွေ့ကြရလတ္တံ့'ဟု ဘုရင်အား နှစ်သိမ့် တော်မူလေသည်။ ဦးပေါ်ဦးသည် သူ့အစီအစဉ် အသေးစိတ်ကို ဘုရင့်အား အလုံးစုံ မတင်လျှောက်ဘဲ ဘုရင်ကျေနပ်စေရန် ပရိယာယ်ဖြင့် ဝေလည်ကြောင်ပတ်လျှောက် ထားလေတော့သည်။ ဘုရင်ကြီးကား ဦးပေါ်ဦး၏ 'စောင့်ကြည့်တော်မူပါအရှင်မင်းကြီး' ဟူသောစကားဖြင့် ကျေနပ်လျက်ရှိပေတော့သည်။

လှေပြိုင်ပွဲသဘင်ပွဲတော်နေ့ ရောက်ချေပြီ။ ဘုရင်၊ မိဖုရား၊ မှူးမတ်ကြီးငယ် တို့က ရေနန်းစကြာရတနာဖောင်တော်မှာ အသီးသီးနေရာယူနေကြလေသည်။ စိတ်တူ ရိယာများဖြစ်ကြသော စည်၊ လင်းကွင်းတို့၏ ကြီးကျယ်သော၊ သာယာလှသော တေး သံသာတို့ဖြင့် လှေပြိုင်ပွဲသဘင်စတင်ကြောင်း ကြေညာလိုက်ချိန်ဝယ် ပတ်ဝန်းကျင်

လေထုသည် မျှော်လင့်ခြင်း၊ ကြက်သီးမွေးညင်းထခြင်းတို့ဖြင့် တည်ငြိမ်အေးစက်သွားလေပြီ။ ပထမဦးစွာပြိုင်ပွဲဝင်လှေတော်အဖြစ်ဝင်လာသူကား ဆေးရောင်ခြယ်အလံများဖြင့် လှပစွာစီခြယ်ထားသည်။ မိဖုရား၏လှေတော် ဖြစ်လေသည်။ ထိုအချိန်ဝယ် လှေတော်သားတို့၏ အားမာန်တို့ကိုဖော်ကျူးသော တေးသံသာတို့ဖြင့် လွှမ်းမိုးသွားလေပြီ။ ဒါနဲ့ ဘုရင့်လှေတော်ကော။ ဘုရင်သည် ဦးပေါ်ဦးအား အဓိပ္ပာယ်ရှိသောအကြည်ဖြင့် တစ်ချက်ကြည့်လိုက်ရာ ဦးပေါ်ဦးက ကိုယ်ဟန်အမူအရာဖြင့် ခေါင်းညိတ်ပြလေသည်။ ‘စောင့်ကြည့်တော်မူပါအရှင်မင်းကြီး’ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ကို သူ့မျက်လုံးတောက်တောက်များက ပေးနေကြလေသည်။

ဘုရင်မှာ ‘စောင့်ကြည့်ရပေတော့အံ့’ဟူ၍ မှတစ်ပါး ရွေးစရာ မရှိ။ အရင်နှစ်များနှင့်မတူ ဘယ်နှယ်များပါလိမ့်ဟုမျှော်လင့်ချက်ထားရင်း ဘယ်လိုမတူ တစ်မူထူးမလဲဟုလည်း စဉ်းစားလိုမရပေ။ ဘုရင်မှာ အဆိုးရွားဆုံးအခြေအနေများကိုတွေးတောနုပန်းလုံးနေရင်းက မှူးမတ်မင်းရာ၊ နန်းတွင်းသူများ၏ တီးတိုးသံများကြားဝယ် စိတ်အိုက်နေလေသည်။ ဘယ်လိုဆိုးကျိုးများဖြစ်မလဲဟု စိုးရိမ်နေရင်း ဘုရင့်မျက်လုံးများသည် လှေထွက်လာမည် ဂိတ်ပေါက်ဝကို စူးစိုက်ကြည့်နေလေသည်။ ဘုရင်သည် ရေပြင်ထက်ဝယ် ကြီးမားလှသောလှေကြီးတစ်စင်းပေါ်ထွက်လာသည်ကို ပါးစပ်အဟောင်းသားနှင့် ကြည့်မိနေတော့သည်။

‘သဲခြိမ်ခြိမ်ညံ၊ ရေသံနှင့်ယက်တိုး၊
ပဇ္ဇန်ရွှေမာန်ပျိုးပါလို့၊ ဖြိုးဝေလို လွင့်လေလေ’

‘အို ကြည်ကြပါဦး။ ဘုရင်ကြီးရဲလှေကြီး ပြိုင်ပွဲဝင်လာပြီ’ ဟူသော အော်ဟစ်သံများ ပြီးဆင်းလာလေပြီ။ တေးသီချင်းတို့သည် ရေမျက်နှာပြင်ထက်ဝယ် မျောဆင်းလာသော ကြားဖူးကြာင့်တို့၏ ရောင်ခြည်ပြန်အဆင်းလှတို့ကို ချိုမြိန်ဆွဲဆောင်သော စိတ်ဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားကြပေသည်။ ဘုရင်ကြီး၏လှေကြီးလည်း ထိုနည်းနှင့်နှင်ပင်တကား။

‘ရေသွားငယ် ညီညီ၊ မြစ်နဒီလယ်ကြောက၊ တေးသံစုံ နှောပါလို့၊ မျှောလှေယာဉ် စီးလေကာပ၊ ဖောင်ပျံသာန် တက်ဟန်ညီညာ၊ ရှုမြင်သူ ရွှင်လာအောင်၊ ညင်သာသာ တက်ဆွဲလို့၊ နွဲ့လေရီလာဟေ့၊ ရေပြင်ယံ ပျံကွန်ဝဲ’

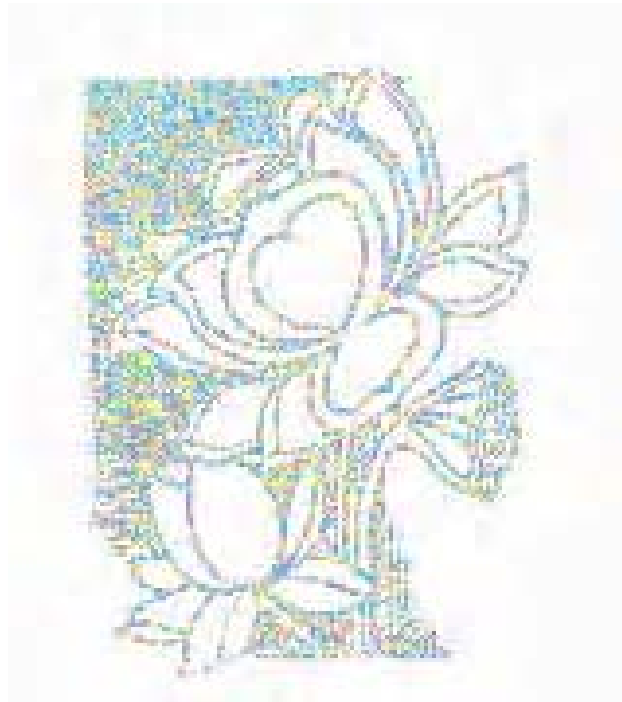
ဘုရင်ကြီး၏လှေတော်ကြီးကား တအိအိနှင့် စုဏ်သရေရှိရှိ ဟိတ်ဟန်အပြည့်နှင့်ထွက်ပေါ်လာချိန်ဝယ် မိဖုရား၏လှေတော်က အမြောက်မှပစ်လွှတ်လိုက်သောကျည်ဆန်လေအလား ပန်းတိုင်ရှိရာ တစ်ရှိန်ထိုးပြေးသွားလေပြီ။ ဘုရင်ကြီး၏လှေတော်ဦးက ကျောက်သံပတ္တမြားတို့ဖြင့် စီခြယ်အပ်သော အလှအပတို့သည် နေရောင်အောက်ဝယ် တောက်ပစူးရှလျက် ရှိနေကြလေသည်။ လှေတော်ကြီး၏တက်မသည် နူးညံ့သိမ်

မွေ့လှသည်။ ပန်းစုံပန်းပွင့်တို့ဖြင့်ဖုံးလွှမ်းထားသည်။ လှေလက်ကိုင်ဖြင့် ပန်ရလျက်ရှိနေလေသည်။ နတ်ဝတ်နတ်စားတို့ဖြင့် ဆင်မြန်းအပ်သော လှပသောနတ်သမီးလေးတွေက နှင်းဆီပန်းများ၊ စံပယ်ပန်းများကို လှေတော်ကြီးပေါ်မှဖြူးချကြချကြလေသည်။ သင်း ပျံမွှေးကြိုင်လှသောရေမွှေးဖြင့် ဆွတ်ဖျန်းလိုက်သကဲ့သို့ လေအဟုန်သည် ထိုရန်တို့ဖြင့် ယစ်မှုးသွားချေလေပြီ။

မိဖုရားကြီး၏ ဘက်တော်သားတို့ဘက်မှ အော်ဟစ် ကောင်းချီးပေးလိုက်သံကြီး ထွက်ပေါ်လာချေပြီ။ ဘုရင်ကြီး၏ ဘက်တော်သားအပေါင်းအား သောသောညံအောင် ကျီစယ်မှုများပြုကြလေတော့သည်။ ရယ်မောလှောင်ပြောင်သံများသည် ထိန်းမနိုင်သိမ်းမရ ထွက်ပေါ်လာလေသည်။ ရှိရှိသမျှသောဟာသများသည် ဘုရင့်ထံသို့သာ ရောက်ကုန်လေပေတော့သည်။

ဘုရင်ကြီးကား မှင်တက်မိနေလေပြီ။ ‘ငါ့ကိုယ်တော်ကား သမုဒ္ဒရာကြမ်းပြင်အောက်သို့စုန်းစုန်းမြုပ်သွားသော် ကောင်းလေစွတကား’ဟု အတွေးဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာချေ၏။ ဦးပေါ်ဦးအား အပြစ်တင်မာန်မဲကာ ထိုက်တန်သောအပြစ်ကိုချဖို့ပင် စိတ်မရှိနိုင်တော့ပေ။ ဘယ်သူမပြု မိမိမှပင်တကားဟုပင် ကိုယ့်ပေါင် ကိုယ်လှန်ထောင်းမိတာကိုယ်ကိုယ်တိုင်ပင် မဟုတ်ပါတကား။ ဦးပေါ်ဦးသည် သူ့အရှင်သခင်နားသို့ လေးနက်တည်ငြိမ်သောမျက်နှာထားဖြင့် ချဉ်းကပ်လာလေသည်။ ဘုရင်ကြီး၏ စားတော့မလို ဝါးတော့မလိုကြည်သောအကြည်ကိုပင် နည်းနည်းလေးမှမတုန်လှုပ်ချေ။ ‘အရှင်မင်းကြီး၊ အရှင်မင်းကြီး၏ လှေတော်ကြီး အောင်ပွဲအကြီးအကျယ်ခံလိုက်သည်ကို မတွေ့သလော။ အောင်နိုင်သူ တိုက်ကြက်သည် သူ့အမွှေးအတောင်တို့ကို နှုတ်သီးဖြင့် သနေသကဲ့သို့၊ ရွံ့နိမ့်သူ သနားစဖွယ်အကောင်ငယ်ကား အမြောက်မှပစ်လွှတ်သော ကျည်ဆန်လေအလား သူ့အသက်ဘေးမှလွတ်မြောက်ရန် အားကုန်ပြေးချေပြီ။ သာမန်လူတွေ လျှောက်ပြောနေတာတွေကို ဂရုစိုက်တော်မမူပါနှင့် အရှင်မင်းကြီး။ ဤအောင်မြင်မှုကို သိနိုင်စွမ်းရှိသူသည်ကား ကမ္ဘာပေါ်မှာ ပညာအရှိဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်သာလျှင် ဖြစ်ချေ၏’

ဘုရင်ကြီး၏ လူတိုင်း မမြင်မတွေ့နိုင်သည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်လေးနက်လှသည်။ အောင်ပွဲသည် ရယ်မောသံများ၊ လှောင်ပြောင်သံများကြားဝယ် စုန်းစုန်းမြုပ်သွားချေလေပြီ။ ဤသို့နှင့်ပင် လှေပြိုင်ပွဲသဘင်များသည် ပို၍ပျော်ရွှင်စရာ၊ ရွှင်မြူးစရာများ အပြည့်ဖြင့် ဆက်လက်ဆင်နွှဲလျက်ရှိနေပါတော့သည်။

7. Thitintyut (Thadingyut)

The five lotuses are fragrant.

Bright lights burn.

At the top of the golden Palace Mountain

Myinmou lights blaze.

Season of lights.

Heads lower

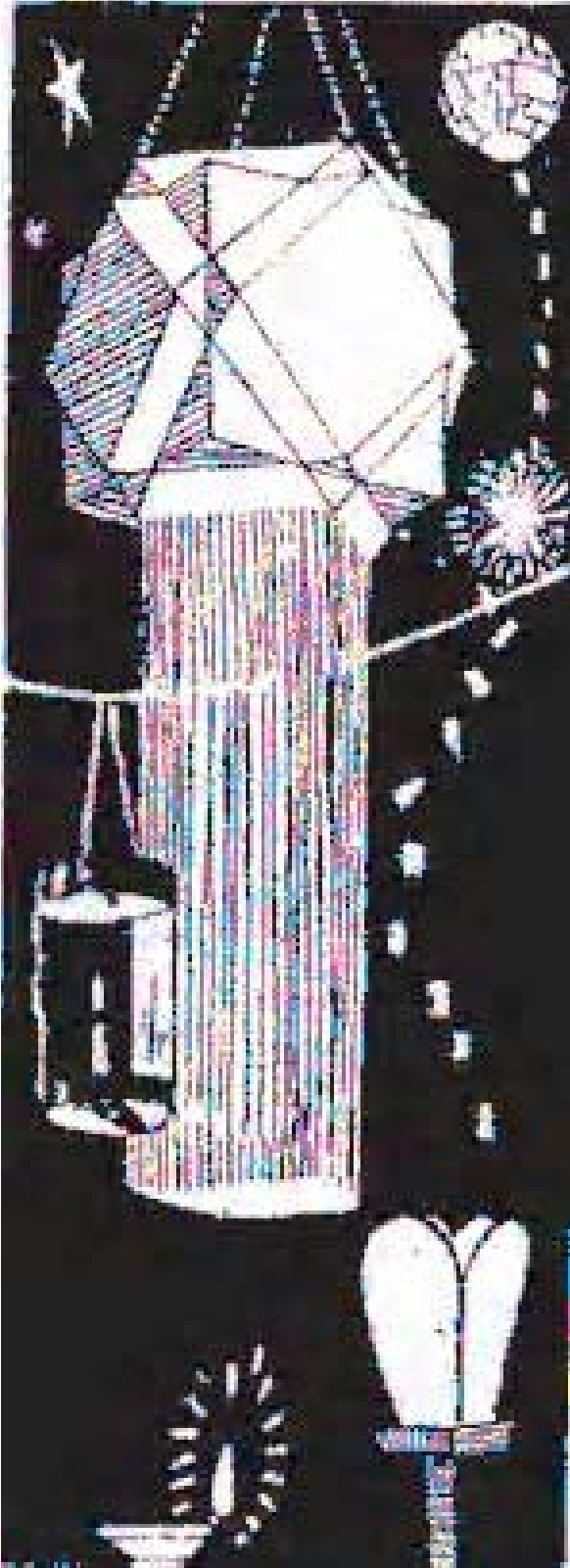
three times in reverence.

The traditional ceremony of

Homage to the Aged

is held throughout the land.

Thitintyut (Thadingyut) : October Festival of Lights

Thadingyut, the seventh month of the Myanmar calendar, marks the end of lent. Monsoon is on the way out and the skies are clearing. Sunny days are here to stay.

The austerity, so briety and restraint of the lenten season together with the damp murky gloom of the monsoon-all these have given way to fun and festivities. With the ban on weddings lifted, there is the scent of engenis leaves and lilies in the air. The soft breeze whispers the music of flutes and harps.

The three day lights festival, namely the day before the full moon , the full moon day and the day after, will be those of music, dances and fun. Illuminations are there to celebrate the anniversary of the Bud-dha's return from the celestial abode where he had spent the lent teaching the gods above His Law.

Among the gods was the one who was the mother of the Buddha, reborn there. It was on the full moon day of Thadingyut month that the Buddha desended to the abode of humans. He and His disciples were attended by a heavenly

host of celestials who created a pathway of stars. Humans on earth illuminated the homes and streets to welcome the Buddha and His disciples.

Although the anniversary is on the full moon day the Myanmar way of celebrating such an event is to have a festival on the eve, to welcome the day and the actual day and then the day after to give a grand send-off. So, the three festival days instead of one. The more the merrir.

Streets, houses and public buildings are illuminated and festooned with coloured electric bulbs. One feature of the festival in small towns and village is *see-mee* lighting; small earthen bowls are filled with sessamum oil and a piece of cotton is soaked in each bowl and lighted.

These lighted oil bowls are placed on the terraces of pagodas. The lights last longer than candles and the little tongues of flame quivering in the breeze lend an uncanny beauty to the scene steeped in silvery moonlight. Such lights are sometimes seen on the pagodas in Yangon city.

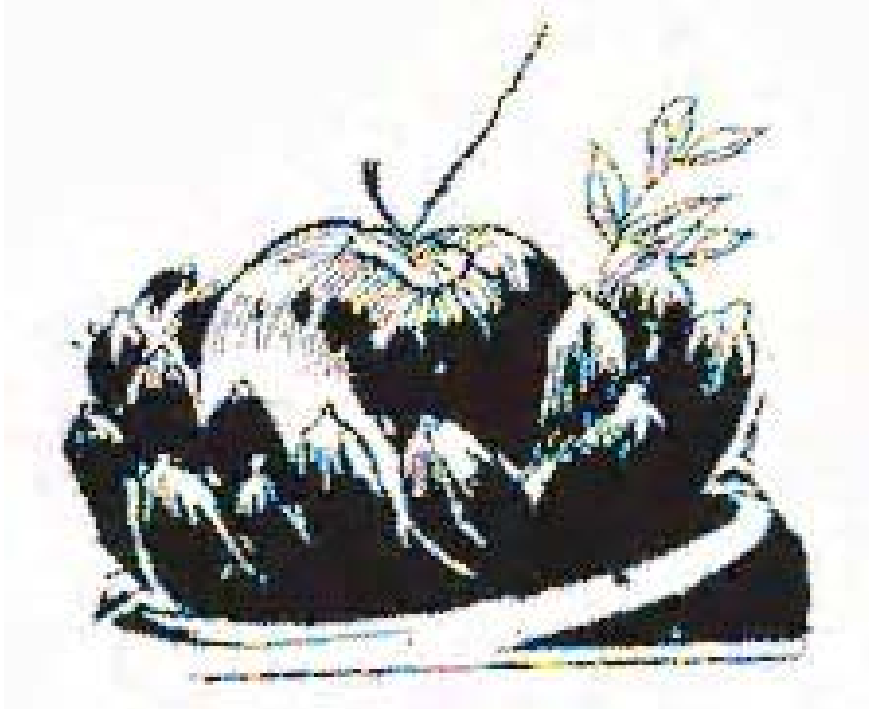
The sence of the Buddha's descent from the celestial regions is often recreated in the streets or pagoda precincts, all done up on paper mache and poster paintings and of course, lights. The festival is often called the Tawadaintha feast: Tawadaintha, being the name of the celestial abode where the Buddha spent the lenten season.

Thadingyut is not only a season of festivals and rejoicings, but also a time for remembering those to whom we owe respect and gratitude. The Buddha's visit to the celestial regions was to teach the great Truth he had found through rigorous striving for many many lives, to his own mother. It was a gesture of gratitude, an example for all to follow. The Buddha made the greatest gift of all, namely the gift of Dhamma (the Law) that would deliver her from Suffering once and for all.

According to the Buddhist teaching, there are Five Revered Ones, namely the Buddha, His Law, His Order of Monks, Parents and Teachers. During the Thadingyut season Myanmar Buddhists go round paying respects to parents, teachers, edlerly relatives and friends.

It is quite usual for the senior citizens in the street or residential quarter to receive gifts and respects from the younger people of the community. Sometimes it is an organized affair, but this does not prevent them from going to older people individually to pay respects. This way, it is more intimate and pleasant.

On the third day of the festival, people go round paying calls. It is "open house" for many homes. Older people have light refershments ready for the young visitors. They give away sweets and small change to children. Young people bring small gifts like candles, fruits and cakes, but it is not compulsory. Paying respects is accomplished by the act of *kadaw*,

An arrangement of fruits, coconut, banana bunches and flowers. A symbol of reverence.

genuflection.

The word *kadaw* is an everyday expression in Myanmar life. When you have to say something indelicate or impolite, you say it with the word *kadaw*; the same word is used as an apology for any transgression like, bumping into someone or stepping on another's feet. On such occasions the word is synonymous with "sorry", but with a deeper feelings.

When you have the necessity to touch someone's hair, like brushing away a wisp of dust, you do not do so without first saying *kadaw*, even though the person concerned may not be an older person.

The custom of doing the act of *kadaw* is rooted in the Buddhist acceptance of the *samsara*, the round of rebirths, being born and reborn; all beings, humans and others go round the cycle, meeting one another in amicable or hostile relationships. Consequently, among people meeting one another in this present existence there would be love and kindness as there would be hate and enmity as well. There might be wrongful actions committed consciously or unwittingly to one another throughout the unending journey of *samsara*.

When Buddhists do the act of *kadaw* to anyone, their parents, teachers or elders, they not only pay respects as a gesture of gratitude,

but they also ask forgiveness for any wrongful action they might have done in this life and many many lives before.

The elders, even as they accept the *kadaw* from young people, ask forgiveness in their turn for any wrongful action or hurt they themselves might have been guilty of. This reciprocal action is called the "erasing of the slate", which is the same as "burying the hatchet". After this act of "erasing the slate", friends and kinsmen can start with a "clean slate" with nothing but love and kindness.

Paying respects or *kadaw* ceremonies are organized and held in schools. Paying respects to teachers, one of the Five Revered Ones, is still practised. Buddhist parables illustrate the good influence of teachers on their students, even though the latter might have become ruling kings.

Once, a short time after the demise of the Buddha, the kings of India assembled to claim their share of the Buddha's relics. It was a goody company of crowned heads, each attended by the Four Elements of War, namely, infantry, cavalry, chariots and war elephants. Swords and spears and shields burned in the sunlight as the caparisoned steeds and elephants dug their heels impatiently, as they waited for action.

Then came the dispute over who should get how much of the relics. Tempers rose and angry voices rang through the air and the steel clanged as the warriors made ready their weapons. Horses neighed and reared, elephants let forth a fearful trumpeting. A havoc of blood and destruction was imminent.

At that crucial moment, an authoritative voice rang out above the din: "Silence, all of you!" The kings turned their heads towards the voice they knew so well, the voice that had dared to command them. There stood Dona the brahman, who was their teacher, who had taught them the princely arts, in their student days.

There was silence, as the kings bowed down to the one who had been their teacher. Without so much as a word of dissent, the kings accepted their share of the relics handed out by Dona the brahman, and went away in peace.

So this is the spirit of Thadingyut season.....paying respects to these to whom respect is due and remembering those to whom we owe gratitude.

၇။ သီတင်းကျွတ်လဘွဲ့
ကြာငါးမည် ကြိုင်သင်းလို
လျှံဝင်းတဲ့ ပြောင်ထိန်။
ရွှေနန်းတောင်တော်ဦးမှာလ၊
ကွန်မြူးမြင့်မိုရ်မီး၊
ညီးတဲ့ခါချိန်။
ရှိခိုးငယ်နှိမ်၊
သုံးကြိုင်ရိုပျောင်း၊
သက္ကစွဂါရဝါနှင့်၊
စဉ်အလာ ပူဇော်ပွဲကို
ခဲကြပေတောင်း။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

သီတင်းကျွတ်လ(အောက်တိုဘာလ) မီးထွန်းပွဲတော်

မြန်မာပြက္ခဒိန်မှ ခုနစ်လမြောက်ဖြစ်သော သီတင်းကျွတ်လသည် ဝါတွင်းကာလ အဆုံးသတ်ကာလ ဖြစ်ပေသည်။ မိုးရိပ်တိမ်ရိပ် တို့ဖယ်ခွာ၍ ကောင်းကင်ယံသည် ကြည်လင်ဝင်းပနေလေပြီ။ နေရောင်ခြည်သည် အခုပင်ချင်းနင်းဝင်ရောက်လာချေပြီ။

တိုတောင်းစွာ သတ်မှတ်ထားသော တိကျသောအချိန်အပိုင်းအခြားဖြင့် ဝါတွင်းကာလသည် လေးလံထိုင်းမှိုင်းသည်။ မိုးတွင်းကာလနှင့်အတူရှိနေရာမှ ပျော်ရွှင်စရာပွဲတော်များအဖြစ်ပြောင်းလဲလိုက်လေ ပြီ။ တားမြစ်ပိတ်ပင်ထားသော မင်္ဂလာပွဲတို့သည် ဘိသိက်ပန်းနွယ်၊ ကြာပန်းကြာခိုင်ရနံ့တို့သင်းထုံစွာဖြင့်ကျင်းပခွင့်ရလေပြီ ဖြစ်လေသည်။ ပလွေ သံ၊ စောင်းသံတို့၏ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ဂီတသံတို့ဖြင့် ပျံလွင့်ကုန်လေပြီ။

မီးထွန်းပွဲတော် ဟူ၍ လပြည့်နေ့မတိုင်မီတစ်ရက်၊ လပြည့်နေ့ တစ်ရက်နှင့် လပြည့်ကျော် တစ်ရက်ဟူ၍ ၃ရက်တာတွင် တေးဂီတ၊ အကများဖြင့် ပျော်ရွှင်ဖွယ်ကုန်လွန်ရပေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် တရားဒေသနာတော်တို့ကို ဝါတွင်းကာလ

တွင် နတ်ဒေဝါသိကြားတို့ကို ဟောကြားလမ်းညွှန်ပြီး ကောင်းကင်ယံမှ ပြန်လည်ကြွ
မြန်းလာသော အမှတ်တရနေထူးနေမြတ်အဖြစ် မီးထွန်းညှိပူဇော်ကြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထိုနတ်သားနတ်သမီးတို့ထဲတွင် မြတ်စွာဘုရား၏မယ်တော်ဟောင်းသည် နတ်
ဘုံနတ်နန်းတွင် ပြန်လည်မွေးဖွားခဲ့သူအဖြစ် ရှိနေပေသည်။ သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ
သည်ကား မြတ်စွာဘုရားက လူ့ပြည်လူ့ရွာသို့ ဆင်းလာခဲ့သော နေထူးနေမြတ် ဖြစ်ပေ
သည်။ မြတ်စွာဘုရားနှင့်နောက်လိုက်နောက်ပါတို့ကို ကောင်းကင်ယံ၏ဧည့်သည်တော်
များအဖြစ် နတ်သား နတ်သမီးတို့က တောက်ပလင်းလက်သော ကြယ်တာရာများဖြင့်
လမ်းခင်းပေးခဲ့ကြလေသည်။ ကမ္ဘာလူသားတို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားနှင့် ရဟန်း
သံဃာတော်တို့ ပြန်လည် ကြွမြန်းလာသည်ကို မိမိတို့နေအိမ်၊ လမ်းများတွင် မီးရောင်
ခြည်များထွန်းညှိ၍ ကြိုဆိုလိုက်ကြလေတော့သည်။

အမှတ်တရနေကား လပြည့်နေတစ်ရက်တည်းပင်ဖြစ်လင့်ကစား ထိုအဖြစ်
အပျက်ကို ကျင်းပကြသော မြန်မာ့ရိုးရာအားဖြင့် လပြည့်နေမတိုင်မီ ထိုနေ့ကို ကြိုဆို
လိုက်သော တစ်ရက်၊ တကယ့်တရားဝင်ရက် တစ်ရက်နှင့် ထိုရက်ပြီး နောက်တစ်ရက်
တို့ကို စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာကျင်းပကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပွဲတော်
၃ရက်သည် တစ်ရက်တည်းကို ကိုယ်စားပြုပေသည်။ ပျော်တတ်သူ မြန်မာလူမျိုးတွေ
အတွက် ရက်များသွားလေ ပိုပျော်စရာကောင်းလေ မဟုတ်ပါလား။

လမ်းများ၊ အိမ်များ၊ အဆောက်အအုံများတွင် အရောင်အသွေးစုံသော လျှပ်
စစ်မီးသီးလေးများကို ကြိုးများတွင် ချည်နှောင်အလှဆင်ထားကြ၍ မီးရောင်စုံတောက်
ပလျက် ရှိနေလေသည်။ မြို့ငယ်တောရွာများတွင် မီးထွန်းပွဲကျင်းပကြသော ပုံသာန်
ကား ချည်ထည်အဝတ်စတို့ကို နှမ်းဆီ အပြည့်ဖြည့်ထားသော မြေအိုးများတွင်
နစ်ဝင် အောင်နှစ်ထားပြီး မီးထွန်းညှိပူဇော်ထားသော ‘ဆီမီးပူဇော်ပွဲ’ ဖြစ်လေသည်။

ထိုဆီမီးရောင်ဖြာလျက်ရှိသောမြေအိုးများကို ဘုရားစင်္ကြံအထစ်များတွင် ထား
ရှိကြလေသည်။ ထိုဆီမီးရောင်စွမ်းပကားသည် ဖယောင်းတိုင်များထက် ကြာကြာခံလေ
သည်။ ပြန်လွင့်တွန်လူးနေသော ဆီမီးရောင်လျှံသည် ငွေသားပမာရှိသော လပြည့်ဝန်း
၏ ရုပ်ပုံကားချပ်ဆီသို့ သူ၏ထူးခြားဆန်းကြယ်သောအလှဖြင့် ချင်းနင်းဝင်ရောက်လာ
လေသည်။ ထိုကဲ့သို့သောဆန်းပြားသည်အလင်းရောင်တို့ကို တစ်ခါတစ်ရံတွင် ရန်ကုန်
မြို့ ကြီးက ဘုရားများပေါ်တွင် မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား နတ်ဘုံနတ်နန်းမှ ဆင်းသက်လာပုံကို ပန်းချီကားချပ်များ၊
ပို စတာများ၊ ဆေးရောင်ခြယ်စာရွက်များဖြင့်ဖန်တီး၍ လမ်းများ၊ ဘုရားပရိဝုဏ်များတွင်
ဝေဝေဆာဆာ ခင်းကျင်းသရုပ်ဖော်ပြထားကြ၏။ ဟုတ်ပေသည်။ ထိုသရုပ်ဖော်ပြမှုတွင်

ဆီမီးပူဇော်ပွဲလည်း ပါပေသည်။ ထိုသီတင်းကျွတ်ပွဲတော်ကို တာဝတိံသာပွဲဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။ တာဝတိံသာဟူသည်ကား မြတ်စွာဘုရား ဝါတွင်းကာလပတ်လုံး သီတင်းသုံးခဲ့ရာ နတ်ဘုံနတ်နန်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

သီတင်းကျွတ်လသည် ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲရာသီ တစ်ခုတည်းမဟုတ်ဘဲ မိမိတို့၏ ကျေးဇူးရှင်များကို ကျေးဇူးဆပ်ဖို့ရာ၊ ရှိခိုးပူဇော်ဖို့ရာ သတိရစေသောအချိန်အခါလည်း ဖြစ်ပေသည်။ မြတ်စွာဘုရား နတ်ဘုံနတ်နန်းသို့ခြေချခြင်းသည် ဘဝပေါင်းများစွာ ဆင်း ရဲနက္ခတ်ရှုရှုဖွဲ့ခဲ့သော သစ္စာတရားကို မွေးမယ်တော်ဟောင်းအား ဟောကြားခြင်းအမှု ကိုပြု၍ ကျေးဇူးဆပ်ခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ ဤအမှုသည် ကျေးဇူးတရားကိုပေးဆပ် ခြင်းမည်၍ အလုံးစုံသောသူများအတွက် နမူနာပင် ဖြစ်ချေ၏။ မြတ်စွာဘုရားပြုခဲ့သော ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံးဟောကြားတော်မူခဲ့သော အဘိဓမ္မာတရားတော်မြတ်ကား အဆုံး မထင်နိုင် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်လောက်အောင်ကြီးမြတ်လှသည်ဖြစ်၍ ကုဋေပေါင်းရှစ်သောင်း သော နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့ သစ္စာလေးပါး တရားသိမြင်ကျွတ်တမ်းဝင်ကြကုန်ပြီး မယ် တော်သန္တုသီတနတ်သားသည်လည်း သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူခဲ့သော တရားတော်အရ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ မိဘ၊ ဆရာတည်းဟူသော အနန္တော၊ အနန္တငါးပါးဟူ၍ ရှိလေသည်။ သီတင်း ကျွတ်ရာသီတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် မိဘ၊ ဆရာ၊ လူကြီးသူမ မိတ်ဆွေရင်းချာတို့ ထံလှည့်လည်၍ ရိုသေသမှု ပြုကြကုန်လေသည်။ (အုန်းပွဲ၊ ငှက်ပျောပွဲ၊ သစ်သီး၊ ပန်း၊ မန်ပါဝင်သော မြန်မာ့ရိုးရာကန်တော့ပွဲသည် ကား ရိုသေလေးမြတ်ပူဇော်ခြင်း၏သင်္ကေတတစ်ခုပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။)

မိမိတို့နေအိမ်တိုက်တာများတွင်နေထိုင်ရင်း လူငယ်လူရွယ်များ၏ ရှိခိုးကန် တော့ခြင်းကိုလက်ခံကြရသော လူကြီးသူမများအတွက် ဤသည်ကား သမားရိုးကျဖြစ် စဉ်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် အဖွဲ့အစည်းလိုက် စုပေါင်းကန်တော့ပွဲများအဖြစ် ကျင်းပကြသော်ငြားလည်း ယင်းသည် လူကြီးသူမများကို အိမ်တိုင်ရာရောက် ကန် တော့ခြင်းကို ထိခိုက်ခြင်း မရှိပါချေ။ အိမ်တိုင်ရာရောက်ကန်တော့ခြင်းသည် မိသားစု ဆန်ပြီး တရင်းတနီးရှိရုံမက ကျေနပ်စဖွယ်ကောင်းပေသည်။

သီတင်းကျွတ်ပွဲ တတိယမြောက်ရက်တွင် လူငယ်လူရွယ် ကလေးသူငယ် တို့က မိမိတို့ကန်တော့လိုရာ နေအိမ်များထံ လှည့်လည်ရင်း တံခါးခေါက်ကုန်ကြလေ သည်။ အိမ်များကလည်း ထိုသူတို့အတွက် 'တံခါးမရှိ ဓားမရှိပင်' ဖြစ်ပေတော့သည်။ လူကြီးသူမများက ငယ်ရွယ်သူတို့အတွက် စားစရာ သောက်စရာများဖြင့် အဆင်သင့် ကြိုနေပေတော့သည်။ ကလေးငယ်တို့အတွက် သကြားလုံးများ၊ မုန့်ဖိုးများ ပေးဝေကြ

လေသည်။ လူငယ်လူရွယ်များက ဖယောင်းတိုင်များ၊ မုန့်ပဲသရေစာများ၊ ကိတ်မုန့်များ ယူလာကြပြီး ထိုကန်တော့ပစ္စည်းများကား မပါမနေရ မဟုတ်ပါချေ။ ရိုသေလေးမြတ်စွာ နူးတုပ်ကန်တော့ခြင်းဖြင့် ပြီးပြည်စုံလေပြီ ဖြစ်သည်။

‘ကန်တော့’ ဟူသော စကားလုံးသည် မြန်မာ့လူနေမှုဘဝတွင် နေ့စဉ်သုံး စကားလုံးဖြစ်လေသည်။ မရှိမသေ မယဉ်မကျေးပြောရတော့မည်ဆိုလျှင် ‘ကန်တော့’ ဟူသော စကားလုံးနှင့်တွဲပြီး ပြောလိုက်ရလေသည်။ ထိုစကားလုံးကိုပင် တစ်စုံတစ် ယောက်နှင့် ဝင်တိုက်မိသည်အခါ၊ သူများခြေထောက်ပေါ် တက်နင်းမိသည်အခါတို့တွင် တောင်းပန်စကားအဖြစ် အသုံးပြုကြလေသည်။ ထိုထိုသောအခြေအနေမျိုးအတွက် ‘ဆောရီး’ဟူသော အဓိပ္ပာယ်တူစကားလုံးရှိငြားလည်း ပို၍လေးနက်သောခံစားမှုပါဝင် နေပေသည်။

တစ်ယောက်ယောက် ဆံပင်ပေါ်တွင် အမှိုက်များတင်နေသည်ကို ဖယ်ပေး ရတော့မည်ဆိုလျှင် ‘ကန်တော့’ဟူသောစကားလုံးကို အရင်မပြောဘဲ သူများဦးခေါင်း ကို ထိလေ့မရှိပေ။ ထိုသူသည် ကိုယ့်ထက်ကြီးသည် ဖြစ်စေ၊ ငယ်သည် ဖြစ်စေ တစ် သဘောတည်းပင် ဖြစ်လေသည်။

လူနှင့် တခြားသောသက်ရှိသတ္တဝါတို့သည် မွေးဖွား၊ သေဆုံး၊ တွေ့ဆုံ၊ ကြုံ ကွဲဖြစ်စဉ် သံသရာစက်ဝိုင်းထဲဝယ် နေထိုင်ကြရင်း တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ချစ်ခင်စွာ သို့ မဟုတ် မုန်းတီးစွာဆက်ဆံနေကြရာဝယ် မြန်မာ့ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့လက်ခံယုံကြည်ကြ သော ကန်တော့ခြင်းအလေ့အထသည် အမြစ်တွယ်ရှင်သန်လျက် ရှိနေပါသည်။ သို့ဖြစ် ၍ ယခုမျက်မှောက်ဘဝတွင် တွေ့ဆုံကြုံတွေ့ ကြရသောသူများကြားတွင် ချစ်ခင်သနား၊ ကြင်နာခြင်းများ ရှိနိုင်သလို ရန်လိုမုန်းတီးမှုများလည်း ရှိနိုင်ပေသည်။ မပြီးဆုံးနိုင်သည် သံသရာစက်ဝိုင်း ခရီးစဉ်တွင်းဝယ် မှားယွင်းသောအပြုအမူများသည် တမင်တကာဖြစ် စေ၊ မရည်ရွယ်ဘဲဖြစ်စေ ပြုမူမိသွားနိုင်ပေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ မိဘ၊ ဆရာသမား၊ လူကြီးသူမတို့အား ကန်တော့လိုက် ခြင်းသည် ကျေးဇူးတရားကို ပေးဆပ်ခြင်းတည်းဟူသော ရိုသေလေးစားမှုတစ်ခုတည်း သာမက ဟိုးအရင်ဘဝ၊ ဘဝပေါင်းများစွာက ပြုခဲ့မိသောမကောင်းမှုတို့ကို တောင်းပန် အပ်ပါသည် ဟူသောသဘောတရားများပါ အကျွမ်းဝင်နေပေသည်။

ငယ်ရွယ်သူများထံမှ ကန်တော့ခြင်းကို ခံယူရသော လူကြီးသူမတို့သည်ပင် သူတို့ပြုခဲ့မိသော မကောင်းမှု၊ သူတစ်ပါးပေါ် ထိခိုက်နစ်နာသွားစေသောအမှုတို့အတွက် တောင်းပန်သမှု တစ်ပြန်ပြုကြရပြန်လေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော တုံ့ပြန်၍ အပြန်အလှန် ပြုကြရသောအမှုကို ‘သင်ပုန်းချေ’သည်ဟုခေါ်လေသည်။ သူနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူ အင်္ဂလိပ်

စကားလုံးမှာ ‘burying the hatchet’ ဖြစ်၏။ ခိုက်ရန်၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့မှုများ ရပ်တန့်၍ မိတ်ဆွေကောင်းများဖြစ်ကြပါစို့ဟုဆိုရပေမည်။ ထိုသင်ပုန်းချေသည် အမှု ပြီးသွားပြီး နောက် မိတ်ဆွေရောင်းရင်း ဆွေမျိုးရင်းချာတို့သည် ချစ်ခြင်းတရားနှင့် သနားကြင်နာမှု တို့ဖြင့်ပြည်စုံနေသော ဖြူစင်သန့်ရှင်းသည်လမ်းကို စတင်လျှောက်လှမ်းကြပေတော့သည်။

ရိုသေလေးမြတ်စွာ ရှိခိုးကန်တော့ခြင်းပွဲများကို ကျောင်းများတွင် စီမံကွပ်ကဲ ၍ ကျင်းပကြလေသည်။ အနုဗြေအနုငြိုးပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော ဆရာ သမားများကို ရိုသေလေးစားခြင်းအမှုသည် ပြုမြဲဓမ္မတာဖြစ်ပေသည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ပုံတော်များကို ဖော်ကျူးပြသလမ်းညွှန်ပြသော ဆရာ၊ ဆရာမများ၏ ကောင်းသော ဩဇာသက်ရောက်မှုသည် သူတို့၏တပည့်များအပေါ် လွှမ်းမိုးလိုက်သည်မှာ တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်သော ဘုရင်များ ဖြစ်လာကြသည်တိုင်ပင်လျှင် ထိရောက်နေပေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးနောက်ဝယ် အိန္ဒိယဘုရင်များသည် မြတ်စွာ ဘုရား၏ ဓာတ်တော်မွေတော်များကို ရထိုက်သည်။ ဝေဇုများ ခွဲဝေရေးအတွက် စည်းဝေး ကြကုန်လေသည်။ သရဖူရှင် ရွှေရှင်ဘုရင်များ ကျကျနန စည်းဝေးတက်ရောက်ကြပုံ ကား ခြေလျင်တပ်၊ မြင်းတပ်၊ လှည်းတပ်၊ ဆင်တပ်တည်းဟူသော စစ်ရေးစစ်ရာ(၄) ပါးတို့ဖြင့် ဖြစ်လေသည်။ ဓား၊ လှံ၊ ခိုင်းများ နေရောင်ခြည်အောက်ဝယ် လောင်ကျွမ်း တောက်ပနေပုံကား ကကြီးတန်ဆာပလာ ဆင်ယင်ထားသည်။ စစ်မြင်းများ၊ ဆင်များ က သူတို့ခြေဖန်တော်များကို စိတ်မရှည်စွာ မြေကြီးကိုထိုးဆွနေဘိသကဲ့သို့ တိုက်ပွဲ အတွက် ဆာလောင်စွာ စောင့်နေကြလေသည်။

မည်သူသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဓာတ်တော်မွေတော်တို့ မည်၍မည်မျှ ရသင့် သည်ဟု ငြင်းခုံပွဲကြီးစလေပြီ။ စိတ်အားတက်ကြွမှုများ၊ ဒေါသသံများသည် လေလှိုင်း ကြားဝယ် အုံကြွလာပြီး စစ်သူရဲကောင်းများ၏ သူတို့၏စစ်လက်နက်သံများကလည်း တချွင်ချွင်မြည်နေကြလေသည်။ စစ်မြင်းဟီသံ၊ ခြေဆွသံ၊ ဆင်များ၏ ကြောက်မက် ဖွယ်တွန်ကျူးသံတို့ လွှမ်းမိုးကုန်လေပြီ။ စစ်သွေးများဆူပွက်ကာ တစ်လောကလုံး ဖရို ဖရဲဖြစ်ကုန်ကြလေပြီ။

ထိုကဲ့သို့သောကြောက်စရာလန်စရာအချိန်ဝယ် ‘အားလုံး တိတ်ကြလော့’ ဟူသော ဩဇာပြည်ဝသောအသံတစ်သံသည် ဆူညံနေသောအသံများပေါ်ဝယ် ထွက် ပေါ်လာလေသည်။ ဘုရင်များသည် သူတို့အတွက် အလွန်ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်နေသော၊ သူ တို့ကိုအမိန့်ပေးဝံ့သော အသံပိုင်ရှင်ရှိရာသို့ ဦးခေါင်းများလှည့်မိကြလေတော့သည်။ သူ တို့ကျောင်းသားဘဝက မင်းသားအတတ်ပညာများကို သင်ကြားပေးခဲ့သူ၊ သူတို့၏ဆရာ သခင် ဒေါနပုဏ္ဏားပင်တကား။

တိတ်ဆိတ်မှုသည်သာ ရှိပေတော့သည်။ ဘုရင်များသည် သူတို့၏ ဆရာ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသူ၏ရှေ့ပယ် ဦးခေါင်းတို့ကို ညွှတ်ကုန်ကြလေသည်။ မကျေမနပ်၊ မကျေမ လည်စကားလုံးများ များစွာမပါဘဲ ဒေါနပုဏ္ဏား ပေးဝေလိုက်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ဓာတ်တော်မွေတော်ဝေစုတော်တို့ကိုလက်ခံ၍ ငြိမ်းချမ်းစွာ ထွက်ခွာသွားကြလေတော့ သည်။

ဤသည်ကား ရိုသေထိုက်သောသူများကို ရိုသေခြင်းနှင့် ကျေးဇူးရှိသောသူ များအပေါ် အောက်မေ့သတိရခြင်းတည်းဟူသော သီတင်းကျွတ်ရာသီ၏ ဝိသေသပင် ဖြစ်ပါချေတော့သည်။

ခင်မျိုးချစ်

8. Tanhsaunmoun (Tazaungmone)

Yellow robes for *kathina* offering,
the reward of the Path is the aim.
At this time, scattering the pollins,
the luffa at the end of its gold stem
is rich in fragrance.

Amid the sky
in heavens above
the golden moon Canda
and the brilliant star Pleiades
shine merrily.

Tanhaunmoun (Tazaungmone) : November

After four months of rain comes a succession of festive months starting with Thadingyut lights festival. Come Tazaungmone, still another lights festival even more elaborate with the usual trimmings of music, dances and shows. It is rather convenient, so say fun-loving Myanmar, that the paper lanterns and decorations are still in fairly good condition to be put up again in three week's time.

Tazaungdine festival, as the lights festival in the month of Tazaungmone is called, is more or less a folk festival, probably pre-Buddhist, so originally without any Buddhist significance. The festival is mentioned in stories before the Buddha's time as *kattika* festival, in honour of the guardian gods of the planets, It is said that certain planetary sings

of the zodiac are in the ascendant during the month. The influence of the planets in ascendance is such that people's thoughts are bent on mischief. It is during the month that thieves are moved to ply their trade.

Kings of the olden days decreed that feasts were to be held and all kinds of jollity and merry-making were licensed, so that people's thoughts might be channelled away from serious mischief, a kind of psychological warfare. There are stories of how men normally sober and steadfast were so moved by the spirit of the season that they did unseemly things. Perhaps the pleasant weather with cloudless starry skies and silvery moonbeams may have something to do with it.

Though Tazaungdine lights festival began in the times immemorial as a folk ritual, it is regarded today as an essentially Buddhist festival. The month is the time for offering robes to the monks.

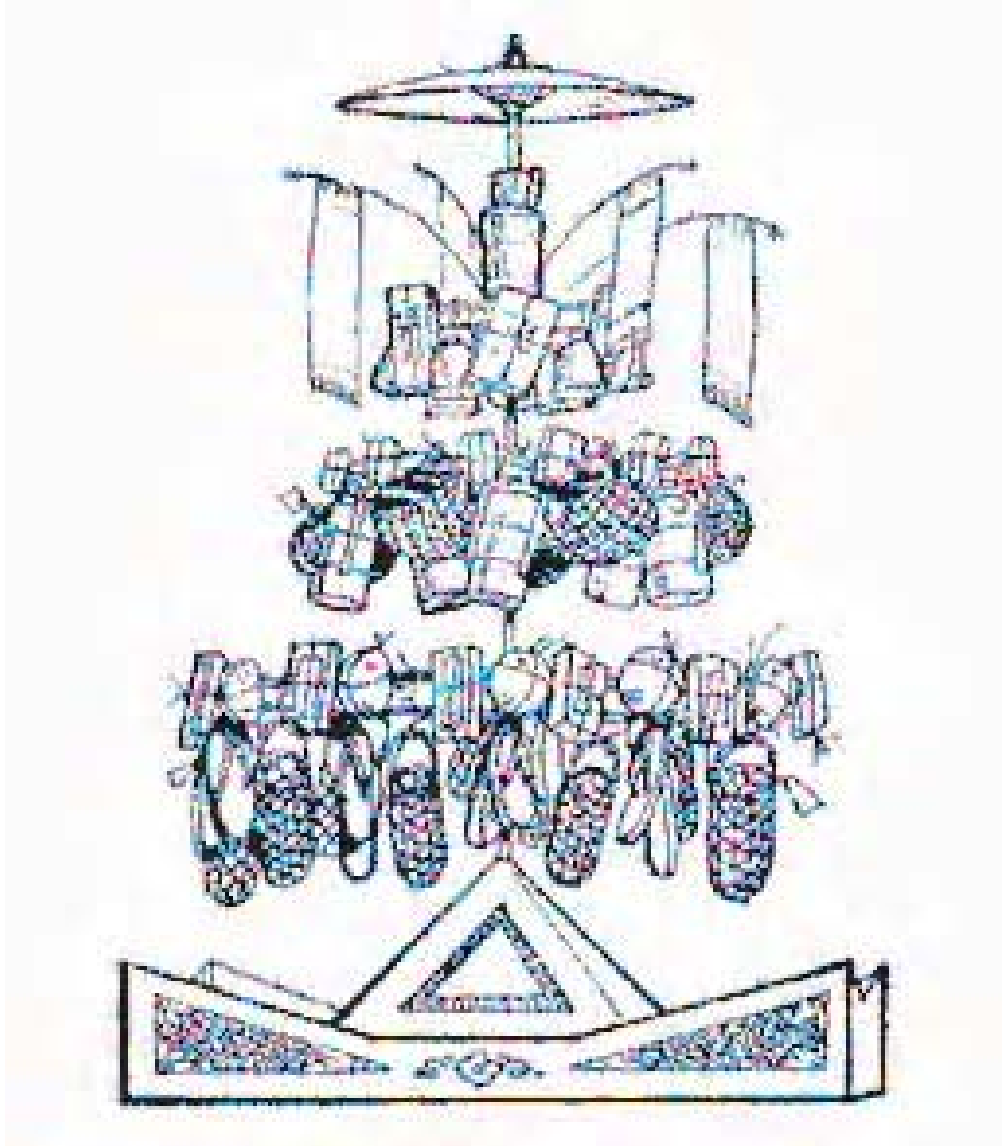
Of course, there is no restriction whatsoever when robes should be offered to the monks. Anyone can make the offering any time to any monk; but this month's offering has a special significance. This is a special time, the time, when, after long months of seclusion in the monasteries, monks make preparations to go on trips to see and pay respects to their teachers and parents, now that the ban on travel (only for monks) has been lifted.

At such a time, many monks are in need of new robes. Offering of robes and other gifts, in this season are made not to any individual monk, but to the Order as a whole so that the needy ones shall get the robe. Offering of gifts to monks, if it is to bear highest fruition, must be made to the Order as a whole and not to an individual monk. Donors, being human, are often moved to offer gifts to monks by personal feelings, like partiality or attachment. Although such other acts are, in their own way, meritorious deeds, the fruition is not as great as the act of giving to the Order of monks or the *sangha*.

Once, during the lifetime of the Buddha, his foster mother, Gotami, made a robe for the Buddha. It was made of finest material and marvellously elaborate. When she offered it to the Buddha, he suggested that it should be offered to the Order as a whole. It was then that he explained the desirability of such an attitude in making the act of offering.

The Buddha in his infinite wisdom, saw that in the far future, when he was no more, his teachings would not last, unless the Order of monks carried on with their study and contemplation. The Order must be supported by the laity. If lay people offered gifts to the monks to whom they were partial, there would be many others who would be in need. Such a situation would undermine the strength of the Order.

Offering of special robes and other gifts made to the Order of monks during the season keeps alive the true spirit of offering, as taught by the Buddha. All the gifts are offered to the Order so that the needs of the poorest monks are suitably supplied. According to the rule a group of monks who have spent the lent under a senior monk in a monastery is eligible as an institution to accept the gifts called the *Kathina* gifts.

A padetha Tree, with offerings for the ka-htein ceremony.

It is the custom of the community to organize the offering of gifts, everyone contributing in cash or in kind. Members of the same profession or trade or people working in the same office form such groups for this purpose and collect gifts for the monastery.

Therefore, during this season, you will see wooden triangular

structures standing in market places or in decorated marquees by the wayside. Each structure is hung with gifts, like sets of yellow robes, towels, napkins, cups and such useful things big and small. They are *kathina* gifts and anyone is welcome to hang whatever he wishes to contribute, a kyat note, or a handkerchief or a cake of soap-no matter however small.

Those structures hung with gifts are called *padentha* trees. The word *padetha* is synonymous with plenty and inexhaustible wealth. The story of *padetha* tree dates back to the beginning of the world when humans were pure of heart. They had a *padetha* tree which bore everything that humans could wish for....food, clothes and things. If one felt like eating a special food, one just went and plucked it from the tree. If one wished to wear an exotic dress, it was right there for the taking.

The only thing is that one must take only what one could use for the day and no more. Humans, however, were weak; they wanted to have things abundantly in their possession; they did not trust others, who might take more than they needed. One person troubled by such thoughts, began taking more than he needed and the next person followed suit. People began stocking things and there rose quarrels and fights and the tree was destroyed. From then on, men had to live by the sweat of his brow.

The original *padetha* tree was no more, but right there during the Tazaungdine season, it grows again. Everything grows on the tree. Humans, once again, are generous and loving. They make the trees bear all kinds of gifts big and small.

The grand moment is when the gift-laden *padetha* trees are taken in triumph to the monastery, attended by music and dance troupes and bevy of damsels dressed in bright silks.

Kathein offering is considered one of the most meritorious deeds. There are stories of how acts of giving bear fruit and *padetha* trees feature in such stories. Go to any pagoda and when you put a coin into the donation box, the man sitting with the triangular brass gong accepts the

gift and intones a prayer for you and amongst the things he wishes for you, he includes: "May you have a *padetha* tree right on your doorstep."

It is a beautiful idea, to have a *padetha* tree on your doorstep. Perhaps you can grow it by hanging a small gift on those *padetha* trees of the *kathein* offerings.

The highlight of *kathein* offering is the weaving of non-stale robes so called because the robes are not allowed to go stale, that is to say, they are woven within the space of the night. This, of course, is optional, not necessarily an item in the religious programme. It is perhaps a folk tradition to encourage the art of weaving. This ritual glorifies the common labour of the rural folk.

Even today this weaving of the robes is organized in rural and urban areas. Music, dance and prizes for the best weaver who can finish earliest and best add colour and enjoyment to the festival. The weaving starts at sunset and finishes at dawn when the finished robes are offered to the Buddha and His Order, of course the stupes and images representing the Buddha.

In rural areas the weaving contest is even more elaborate. Picking of cotton and spinning are also included, and they are done within the space of the night. Cotton fields are reserved for the event. Village tracts organize the contests; organizing teams for picking cotton, spinning, dyeing and weaving.

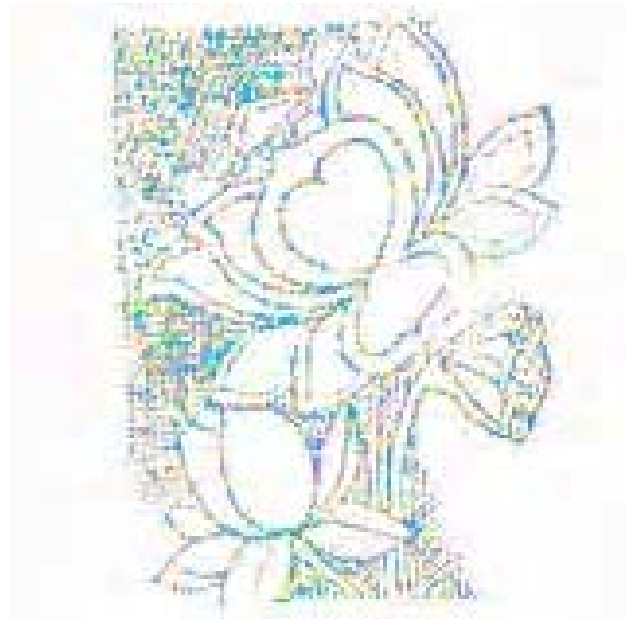
Moonlight, music and dances lighten the labour. Young men with drums, flutes and cymbals entertain the girls throughout their chores of picking cotton, spinning, weaving and dyeing. The best teams and the best weaver are awarded prizes.

The tradition of weaving the non-stale robes is still carried on at some of the pagoda in Yangon. Under the glare of neon lights, moonlight hardly has a chance to work its magic.

This season is a festive one in the truest sense of the word. Illuminations, shows, music, all this and *padetha* trees too.

On Such a Night as this

There are lots of interesting things that happened during the Tazaungdine season. Some of the events are tragic, some comic but all of them full of human feeling.

On such a night as this, the full moon of Tazaungmone, the city of Rajagaha was illuminated like the city of the gods and sound of music and rejoicings filled the air while the whole city gave itself up to the joy of the moment. King Ajatasattulay on the royal couch tortured by remorse. The king who had killed his own father could not find solace in his power or glory.

When his ministers and courtiers gathered at his feet to pay him respects, he could only remember his royal father, so good, so virtuous and so well-beloved. Ajatasattu had done the foul deed at the advice of Devadatta, the Buddha's arch enemy, who plotted against the Buddha's life. "You kill your father and be king; and I will kill the Buddha and be the Buddha in his place....", Devadatta had said. Devaddatta's misdeed was such that the earth who had borne everything on its back, would not suffer to have such a miscreant. The earth gaped open with hell's fires and swallowed Devadatta.

Ajatasattu heard the news and was filled with fear that a similar

fate might overtake him. Moreover he understood too late how a father could love his son, because a son and been born to him. It was a moment of truth for the patricide king and he knew that he must go to the Buddha for refuge. But how could he, a patricide?

Among his ministers was Jevaka, his half-brother, physician to the Buddha and his disciple. Perhaps he could ask Jevaka to take him to the Buddha. But a king could not make such a request in the presence of his courtiers. So, the king began the conversation praising the beauty of the night: "How fair, sirs, is the cloudless night! How charming! How lovely! What sage or brahman shall we seek out to see if he may give our hearts peace?"

The ministers, each in turn, recommended the sages they themselves followed. The king listened in silence, waiting for Jevaka to speak. Jevaka suspected that the king wanted him to speak, but he would rather wait to make sure.

Finally the king asked Jevaka why he had not spoken. Only then did Jevaka rise up from his seat and with his hands clasped in adoration towards the Buddha, said: "Sire, yonder in my mango grove dwells the all-Enlightened Buddha with his disciples; unto Him, the Blessed One, let the king repair, to hear the Truth and put questions."

The king immediately ordered the royal elephants to get ready and he went in royal state to Jevaka's mango grove. As he approached the grove, his heart was filled with awe because all was so quiet that not a sound was heard but the stirring of the gentle breeze. Why all this uncanny silence and quiet? Was Jevaka, his own half-brother, up to some kind of treachery?

His fears were put to rest when he saw the Buddha himself surrounded by his disciples. How could such a great number of monks be so quiet! If only his little son could be so only for a moment, Ajatasattu thought, his heart greatly moved.

All was tranquil like an ocean in repose. Look where he would, he saw endless ranks of disciples. Then saluting the Buddha, the king asked: "what is the fruit of religious life?"

And the Buddha answered the king's question in a discourse called the Samaphata Sutta. Glad at heart, the king made a solemn obeisance and departed.

The Maid Whose Beauty Drove a King Mad

One of the stories associated with the Tazaungdine festival is the story of a beautiful maid named Ummadanti. She was born of a rich

noble family. Her father thought that she was worthy to be a queen. So he sent word to the king who became interested. Before any girl could be selected to be queen, the king's wise brahmans had to go and see her. They must read the lineaments of the body and decide if she was fit to be a queen.

When the brahmans were treated to a banquet at Ummadanti's house, they were so intoxicated with the lady's beauty that they made a mess of every thing at the table. Ummadanti was indignant that the king should send boors on such an important mission. She ordered her servants to throw the brahmans out of the house.

Now the brahmas could not very well report the matter to the king since they had made perfect fools of themselves. So they sent in a report to the effect that the lady Ummadanti was not worthy of being a queen.

Rejected by the king, Ummadanti was given in marriage to the king's general, a man of great courage and integrity. Ummadanti, with all her love and respect for her husband, could not get over the slight the king had given her. With the rage of a woman scorned she bided her time for vengeance.

Then came the full moon day of Tazaungmone and the city blossomed forth in lights and festivities. The king was to ride the streets in full grandeur. It was a busy time for the general, Ummadanti's husband, who had to take charge of all security matters.

The general, before he left home to go on duty, said to his beautiful wife: "My dear, the king will ride in state through the city streets and he'll surely come to our door. Please do not show yourself, lest your beauty should do harm where such is not intended."

Ummadanti's non-committal reply was lost in the tender cares she bestowed on her departing spouse. She gave him a loving send-off and waited for what was to be her finest hour.

As soon as her maid, in obedience to her order, came and informed her that the king's chariot had come, Ummadanti went to the open window. In pride of power and beauty's bloom, she stood with a basket of flowers on hand. She then threw the sweet blossoms at the king, whose

eyes turned to her in pleasant surprise. She smiled the smile of a sylph, alluring and tantalizing. The next moment she banged the window shut leaving the king in the dizzy heights of desire and covetousness.

After that the king was in no condition to continue his triumphant tour. He returned to the royal palace to fling himself down on the couch and moan in agony,

From that time on it was impossible for the general to see the king and take his counsel on important matters of state. He was informed that the king was suffering from a strange malady. The general knew instantly the cause of the king's sickness. The king suffered in secret, ashamed of the unseemliness of his passion.

The general suggested that someone should be sent to the huge banyan tree where a powerful spirit lived and ask what should be done. He then put a trusted man in the hollow of the tree with instructions what to say. When the messenger came to the tree, the man in the hollow let forth an astounding oracle that the king was infatuated with the general's wife.

The general went to the king and told him what the oracle said and generously offered Ummadanti to his lord and king. Ashamed that his secret passion was known to *nat* and man, the king was brought to his senses and lived in peace, ruling his subjects justly.

The story is a favourite with professional players and amateurs. During the Tazaungdine festival the scene where the Lady Ummadanti threw flowers at the king is highlighted. The dramatists' ingenuity often makes the lady and the king bandy wits and the part of the king is clowned to the delight of the audience.

၈။ တန်ဆောင်မုန်းလဘွဲ့

လှူကထိန်သင်္ကန်းနှင့်၊
မစ်လမ်းတဲ့ဆုပန်ရွယ်။
သည်ချိန်ကို ဝတ်မှုကြဲလို၊
ခဲရွှေညှာရင်းမှာ၊ သင်းရနံ့ကြွယ်။
ကောင်းကင်လယ်၊
ထက်ဝယ်ဘုံဦး၊
ရွှေလစန္ဒာနှင့်၊
ကြတ္တိကာ ကြယ်ရောင်စွန်းတယ်၊
ထွန်းထိန်လိုမြူး။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

တန်ဆောင်မုန်းလ (နိဝင်ဘာလ)

လေးလတာ မိုးရာသီကုန်လွန်ပြီးသကာလ သီတင်းကျွတ်မီးထွန်းပွဲတော်မှ စ၍ ပွဲတော်လများ တစ်ဆက်တည်း ဝင်ရောက်လာလေပြီ။ တန်ဆောင်မုန်းလရောက် လာပြန်တော့ တေးသီချင်းစီတ အကအခုန်များဖြင့် ပို၍ မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင်ပင် မီးထွန်းပွဲ တော်ကိုဆင်နွှဲကြပြန်လေသည်။ သုံးပတ်ကာလလွန်ကအသုံးပြုခဲ့ကြသော စက္ကူမီးပုံး ကလေးများ၊ မီးအလှဆင်ယင်ထားမှုများမှာ လှပဆဲ၊ အသုံးဝင်ဆဲဖြစ်လေရကား ပျော် တတ်သူ မြန်မာလူမျိုးများအတွက် ဆက်သုံးဖို့ ပို၍အဆင်ပြေနေပေသည်။

တန်ဆောင်မုန်းလတွင် ကျင်းပကြသော တန်ဆောင်တိုင်မီးထွန်းပွဲတော်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာအဓိပ္ပာယ်များ မပါဝင်သော၊ ဗုဒ္ဓဘာသာလူမျိုးတို့ထက် ပို၍ရှေးကျသော ရိုး ရာပွဲတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။ ထိုပွဲတော်ကို ဘုရား မပွင့်မီအခါက ဂြိုဟ်နက္ခတာရာများကို အစိုးရသောနတ်ဘုရားများအား စုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ကြတ္တိကာပွဲဟု ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ဆယ့်နှစ်လရာသီခွင်အလိုက်ရှိသော ဂြိုဟ်နံအမှတ်အသားများသည် သူတို့သက်ရောက်

သော လအလိုက်ရှိကြသည် ဟူ၏။ ကျရောက်သော ဂြိုဟ်များ၏ ဩဇာသက်ရောက်မှု အရ ယခုလသည်ကား လူစိတ်စေတသိက်ကို မဟုတ်တာလုပ်ဖို့ သွေးဆောင်နေလေသည်။ ဤလအတွင်းဝယ် စောရတက်ပြားတို့ အလုပ်တွင်သည် ကာလဖြစ်ချေ၏။

ရှေးဘုရင်များက ထိုကာလအတွင်းဝယ် ပွဲတော်များကို ကျင်းပကြစေပြီး ရယ်ရွှင်နောက်ပြောင်မှုမှန်သမျှကို လက်မှတ်ရခွင့်ပြုထားကြလေသည်။ ယင်းသည် လူ၏ စိတ်အာရုံကို သူတစ်ပါးထိခိုက်စေသော၊ မဟုတ်တာလုပ်သော အပြုအမူလုပ်ရပ်များအား တစ်ဘက်လှည့်နှင့်ဖယ်ရှားပစ်လိုက်သော စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေးပင်ဖြစ်ပေတော့သည်။ တည်ငြိမ်အေးဆေးသောသူများသည် ဤရာသီ၏ဝိသေသကြောင့် မဟုတ်တာတစ်ခုခုလုပ်ဖို့ တက်ကြွလာပုံ ပုံဝတ္ထုများလည်းရှိနေလေသည်။ ကောင်းမွန်သောရာသီဥတုနှင့်လျော်ညီစွာ ကြယ်တာရာတို့ဖြင့်ဖွဲ့သီထားသော တိမ်သားကင်းစင်သည် ကောင်းကင်ယံ၊ ငွေစန္ဒာလရောင်တို့သည် တစ်ခုခုလုပ်ဖို့ အခါကောင်း ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်။

တန်ဆောင်တိုင်မီးထွန်းပွဲတော်ကို ရိုးရာပွဲတော်များအဖြစ် အမှတ်တရစတင်ခဲ့သည်ဆိုငြားလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အထူးအမြတ်ပွဲတော်အဖြစ် ယနေ့အသိအမှတ်ပြုထားကြပေသည်။ ဤလသည် ဘုန်းကြီးများအတွက် သင်္ကန်းကပ်လှူကြသောအခါသမယဖြစ်လေသည်။

ဟုတ်ပေသည်။ ဘုန်းကြီးများအား မည်သည့်အချိန်တွင် သင်္ကန်းကပ်လှူကြရမည် ဟူ၍ ကန်သတ်ထားခြင်း မရှိပါချေ။ မည်သူမဆို မည်သည့်အချိန်ကာလမရွေး မည်သည့်ဘုန်းကြီးကိုမဆို ကပ်လှူနိုင်သော်လည်း ယခုလ ကပ်လှူခြင်းသည် ထူးခြားသောအဓိပ္ပာယ်များနှင့် ဖြစ်လေသည်။ ယခုအချိန်သည်ကား ထူးမြတ်သောအချိန်အခါဖြစ်ချေ၏။ ဝါတွင်းကာလအတွင်း လပေါင်းများစွာ ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၌သာ သီတင်းသုံးကြရသောဘုန်းကြီးများသည် ဤကာလသို့ရောက်သော် အပြင်ထွက်၍ မိဘ၊ ဆရာသမားတို့ထံ ရိုသေသမှုပြုရန် ပြင်ဆင်ကြရသောအချိန်ကာလဖြစ်ပေတော့သည်။ ဘုန်းကြီးများအား အပြင်ထွက်သွားလာခွင့်ပိတ်ပင်ထားသည်မှ လွတ်လပ်ခွင့်ရသော အချိန်အခါပင် ဖြစ်တော့သည်။

ထိုကာလမှာ ဘုန်းကြီးများအတွက် သင်္ကန်းအသစ်တို့ လိုအပ်ပြီ ဖြစ်လေသည်။ ဤရာသီ၌ သင်္ကန်းနှင့်အခြားလှူဖွယ်ပစ္စည်းများကိုကပ်လှူခြင်းသည် ဘုန်းကြီးတစ်ပါးတည်းအတွက် ပြုလုပ်ခြင်းမမည်ဘဲ သံဃာ့စုကိုရည်စူး၍ ကပ်လှူခြင်းဖြစ် ရကား သင်္ကန်းလိုသူမရှိရလောက်အောင် ပြီးပြည့်စုံသောအလှူပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။ ဘုန်းကြီးများကို လှူဖွယ်ပစ္စည်း ကပ်လှူရာတွင် ဘုန်းကြီးတစ်ပါးတည်းကို ပုဂ္ဂိုလ်စွဲရည်စူးလှူဒါန်းခြင်း မပြုဘဲ သံဃာ့စုကိုရည်စူးပြီး လှူဒါန်းခြင်းဖြင့် ဤသံဃိကအလှူ

သည် ကုသိုလ်အများဆုံးရရှိရန် ဖြစ်လာပေတော့သည်။ လူသဘာဝအရ တစ်ခါတစ်ရံ တွင် လှူဒါန်းပစ္စည်းများကို ပုဂ္ဂိုလ်စွဲ သို့မဟုတ် ခင်မင်ရင်းစွဲဖြင့် ဘုန်းကြီးများကို ပေး လှူတတ်ကြလေသည်။ ထိုအလှူဒါနများထဲတွင် သံဃာ့ရုဏ်ကို ရည်စူးကပ်လှူသော သံဃိကအလှူထက် မြင့်မြတ်သောအလှူဒါနဟူ၍ မရှိပေ။

မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တော်အခါက မိထွေးတော်ဂေါတမီသည် မြတ်စွာ ဘုရားအတွက် သင်္ကန်းတော်ကို ကိုယ်တိုင်ကြပ်မတ်ရက်လုပ်တော်မူခဲ့လေသည်။ ဤ သင်္ကန်းတော်ကို အကောင်းတကာ အကောင်းဆုံးသော ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၊ အမွှေး အကြိုင်အထုံအခိုးများဖြင့် အသေးစိတ် စီရင်ချုပ်လုပ်ထားလေသည်။ မြတ်စွာဘုရား အား ဤသင်္ကန်းတော်ကို ကပ်လှူသောအခါ မြတ်စွာဘုရားက ဤအလှူတော်သည် သံဃာ့ရုဏ်အားရည်စူးကပ်လှူသော သံဃိကအလှူဖြစ်သင့်သည်ဟု မိထွေးတော်ဂေါ တမီအား အကြံပြုလေသည်။ ယင်းသို့ သံဃာ့ရုဏ်အား အာရုံပြု ရည်စူးကပ်လှူခြင်း ၏အကျိုးတရားကို မြတ်စွာဘုရားက ရှင်းပြတော်မူခဲ့လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် သူ၏အလုံးစုံကိုသိမြင်တော်မူသော သဗ္ဗညုဂုဏ်တော် ဖြင့် ရှေ့ ဖြစ်ကို ကြည့်တော်မူလတ်သော် များမကြာမီဝယ် ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော် မူလတ္တံ့ဟု သိမြင်တော်မူလေသည်။ ငါဘုရားဟောကြားတော်မူအပ်သော တရားတော် တို့သည် သံဃာတော်အပေါင်းတို့ အဖန်တလဲလဲနှလုံးသွင်းကာ သယ်ဆောင်ရယူခြင်းဖြင့် မပျောက်ပျက် မပျက်စီးကုန်ရာ။ သံဃာတို့အား ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမတို့က ပေးကမ်း ထောက်ပံ့လှူဒါန်းကြအံ့။ ထိုသောအခါ ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမတို့က ပုဂ္ဂိုလ်စွဲဖြင့် ဘုန်း ကြီးများအား လှူဒါန်းသည်ရှိသော် တကယ်လိုအပ်သော တခြားဘုန်းကြီးများ ရှိနေဦး မည်သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့သောဖြစ်ခြင်းသည် သံဃာတော်တို့၏ တရားပြုခြင်းစွမ်းအားကို ယုတ်လျော့စေပေသည်။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဟောကြားဆုံးမမှုအရ ဤရာသီကာလအတွင်း သင်္ကန်းတော်များနှင့်လှူဖွယ်ပစ္စည်းများကို သံဃာ့ရုဏ်ကိုရည်စူးကပ်လှူခြင်းသည် စစ် မှန်ထူးမြတ်သောအလှူတော်ကို ပေးခြင်းမည်၏ဟူသော ဝိသေသကို အသက်သွင်း ပေးရာ ရောက်ပေသည်။ လှူဖွယ်ပစ္စည်းများအားလုံးသည် သံဃာ့ရုဏ်ကို ရည်စူးကပ် လှူကြခြင်းဖြင့် သံဃာ့ရုဏ်အတိုင်း ကျင့်ကြံအားထုတ်နေထိုင်ကြကုန်သော ဘုန်းကြီး များအားလုံးကို ရည်ရွယ်ရာရောက်ပြီး အဆင်းရဲဆုံးသောဘုန်းကြီးများ၏ လိုအပ်ချက် သည် အခက်အခဲမရှိ ပြီးပြည့်စုံသွားလေပြီ ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ဩဝါဒအရ ဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် ဝါစဉ်ကြီးသောကျောင်းထိုင်ဆရာတော်ကြီးများ၏ အောက်တွင် ဝါတွင်းကာလပတ်လုံး သီတင်းသုံးနေထိုင်ကြသောဘုန်းတော်ကြီးများသည် သံဃိက

ဟူသော သံဃာ့ရုဏ်ကိုရည်စူးကပ်လှူသောအလှူဒါနကို လက်ခံရယူခွင့်ရကြလေသည်။

အသင်းအဖွဲ့အစည်းများက စီမံခန့်ခွဲ၍ လှူဖွယ်ပစ္စည်းများကပ်လှူခြင်းသည် ဓလေ့ထုံးစံတစ်ခုဖြစ်ပြီး မည်သူမဆို ဝတ္ထုအလှူငွေ သို့မဟုတ် အခြားပစ္စည်းများကို ပေးလှူပါဝင်နိုင်ကြလေသည်။ လုပ်ငန်းကိုင်ငန်းတစ်ခုတည်း သို့မဟုတ် ရုံးတစ်ခုတည်း မှာလုပ်ကိုင်နေကြသောသူများသည် ဤသို့ အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းကာ ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းများအတွက် လှူဖွယ်ပစ္စည်းများ ကောက်ခံစုဆောင်းကြလေသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် ထိုရာသီကာလအတွင်း၌ လမ်းဘေးဝဲယာရှိ ဈေးနေရာများ အတွင်းနှင့် မဏ္ဍပ်အတွင်းတို့တွင် သစ်သားလုပ်ကြံပုံသားနံ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက် ထားသောအရာတို့ထောင်ထားသည်ကို တွေ့ ကြရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအရာတစ်ခုစီ ဝယ် လှူဖွယ်ပစ္စည်းများဖြစ်သော အဝါရောင်သင်္ကန်းစုံများ၊ မျက်နှာသုတ်ပဝါများ၊ လက် သုတ်ပဝါများ၊ အိုးခွက်ပန်းကန်ခွက်ယောက်များနှင့် အသုံးဝင်သောပစ္စည်းကြီးငယ် မရွေးတို့ကို ချိတ်ဆွဲထားလေသည်။ ထိုအရာများသည်ကား သံဃိကအလှူဖြစ်တော်မူ ပြီး မည်သူ့ကိုမဆို ကိုယ်သဒ္ဓါတရားထက်သန်သရွေ့ ကျပ်တန်၊ လက်ကိုင်ပဝါ၊ ဆပ် ပြာခဲမှအစ မည်မျှသေးငယ်သည် လှူဖွယ်ပစ္စည်း ဖြစ်ပါစေ လာရောက် ချိတ်ဆွဲကြဖို့ ဖိတ်ခေါ်ထားပေသည်။

ထိုကဲ့သို့ လှူဖွယ်ပစ္စည်းများချိတ်ဆွဲထားသော သစ်သားဖြင့်ပြုလုပ်ထားသည့် ကြံပုံအသွင်သားများကို ပဒေသာပင်များဟု ခေါ်တွင်လေသည်။ ထို 'ပဒေသာ' ဟူသောစကားလုံးသည် ပေါများသော တုနှိုင်းမရသော ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုဟု အဓိပ္ပာယ် ပေါက်ပေသည်။ ထိုပဒေသာပင်၏ ဇာတ်ကြောင်းသည်ကား စိတ်သဘောထား ရိုးသား ဖြူစင်ကြသောလူသားများဖြင့် ဖြစ်တည်ခဲ့သော ကမ္ဘာဦးအစကာလကို ပြန်ပြောင်းသွား ရပေမည်။ ထိုလူသားတို့တွင် ကိုယ်အလိုရှိရာအစားအစာ၊ အဝတ်အထည်၊ အရာဝတ္ထု များကို လိုလားတောင့်တလိုက်ရုံနှင့် အသင့်ခူးဆွတ်နိုင်သော ပဒေသာပင်ကြီး တစ်ပင် ရှိလေသည်။ စားကောင်းသောက်ဖွယ်တစ်ခု စားချင်သည်ဟု တောင့်တလိုက်ရုံနှင့် ထို ပဒေသာပင်မှာ ကိုယ်စားလိုရာကိုအသင့်ခူးလိုက်ရုံဖြစ်၏။ အကောင်းတကားအကောင်း ဆုံးအဝတ်အထည်ကို ဝတ်ဆင်ချင်သည်ဟု ဆိုလိုက်လျှင် ထိုပဒေသာပင်မှ လှမ်းယူ ဆင်မြန်းရန် အသင့်ဖြစ်ချေ၏။

စည်းကမ်းချက်တစ်ချက်မှာ ထိုနေ့အတွက် ကိုယ်လိုချင်သလောက်ကို သုံး ဖို့ယူနိုင်ပြီး လိုတာထက်ပို၍ ယူသိမ်းခွင့်မရှိပေ။ လူဟူသည်ကား စိတ်ထားမရင့်ကျက် ရကား ကိုယ်လိုချင်သည့်အရာကို ကိုယ်ပိုင်အဖြစ် များစွာ ရယူလိုကြပြီး တစ်စုံတစ် ယောက်သည် ကိုယ်လိုတာထက် ပိုယူသိမ်းဆည်းကြကုန်ပြီဟုတွေးကာ ဘယ်သူဘယ်

သူ့ကိုမှ မယုံကြည်ကြတော့ပေ။ ထိုထိုသောအတွေးဖြင့် ရှုပ်လှသောသူတစ်ဦးသည် သူ့အလိုရှိသလောက်ထက် စတင်၍ပိုယူလေရာ နောက်တစ်ဦးကလည်း ထိုနည်းနှင့်လှုပ် လိုက်လုပ်လေသည်။ ဤသို့ဖြင့် လူသားတို့သည် ပစ္စည်းထားသိုစုဆောင်းမှုများ စတင် လုပ်လာကြပြီး အချင်းချင်းခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားကြလေရာ ပဒေသာပင်လည်း သူ့အလိုလို ကွယ်လေသည်။ ထိုအချိန်မှ အစပြု၍ လူသားတို့သည် နဖူးရွေး မြေကျသည့်တိုင် ဘဝအတွက် ရုန်းကန်နေကြရပေတော့သည်။

မူလပထမ ပဒေသာပင်ကား မရှိတော့သော်ငြားလည်း တန်ဆောင်တိုင်ရာ သီအတွင်းမှာတော့ ပြန်လည် ရှင်သန်လာပေတော့သည်။ ရှိရှိသမျှသောအရာတို့သည် ဤပဒေသာပင်ပေါ်ဝယ် သီးပွင့်ကုန်လေပြီ။ လူတို့သည် ပေးကမ်းရက်ရောသော၊ သနား ကြင်နာတတ်သောသူများ ပြန်လည်ဖြစ်လာကြလေပြီ။ လှူဖွယ်ပစ္စည်း ကြီးငယ်တို့ဖြင့် ပဒေသာပင်တွေကို တည်ဆောက်ကြလေတော့သည်။

ကထိန်အလှူပစ္စည်းများ အပြည့်ချိတ်ဆွဲထားသောပဒေသာပင်များကို ဘုန်း တော်ကြီးကျောင်းဆီသို့ အောင်မြင်စွာ သယ်ဆောင်လာကြရာ လမ်းတစ်လျှောက်တွင် အတီးအမှုတ်၊ အကအခုန်အဖွဲ့များနှင့် တောက်ပသောပိုးအင်္ကျီများ ဝတ်ဆင်ထားသော လှပိုဖြူများက စီတန်းလိုက်ပါလာကြလေသည်။ ဤအချိန်သည်ကား ခမ်းနားကြီးကျယ် လှသောအချိန်အခါပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ကထိန်အလှူသည် ကုသိုလ်အရဆုံးအလှူတစ်ခုဖြစ်ပေသည်။ ထိုပြင် ပဒေ သာအသီးအပွင့်များနှင့် ပဒေသာပင်များ၏အခန်းကဏ္ဍ မည်သို့မည်ပုံအရေးပါနေသည် ကို ယခုလို တွေ့နိုင်ပါသေးသည်။ မည်သည့်ဘုရားစေတီပုထိုးတို့သို့ သွားသည် ဖြစ်စေ၊ အလှူခံသေတ္တာပုံးထဲသို့ ငွေအကြွေစေ့ကလေးထည့်လိုက်သည့်အခါတွင်ဖြစ်စေ၊ တြိဂံ ကြေးစည်လေးကိုကိုင်ကာ ထိုင်နေသူပုဂ္ဂိုလ်က ထိုအလှူကို လက်ခံသည့်အနေနှင့် ကြေး စည်တီးကာ ဒူဝေဝေသံလေးကို ပြုပြီး အလှူရှင်အား ဆုတောင်းမေတ္တာပို့သပြီးဝယ် ‘သင့်အိမ်ရှေ့ ပဒေသာပင်ပေါက်စေသော်’ဟု အဆုံးသတ် ဆုတောင်းပေးလိုက်လေ တော့သည်။

‘သင့်အိမ်ရှေ့ ပဒေသာပင် ပေါက်ပါစေသော်’ ဟူသည် ပြီးပြည့်စုံသော ဆု တောင်းပင်ဖြစ်ချေတော့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကထိန်အလှူဖြစ်သော ပဒေသာပင် များပေါ်ဝယ် တတ်နိုင်သလောက် အလှူပါဝင်ခြင်းဖြင့် ပဒေသာပင် ရှင်သန်နေအောင် ပျိုးပေးရာရောက်ပေတော့သည်။

ကထိန်အလှူတွင် မသိုးသင်္ကန်း ရက်လုပ်ခြင်းကို မီးမောင်းထိုးပြထားလေ သည်။ ညတွင်းချင်းတွင် သင်္ကန်းတော်အလျာ ပိတ်တော်ကို လတ်လတ်ဆတ်ဆတ်

အပြီးအစီး ရက်လုပ်ရသောကြောင့် မသိုးသင်္ကန်းများဟု ခေါ်တွင်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ မသိုးသင်္ကန်းရက်လုပ်ခြင်းသည် မိမိဆန္ဒအလျောက်လုပ်ကြခြင်း ဖြစ်ပြီး ဘာသာရေး အရပြုလုပ်ကြသောအစီအစဉ်များထဲတွင် အချက်တစ်ခုအနေဖြင့် အရေးတကြီးထည့် သွင်းထားခြင်း မရှိပေ။ ယင်းသည် မြန်မာ့ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံတစ်ခု ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင် ပြီး အထည်ရက်လုပ်ခြင်းအတတ်ပညာတစ်ခုကို အားပေးအားမြှောက်ပြုရာ ရောက်ပေ သည်။ ထိုပွဲတော်သည် ကျေးလက်တောရွာနေလူများ၏ လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်တစ်ခုကို စုထိ တင်ပေးနေပေသည်။

ယနေ့တွင်ပင် ကျေးလက်တောရွာနှင့် မြို့နယ်ဒေသတို့တွင် ထိုသင်္ကန်းရက် လုပ်ခြင်းကို စီမံကွပ်ကဲ၍ လုပ်ဆောင်နေကြလေသည်။ တေးသီချင်း ရီတဖျော်ဖြေမှု များအပြင် အစောဆုံးပြီး၍ အကောင်းဆုံးဆေးရောင်ဖြစ်အောင်ရက်လုပ်နိုင်သူအတွက် ဆုတွေကလည်း ရှိနေရာ ထိုရက်ကန်းရက်ပွဲတော်ကို ဖျော်ဖြေအားပေးနေကြသကဲ့သို့ ဖြစ်လေသည်။ သင်္ကန်းရက်လုပ်ခြင်းကို နေအဝင်တွင်စတင်ကာ မနက်အရုဏ်တက်တွင် အပြီးရက်ကြရ၍ ရက်လုပ်ပြီးသောသင်္ကန်းတော်တို့ကို မြတ်စွာဘုရားနှင့် သံဃာရုဏ် တော်တို့ကို ရည်စူး၍ကပ်လှူကြလေရာ ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်များနှင့် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များ သည်ကား မြတ်စွာဘုရားကို ကိုယ်စားပြုသောရုပ်တုတော်များပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ကျေးလက်တောရွာများတွင် ပြုလုပ်သော သင်္ကန်းရက်ပြိုင်ပွဲသည် ပို၍ပင် အသေးစိတ်ပေသည်။ ဝါစွမ်းကို အပင်မှဆွတ်ပြီး ဝါကိုကြိတ်ဖတ် ဗိုင်းငင်သည့်အမှုများ ပါ ပါဝင်လေကာ တစ်ညတာအတွင်းဝယ် အပြီးရက်လုပ်ကြရလေသည်။ ဝါစိုက်ပျိုး ကွင်းများကို ထိုပွဲအတွက် သီးသန့်ဖယ်ထားကြလေသည်။ တောရွာဒေသများသည် ဝါ စွမ်းဆွတ်၊ ဗိုင်းငင်၊ ရက်ကန်းရက်၊ ဆေးဆိုး စသော အဖွဲ့များကို ဦးစီးဦးရွက်ပြုကာ ပြိုင်ပွဲများကို ဦးဆောင်ကျင်းပပေးကြလေသည်။

တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ည၏ လရောင်၊ တေးဂီတသီချင်းနှင့် အကအခုန်တို့ က အားသွန်ခွန်စိုက် ထုတ်လုပ်နေကြခြင်းကို တစ်တပ်တစ်အားဖြင့် အားပေးနေကြ လေသည်။ စည်၊ ပလွေ၊ လင်းကွင်းလူငယ်အဖွဲ့က ဝါစွမ်းဆွတ်၊ ချည်ငင်၊ ရက်ကန်း ရက်၊ ဆေးဆိုးအလုပ်များ တရစပ်ဆက်လုပ်နေကြသောမိန်းကလေးများကို ဖျော်ဖြေ ပေးနေကြလေသည်။ အကောင်းဆုံးအဖွဲ့များနှင့် အကောင်းဆုံးရက်လုပ်နိုင်သူအား ဆု တွေချီးမြှင့်ကြလေတော့သည်။

ရန်ကုန်မြို့ကြီးက တချို့သော ဘုရားတို့တွင် ထိုမသိုးသင်္ကန်းရက်လုပ်ခြင်း ရိုးရာအလုပ်ကို ယနေ့တိုင် အကောင်အထည်ဖော်ထိန်းသိမ်းနေကြဆဲ ဖြစ်လေသည်။ ခေတ်မီသော နိယွန်မီးရောင်၏စူးရှသောအလင်းရောင်အောက်ဝယ် ထူးဆန်းအံ့ဩဖွယ်

ကောင်းလှသည့် လပြည့်ဝန်း၏ဝင်းပသောလရောင်သည် သူ၏ လှပသောအလင်းရောင်ကို ပြသဖို့ရန် အခွင့်အရေးလုံးဝမရရှာချေ။

ယခုလရာသီကို အစစ်မှန်ဆုံးသော စကားလုံးဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ရသည် ရှိသော် ဖျော်ရွှင်အမြူးထူးဆုံး လရာသီတစ်ခုဖြစ်သည်ဟုဆိုရပေမည်။ ရောင်စုံမီးများထွန်းညှိကြ၊ ဆိုကြကကြ၊ အတီးအမှုတ် စီတတူရိယာတွေ တီးဆိုကြနှင့် ပြီးတော့ ပဒေသာပင်တွေလည်း ပါဝင်နေသည် မဟုတ်ပါလော။

ထိုအခါသမယ အထိမ်းအမှတ်ည

တန်ဆောင်တိုင်ရာသီအတွင်းဝယ် စိတ်ဝင်စားစရာအဖြစ်တွေကလည်း ရှိနေခဲ့ပေသည်။ တချို့မှာ လွမ်းစရာ၊ တချို့မှာ ရယ်မောစရာ၊ သို့သော် လူခံစားချက်တွေ အပြည့်ဖြစ်လေသည်။

ထိုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့ ညအခါဝယ် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ဝယ် ကြတ္တိကာနက္ခတ်ပွဲသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပနေသည့်အလား တစ်မြို့လုံး နတ်မြို့ကဲ့သို့ တန်ဆာဆင်ပြီးကာ မီးရှူးမီးလျှံများ တထိန်ထိန်ညှိထွန်းလျက် တေးသီချင်းစီတသံတို့ဖြင့် ပြည့်ကာ ပွဲလမ်းသဘင်ဆင်ယင်ကျင်းပလျက် ရှိနေလေသည်။ ထိုအခါသမယဝယ် ရွှေနန်းတော်ခန်းမဆောင်၌ ရွှေပလ္လင်ထက်ထိုင်နေသူ အဇာတသတ်မင်းမှာ ထက်စွာသောစားသွားလှဖျား၌ တည်နားနေသကဲ့သို့ မရွှင်မပျော်နိုင် အခါခါထိတ်လန့်လျက် ရှိနေလေသည်။ ခမည်းတော်ဗိမ္ဗိသာရမင်းတရားကြီးကို သတ်စေခဲ့သော ဘုရင်အဇာတသတ်မင်းမှာ သူ၏တန်ခိုးအာဏာ မင်းစည်းစိမ်တို့ဝယ် သက်သာမှုချမ်းသာကို ရှာမရဘဲ ဖြစ်နေလေသည်။

ရွှေနန်းတော်ညီလာခံခန်းမဆောင်၌ အမတ်အပေါင်းက ဘုရင်ခြေတော်ရင်းဝယ်ခစားကြခိုက် ဘုရင်အဇာတသတ်မှာ သီလသမာဓိပြည့်စုံသူ၊ အကျင့်သီလကောင်းမွန်သူ ချစ်လှစွာသောမင်းကောင်းခမည်းတော် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးကိုသာ သတိရနေတော်မူလေသည်။ အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏ အသက်ကို သတ်ဖို့ရန် ကြံစည်အားထုတ်နေသူ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ရန်သူတော်ကြီး ရှင်ဒေဝဒတ်နှင့်ပေါင်းသင်းမိကာ သူ ပေးသောအကြံအတိုင်း ခမည်းတော်မင်းတရားကြီးကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သောမကောင်းမှုကြီးကို ကျူးလွန်ခဲ့သူ ဖြစ်လေသည်။ ‘သင်သည် အဖကိုသတ်၍ မင်းဖြစ်လော့၊ ငါသည် မြတ်စွာဘုရားကိုသတ်၍ ဘုရားဖြစ်အံ့’ဟု ရှင်ဒေဝဒတ်က ပြောဆိုခဲ့လေသည်။ ဒေဝဒတ်၏မကောင်းသောလုပ်ရပ်ကြောင့် မဟာပထဝီမြေကြီးသည် ‘အသီးသီးသော ရေမြေတောတောင်ကို ရွက်ဆောင်ခြင်းငှာ ငါ စွမ်းနိုင်၏။ သင်ကဲ့သို့သော သူယုတ်သူပျက်

သည် ငါ့အထက်၌နေသည်ကို ငါမခံလိုပြီ'ဟုဆိုသကဲ့သို့ ကြောက်မက်ဖွယ်သောအသံ ကိုကြော်ငြာလျက် သူနင်းရာအရပ်မှ ကျွဲ၍ မီးတောက်မီးလျှံများက အဝီစိငရဲသို့ ဝါး မျိုလိုက်လေတော့သည်။

ယင်းသို့ ရှင်ဒေဝဒတ် မြေမျိုပြီတဲ့ ဟူသော သတင်းစကား အဇာတသတ် မင်းကြားလေလျှင် ဤမြေကြီးသည် ငါ့ကိုလည်း မျိုလိမ့်မည်လားဟု တွေးတောလျက် အတိုင်းထက်အလွန် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်တော်မူလေသည်။ ထိုပြင် အဇာတသတ်မင်း သည် သူ၏သားတော် ဖွားမြင်သောအခါမှ ဖခင်၏ သားအပေါ်ချစ်ခြင်းကို အချိန်အခါ နှောင်းမှ နားလည်သိမြင်လာရလေသည်။ အဖသတ်သောမင်းသည် အမြင်မှန်ရသော အခိုက်ဝယ် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံ ဖူးမြင်ကန်တော့မှ ဖြစ်တော့မည်ဟု ဆင်ခြင်မိလေ သည်။ သို့သော်လည်း မိမိ၏အပြစ်ကကြီးလှသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံတော် မည်သို့ ဆည်းကပ်ဝံ့မည်နည်း။

ခစားလျက်ရှိကြသော အမတ်မင်းများထံဝယ် ဘုရင်နှင့် တူဝရီး တော်သူ၊ မြတ်စွာဘုရားအား ဆေးပေးကုသပေးသူ၊ အလုပ်အကျွေးပြုသူ ဆရာဇီဝကသည် ရှိ လေသည်။ သို့သော် သူမင်းမှူးမတ်များရှေ့ဝယ် 'အချင်းဇီဝက၊ ငါသည် မိမိကိုယ်တိုင် ဘုရားထံမှောက်သို့ မသွားရောက်ဝံ့ချေ။ လာပါလော့၊ ငါ့ကို ဘုရားရှင်ထံတော်မှောက် အရောက်ပို့ဆောင်ပါလော့'ဟု အဖြောင့်အတိုင်း ပြောဆိုရန် မသင့်ချေ။ ထိုသောအခါ ဘုရင်သည် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်၌၏ တင့်တယ်လှပပုံကို ချီးမွမ်းရင်း စကားစ၊ လိုက်လေသည်။

'အချင်းတို့ - ဆီးနှင်း၊ မြူ၊ တိမ်၊ အသူရိန်၊ မီးခိုးကင်းပသော ဤယနေည သည် နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရှိပါပေစွ၊ အလွန်ကောင်းသောအဆင်းရှိပါပေစွ၊ ရှုချင်စဖွယ် ရှိပါပေစွ။ ဆည်းကပ်ကြသော ငါတို့၏စိတ်ကို သဒ္ဓါကြည်ညိုဖြစ်စေနိုင်မည့် အဘယ် မည်သော သမဏ၊ ဗြဟ္မဏခေါ်ဆို ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်ထံသို့ ယနေ့ ငါတို့ ဆည်းကပ်ကြ ပါမည်နည်း'

ထိုအခါ အမတ်တို့သည် မိမိတို့၏ ဆရာများရုဏ်ကို အသီးသီး ထောက်ခံ ပြောဆိုနေကြလေသည်။ အဇာတသတ်မင်းသည် ဆိတ်ဆိတ်သာ ထိုအမတ်တို့၏စကား ကို ကြားနာလျက်ရှိပြီး ဆရာဇီဝကထံမှစကားသံကို ငဲ့လင့်နေလေသည်။ ဆရာဇီဝက ကလည်း အဇာတသတ်မင်းက မိမိအား ရည်ညွှန်း၍ပြောသည်ကို မသိမဟုတ် သိပါ၏။ သို့သော် သိလျက်ပင် သေချာအောင်သိရန် စကားမပြောဘဲ ဆိတ်ဆိတ်သာ ထိုင်နေ လေသည်။

နောက်ဆုံးတွင် အဇာတသတ်မင်းသည် ဆရာဇီဝကအား အဘယ်ကြောင့်

ဆိတ်ဆိတ်နေဘိသနည်းဟု မေးမြန်းလေ၏။ ဆရာဇီဝကသည် နေရာမှထ၍ မြတ်စွာဘုရားရှင် သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူရာဇီဝကသရက်ဥယျာဉ်ကျောင်းတိုက်ဘက်သို့ မျက်နှာမူလျက် တည်ခြင်းငါးမျိုးဖြင့် ရှိခိုးဦးညွှတ်ပြီးလျှင် ဦးခေါင်းထက်၌ လက်အုပ်ကိုတင်ချီ၍ မြတ်သောမင်းကြီး အကျွန်ုပ်တို့လှူဒါန်းအပ်သည့် သရက်ဥယျာဉ်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ရဟန်းသံဃာများနှင့်အတူတကွ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ အရှင်မင်းမြတ်သည် ထိုကျွန်ုပ်၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားကို ဆည်းကပ်တော်မူစေချင်ပါသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဆည်းကပ်တော်မူလျှင် အရှင်မင်း၏စိတ် သည် ဧကန်ပင် ကြည်လင်ပါလိမ့်မည်။ ထိုအခါ အလိုရှိရာ မေးခွန်းတို့ကို မေးမြန်း၍ တရားကို နာယူပါတော့'ဟု လျှောက်ထားလေတော့သည်။

မင်းကြီးသည် ထိုခဏ၌ပင် ဆင်တော်များကိုအသင့်ပြင်စေလျက် ဆရာဇီဝက၏ သရက်တောဥယျာဉ်ဆီသို့ မင်းခမ်းမင်းနားဖြင့် ကြွချီတော်မူလေသည်။ သရက်တောဥယျာဉ်ကျောင်းတိုက်အနီးသို့ရောက်သောအခါ လေပြည်သွေးသံမှတစ်ပါး အသံတိတ်ဆိတ်နေရကား အဇာတသတ်မင်းသည် ကြောက်သောစိတ်ဖြင့် ကြက်သီးမွေးညင်းထခြင်းတို့ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ များလှဘိသောရဟန်းအပေါင်း၏ခြေဆတ်သံ၊ ချောင်းဟန်သံ၊ စကားပြောသံသည် အဘယ်ကြောင့် မဖြစ်ဘိသနည်း။ ငါ၏တူဝရီးတော်စပ်သူ ဆရာဇီဝကသည် လှည့်ပတ်ဖြားယောင်းမှု တစ်စုံတစ်ရာပြုလုပ်ချေပြီဟု သံသယ ဖြစ်တော်မူလေသည်။

အဇာတသတ်မင်း၏ ကြောက်ရွံ့မှုသည် များလှဘိသောရဟန်းအပေါင်း ခြံရံလျက်ရှိသော မြတ်စွာဘုရားကိုဖူးတွေ့ရသော် စိတ်အလွန်ကြည်လင်သည်သို့ ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ထိုမျှကျိမျှများပြားလှစွာသော ရဟန်းသံဃာတို့ ဘယ်လိုများ တိတ်ဆိတ် ငြိမ်သက်နေရပါသနည်း။ 'ယခုအခါ ရဟန်းသံဃာသည် အကြင်ငြိမ်သက်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ငါ၏သား ဥဒယဘဒ္ဒမင်းသားသည် ဤငြိမ်သက်ခြင်းနှင့်ပြည့် စုံပါစေသတည်း'ဟူ၍ အဇာတသတ်မင်းသည် နှလုံးသည်းပွတ်မှ ဥဒါန်းကျူးရင့်တော် မူလေသည်။

ဘုရားတန်ဆောင်းဝန်းအတွင်းဝယ် မြင်မြင်သမျှတို့သည် ဆိတ်ငြိမ်လျက်ရှိ သော ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာကြီးကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ မျက်စိတစ်ဆုံးတွင် ရဟန်းသံဃာတို့သည် ကြည့်လေရာရာတွင် ရှိကုန်၏။ အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရားအား ရိုသေမြတ်နိုးရှိခိုး၍ အခုလို မေးလျှောက်တော်မူလေသည်။ 'ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား ရဟန်းပြုရခြင်း၏အကျိုးသည် အဘယ်နည်း'

မြတ်စွာဘုရားသည် အဇာတသတ်မင်းအား သာမညဖလသုတ် ဒေသနာတော်

ကို ဟောကြား ဖြေကြားတော်မူလေသည်။ အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသော တရားဒေသနာကို အလွန်နှစ်သက်စွာလက်ခံ၍ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြင့် နေရာမှထကာ မြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုး၍ အရိုအသေပြုပြီးလျှင် ဖယ်ခွာ သွားလေ တော့သည်။

ဘုရင်ကြီးကို ရူးသွပ်စေသော အလှဒေဝီ ဥမ္မာဒန္တီ

တန်ဆောင်တိုင်ပွဲတော်နှင့် ပတ်သက်နေသော ပုံဝတ္ထုတစ်ခုသည်ကား ဥမ္မာ ဒန္တီ အမည်တွင်သော အလှဒေဝီအကြောင်း ဖြစ်လေသည်။ ဥမ္မာဒန္တီသည် ကုဋေရှစ် ဆယ်ကြွယ်ဝသော သူဌေး၏သမီး ဖြစ်၏။ ဖခင်သူဌေးက ငါ၏သမီးသည် အရှင်မင်း နှင့်သာ ထိုက်တန်သည့် မိန်းမရတနာဖြစ်သည်ဟုတွေးတောမိလေသည်။ ထိုအကြောင်း ဘုရင့်ထံသိစေသောအခါ သိဝိဘုရင်သည် စိတ်ဝင်စားတော်မူလေသည်။ မိဖုရားအဖြစ် မဆက်မီ ဘုရင့်ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားတို့ကို စေလွှတ်၍ သတို့သမီးကို ကြည့်တော်မူစေ ရလေသည်။ သူတို့က သတို့သမီး၏ကြန်အင်လက္ခဏာတို့ကို ဖတ်၍ မိဖုရား ဖြစ်သင့် သည်၊ မဖြစ်သင့်သည်ကို ဆုံးဖြတ်ကြရလေသည်။

ဥမ္မာဒန္တီ၏အိမ်ဝယ် ထိုပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားတို့ကို ထမင်းဟင်းဖိတ်ကျွေးဧည့်ခံ ချိန်ဝယ် ထိုပုရောဟိတ်တို့မှာ ဥမ္မာဒန္တီ၏အလှကို ယစ်မူးပြီး သတိကို ဖြစ်စိမ့်သောငှာ မတတ်နိုင်ကြဘဲ ထမင်းစားပွဲပေါ်က ရှိရှိသမျှအရာတို့ဖြင့် ရုန်းရင်းဆန်ခတ် ဖြစ်ကုန် ကြလေသည်။ ဥမ္မာဒန္တီသည် ဤအရေးကြီးသောကိစ္စအတွက် ဘုရင်သည် ဤအရူး တို့ကို စေလွှတ်လေသည်ဟု အမျက်ထွက်လေသည်။ ဥမ္မာဒန္တီသည် သူ၏ ကျွန်မတို့ အား ထိုပုဏ္ဏားတို့နှင့်ထုတ်ရန် ခိုင်းစေလိုက်လေတော့သည်။

ထိုပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားတို့မှာ သူတို့ အရူးသဖွယ်ဖြစ်ရခြင်းကြောင့် ဘုရင်ကြီး အားလျှောက်တင်ရန် ပြည့်စုံသောလျှောက်တင်ချက် မရှိကုန်ကြတော့ချေ။ ထိုကြောင့် ဥမ္မာဒန္တီသည် အရှင်မင်းမြတ်နှင့်မထိုက်မလျောက်ပါ ဟူ၍ ဘုရင်ကြီးအား လျှောက် တင်လိုက်ကြလေတော့သည်။

ဘုရင် ငြင်းပယ်ခံရပြီးနောက် ဥမ္မာဒန္တီကို သတ္တိနှင့်ပြည့်စုံ၍ ရိုးသားဖြောင့် မတ်သူ ဘုရင်၏စစ်သူကြီး အဘိပါရကထံ ဆက်သလိုက်လေသည်။ ဥမ္မာဒန္တီသည် ထိုစစ်သူကြီးပေါ်တွင် ချစ်ခင်ရိုသေစွာ အလုပ်အကျွေးပြုစုရင်းနှင့်ပင် သူ့အပေါ် ပြုခဲ့ သော သိဝိဘုရင်အပေါ် ရန်ငြိုးဖွဲ့ထားလေသည်။ ဣတ္ထိယခေါ် မိန်းမဟူသည် အာဃာ တတည်းဟူသော ရန်ငြိုးကိုဖွဲ့သီလျက် လက်စားချေဖို့အချိန်အခါကောင်းကို မျှော်လင့် စောင့်စားနေလေသတည်း။

တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေသို့ရောက်လတ်သော် သိဝိတိုင်း အရိဋ္ဌပုရတစ်မြို့

လုံးသည် မီးရှူးမီးလျှံများ တထိန်ထိန် ညှိထွန်းလျက် ပွဲလမ်းသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပ နေလေသည်။ သိဝိမင်းမြတ်သည် မြို့တော်ကို များစွာသောစည်းစိမ်အပြည့်ဖြင့် လှည့် လည်တော်မူလေသည်။ ဤအချိန်အခါသည်ကား ဥမ္မာဒန္တ၏ခင်ပွန်း စစ်သူကြီး အဘိပါ ရကအဖို့ လုံခြုံရေးကိစ္စများ တာဝန်ယူမအားလပ်သောအခါ ဖြစ်နေပေသည်။

ထိုစစ်သူကြီးသည် နေအိမ်မှ မခွာမီ သူ၏ဇနီးမယား အလှဒေဝီဥမ္မာဒန္တကို 'ရှင်မ ဥမ္မာဒန္တ၊ အရှင်မင်းမြတ်သည် မြို့တော်ကို လှည့်လည်သည်ရှိသော် ဤအိမ် တံခါးလမ်းသို့ရောက်တော်မူလတ္တံ့။ ထိုအရှင်မင်းမြတ်အား ရှင်မကိုယ်တိုင် မပြပါလင့်၊ ထိုရှင်မ အလှကို မြင်တော်မူသောသူတို့ သတိကို ထင်စိမ့်သောငှာ မစွမ်းနိုင်သည်သို့ မဖြစ်စေလို'ဟု မှာကြားလေသည်။

ဥမ္မာဒန္တ၏ သတိနှင့်ဆင်ခြင်ပါအံ့ ဟူသော အဖြေစကားသည် နှလုံးအိမ်ရှိ တတိတိနာကျင်ခဲ့မှုတွင်ပျောက်ဆုံးလျက်ရှိကာ ထွက်ခွာလတ္တံ့သော ခင်ပွန်းစစ်သူကြီး အား အရှင်ကြွတော်မူပါလော့၊ အကျွန်ုပ်သည် သိပါအံ့ဟု ဆိုလေသည်။ စစ်သူကြီး အား စိတ်ချတော်မူပါအံ့ဟု တုံ့ပြန်နှုတ်ဆက်ပြီးဝယ် ဥမ္မာဒန္တသည် သူ့အမျှော်လင့်ဆုံး အချိန်အခါကား ရောက်ချေတော့မည်ဟု စောင့်နေမူလေတော့သည်။

ကျွန်မသည် ဥမ္မာဒန္တ စေဆိုမှာထားသည်အတိုင်း မင်းကြီး၏ရထား အိမ် တံခါးရှေ့သို့ ရောက်လေပြီဟု ကြားလျှောက်လေလျှင် ဥမ္မာဒန္တသည် လေသွန်တံခါးရှိ ရာသို့သွားလေသည်။ တင့်တယ်လှစွာသော ထိန်ဝင်းပနေသောအလှဖြင့် ပန်းပုံတောင်း ကို ကိုင်၍ တံခါးဝကိုမီပြီး ရပ်လျက်နေ၏။ ထိုနောက် ဥမ္မာဒန္တသည် သိဝိမင်းကို ပန်း တို့ဖြင့် ပစ်ရာ သိဝိမင်းသည် မော်၍ကြည့်လျှင် ဥမ္မာဒန္တကို မြင်သော် အံ့သြခြင်း ဖြစ် တော်မူလေသည်။ ဥမ္မာဒန္တသည် လှပဆွဲဆောင်မှုရှိသော၊ ကျက်သရေနှင့် ပြည့်စုံသော အပြုံးကို ပြု၏။ ထိုနောက် သိဝိမင်း၏ ကိလေသာတည်းဟူသော သတိလက်လွတ်ဖြစ် ခြင်းကို လျစ်လျူရှုကာ လေသွန်တံခါးကိုပိတ်၍သွားလေသည်။

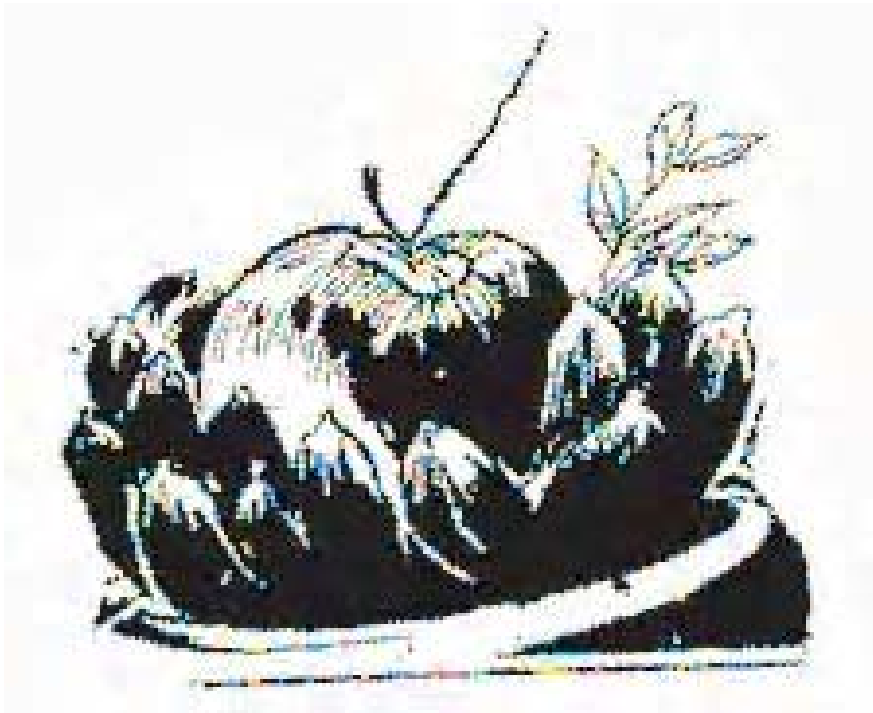
ထိုနောက်ဝယ် သိဝိမင်းသည် မြို့ကိုလှည့်ခြင်းအမှုကို မပြုနိုင်သော အခြေ အနေဖြစ်တော်မူလေသည်။ သိဝိမင်းသည် ရွှေနန်းတော်သို့ ပြန်လှည့်လာပြီး အိပ်ရာ တိုက်ခန်း၌လျောင်းလျက် ဥမ္မာဒန္တကို မြည်တမ်းတတော်မူလေသည်။

ထိုအချိန်အခါမှစ၍ စစ်သူကြီးမှာ ဘုရင်အားတွေ့ဆုံကာ တိုင်းရေးပြည်ရေး တိုင်ပင်နှီးနှောဖို့ရန် မဖြစ်နိုင်ဖြစ်ရလေတော့သည်။ စစ်သူကြီးသည် ဘုရင်၏ထူးဆန်း သောဖြစ်အင်အကြောင်းရင်းကို စုံစမ်းလေသည်။ ချက်ချင်းဆိုသလိုပင် ဘုရင်ကြီး ခံ စားရမှုဖြစ်စဉ်ကို စစ်သူကြီးသည် သိတော်မူလေသည်။ အရှင်မင်းကြီးသည်ကား ဥမ္မာ ဒန္တအပေါ် တပ်စွမ်းသောစိတ်ဖြင့် ဥမ္မာဒန္တကို မရသည်ရှိသော် သေလတ္တံ့ဟု အိပ်ရာ တိုက်ခန်းဝယ် တိတ်တဆိတ်ခံစားနေလေသည်။

စစ်သူကြီးသည် လူတို့ပူဇော်ရာ ညောင်ပင်ကြီးတစ်ပင်ထံ တစ်စုံတစ်ဦးအား စေလွှတ်စေပြီး တန်ခိုးကြီးသောနတ်မင်းတို့ထံ မေးကုန်အံ့ဟု အကြံပြုလေသည်။ ထိုနောက် စစ်သူကြီးသည် စိတ်ချမြဲသော အလုပ်အကျွေးတစ်ယောက်ကို အခေါင်းရှိသော ညောင်ပင်ထဲဝင်၍ ဤသို့သောစကားတို့ကိုပြောရန် မှာကြားသင်ကြားလိုက်လေသည်။ ထိုသစ်ပင်သို့ အမတ်တို့က လာရောက် မေးလျှောက်သော် အခေါင်းထဲမှ ထိုအလုပ်အကျွေးလည်း စစ်သူကြီးမှာသည်အတိုင်း သိဝိမင်းကြီးသည် စစ်သူကြီး၏မယားအပေါ်၌ တပ်စွမ်းသောစိတ် ရှိနေဘိသည်ဟု ဆိုလေသည်။

စစ်သူကြီးသည် အရှင်မင်းကြီးထံသို့သွား၍ ညောင်ပင်စောင့်နတ် ပြောကြားသည်ကိုလျှောက်တင်ကာ ဥမ္မာဒန္တီကို ရက်ရောစွာပင် ဆက်သလေသည်။ ဘုရင်သည် သူ၏ ဥမ္မာဒန္တီအပေါ် တပ်စွမ်းသည်စိတ်ကို လူ နတ်တို့သည် သိကြချေကုန်ပြီဟု ရှက် တော်မူပြီး အမြင်မှန် ရတော်မူကာ တိုင်းသူပြည်သားတို့အပေါ် တရားနှင့်အညီ ဆက် လက်အုပ်ချုပ်လျက် ငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်တော်မူလေတော့သည်။

ဤဇာတ်ကြောင်းကား ပြဇာတ်မင်းသား၊ မင်းသမီးတို့အကြိုက် ဖြစ်လေသည်။ တန်ဆောင်တိုင်ပွဲတော်အတွင်း ဤဇာတ်ကိုကပြကြရာတွင် ဥမ္မာဒန္တီမင်းသမီး သိဝိမင်းပေါ် ပန်းများကြံချသည်အခန်းကို အထူးဦးစားပေးကပြကြလေသည်။ ပြဇာတ်ဆရာ၏ ပညာစွမ်းဖြင့် မင်းသားနှင့် မင်းသမီးသဖွယ်၊ လူပြက်သဖွယ် ဘုရင်ကြီး၏ ဇာတ်ရုပ်ကို ဖန်တီးကပြကြရာ ဘုရင်ကြီး၏ ဇာတ်ရုပ်အခန်းသည် ပွဲကြည့်ပရိသတ်တို့ ပွဲကျကြရလေတော့သတည်း။

9. Natto (Nat-taw)

Haze falls in the eight regions,
the silver mist is fresh and moist.
As the breeze gently blows in the woods.
tulips and orchids
have their scents wafted
left and right.
At the top of the high mountain
Yugandhara
Candi the golden moon
and Orionis, sprinkling their rays,
march together.

Natto (Nat-taw) : December

Day and sunny days with a touch of coolness in the evenings begin with the month of Tazaungmone. By Nat-taw, cold season is in full swing, In lower Myanmar towns like Yangon the weather is just pleasant, not too hot ro cold, but in upper Myanmar towns and nothern hill areas it is really cold.

Agrarian people in the countryside have a spell of leisurely days now that the fields are golden with ripening grain. The air is filled with music and song as a succession of local pagoda festivals and ritual feasts on in the neighbourhood.

Ritual feasts in honour of *nats*, traditional family gods, are celebrated during this month. The Myanmar expression *nat* covers all kinds of celestials and spirits of different levels, starting with the residents of the skiey regions above, powerful gods, to lower level of spirits or ghosts wandering homeless and starving.

It is almost incomprehensible to foreigners that animism and Buddhism should exist side by side in Myanmar society and Myanmar personality. For an ordinary Myanmar Buddhist it is natural for him to

believe in the existence of *nats* and to give offerings to them if he wishes.

When King Anawrahta of Bagan established Theravada Buddhism in the 11th century, images of *nats* were given niches in pagodas (Shwezigon, Bagan for instance). People were allowed to go on with their traditional offerings to their *nats*. The non-severing of the animistic ties was helpful in introducing the new faith, Theravada Buddhism. Any form of offering to *nats* is within the teaching of Buddhism so long as the Five Precepts are not infringed. Hence sacrificial offerings of live animals are against the Buddhist teachings.

One of the basic tenets of Buddhism is that all beings, humans and *nats* of all levels go round the cycle of lives meeting one another on amicable or hostile circumstances. The state or level of all beings is decided by one's own deeds, good or bad.

Nats are mentioned in many of the Buddha's discourses. The Buddha himself, before he was reborn as Prince Siddhatha, later to become the Buddha, was a celestial in the regions high above. When as

Buddha, he preached sermons, *nats* form a great part of his congregation. *Nats* became his devout disciples.

Consequently, when a Buddhist makes offerings of *nats*, it is done in the spirit of kinship and loving kindness, as one might do for a friend. *Nats* are beings like humans going round the cycle of life; they exist on a different plane of existence, but sharing kinship and continuity of life. Many *nats* are given niches on pagoda precincts because they too are disciples of the Buddha. They are there to look after the welfare of the pilgrims, as many people believe.

It is in this month of Nat-taw that ritual feasts in honour of *nats* are held. Even when the feast is held by an individual family, friends and neighbours join in to share the music, songs and dances.

When a ritual feast is held either by a family or a community, professional mediums are called in. These mediums have images of *nats*. A marquee is built and all the images and accessories and offerings of flowers, candles and fruits are placed in there on an elevated dais.

A space is reserved for the orchestra, with the elaborate decorations of mythical figures like dragons and *pyinsayupa*, an animal with the body of a horse, winged like a bird, horned like an antler and scaled like a fish.

Dances are spirited as might be expected, as the mediums are possessed by the *nats* and the music is rollicking. It is a colourful affair and the audience can join in and people often do.

Ritual feasts are, if anything, clan gatherings with all the romance, mirth and fun. Many of the songs, dances and plays of the Myanmar theatre have their roots in the ritual feasts.

There are often practices that overstep the bounds of propriety and not in keeping with the teachings of the Buddha. Some of the ritual feasts run wild like drinking bouts. Such are frowned upon by good Bud-

dhists. But things go on and will go on so long as people have their need for feasts and rituals and above all, to let off steam once in a while.

A pair of kin-na-yar..mythical beings half bird half animal.. noted for their devotion to each other. These figures are often seen in mural paintings on pagoda precincts.

၉။ နတ်တော်လဘွဲ့
ရှစ်ခွင်ကို မြူဆင်လို
ငွေနှင်းတဲ့နုစို။
စမုန်းသင်္ဇင်တို့၊
စုံခွင်မှာ လေချိုညှင်းက။
သုတ်သွင်းဘယ်ညာနဲ့၊
သင်းပျံပျံချို။
ယုဂန္တီရုံ၊ တောင်မိုထိပ်ဖျား၊
ရွှေလစန္ဒီနှင့်၊
ဓိပထိရောင်ခြည်ဖျန်းတယ်၊
မြန်းတူကြသွား။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

နတ်တော်လ (ဒီဇင်ဘာလ)

နတ်ပွဲကျင်းပသောလ

တန်ဆောင်မုန်းလကို နေပူ၊ ညချမ်းဖြင့် စလှိုက်လေသည်။ နတ်တော်လ ရောက်လာပြန်တော့ နေရော ညပါ ချမ်းအေးသောရာသီက အပြည့်အဝ ခိုဝင်လာချေပြီ။ ရန်ကုန်ကဲ့သို့ အောက်မြန်မာပြည်တွင် ရာသီဥတုက အပူကြီးလည်းမဟုတ်၊ အအေး ကြီးလည်း မကျဘဲ နေလို့ ကောင်းရဲ့ ရှိသလောက် အထက်မြန်မာပြည်နှင့်မြောက်ဘက် တောင်တန်းဒေသများတွင် နှင်းဖျန်းရွန်းစိုကာ တကယ်ပဲ ချမ်းစိမ့်နေလေတော့သည်။

လမြတ်နတ်တော်တွင် ကောက်သစ်ငယ်တို့ ပေါ်ဦးဖြစ်ခြင်းကြောင့် တောင်သူလယ်သမားများအတွက် အလုပ်အား ရလှိုက်သော ရာသီထူး ဖြစ်ချေသည်။ ဆက်တိုက်ဆိုသလိုကျင်းပကြသော ဒေသဆိုင်ရာဘုရားပွဲများ၊ ဘာသာရေးပွဲများ၏တေးဂီတသီချင်းသံများသည် လေထုထဲပြန်လွင့်လျက် ရှိနေပေလေသည်။

ရိုးရာနွယ်ဝင်နတ်များကို အသိအမှတ်ပြုသော ပွဲတော်များကို ဤလအတွင်း ဝယ် ကျင်းပကြလေသည်။ မြန်မာ့အသုံးဖြစ်သော 'နတ်'ဟူသည် အထက်ကောင်းကင်

ယံမှ တန်ခိုးကြီးသောနတ်ဒေဝါများမှသည် အနိမ့်ဘုံမှာ နေထိုင်ကြကုန်သော ဝိညာဉ်
လောကသားများ သို့မဟုတ် ဘုံမရှိ အိမ်မရှိ အစာရေစာ လှည့်လည်ကျက်စားကြကုန်
သော သရဲတစ္ဆေများအထိ အလုံးစုံပါဝင်အကျုံးဝင်နေပေသည်။

သရဲတစ္ဆေယုံကြည်မှုနှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာဝါဒတရားတို့သည် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း
နှင့် မြန်မာ့လေ့အကျင့်စရိုက်များတွင် ဒွန်တွဲတည်ရှိနေခြင်းကို မြန်မာ မဟုတ်သော
နိုင်ငံခြားသားများအနေနှင့် နားလည်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ မိရိုးဖလာ မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာ
ဝင်အတွက် နတ်တွေ တကယ်ရှိသည်ဟူသောအချက်နှင့် ကိုယ့်ဆန္ဒရှိလျှင် သူတို့ကို
ပူဇော်ပသကြသည်ဟူသောအချက်တို့ကို ယုံကြည်ရသည်မှာ ထမင်းစားရေသောက်ပင်
ဖြစ်လေသည်။

၁၁ရာစုတွင် ပုဂံပြည်ရှင် အနော်ရထာသည် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကို တည်
ထောင်ခဲ့စဉ်က ရွှေစည်းခုံ၊ ပုဂံစသောဘုရားများတွင် နတ်ရုပ်နတ်နန်းတို့ကို နေရာပေးခဲ့
လေသည်။ လူတွေကိုလည်း နတ်များကို ကိုးကွယ်ခွင့်၊ ပူဇော်ပသခွင့်တို့ကို ပေးထားလေ
သည်။ နတ်များအပေါ် အလွန်အကျူးအားကိုးအားထားပြုနေကြသည်ကို အယုံအကြည်
မရှိသူများသည် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာတည်းဟူသော ယုံကြည်ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ရာ
အသစ်တစ်ခုကို မိတ်ဆက်ပေးပို့ရန် ကူညီပေးရာ ရောက်နေပေတော့သည်။ နတ်များ
အား ပူဇော်ပသမှုများသည် ဗုဒ္ဓတရားတော်ဘောင်အတွင်းက ငါးပါးသီလစောင့်ထိန်းမှု
နှင့် အလွန်အလှမ်းဝေးကွာလျက် ရှိနေပေသည်။ ထို့ကြောင့် တိရစ္ဆာန်များကို သတ်၍
ယစ်ပူဇော်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓတရားတော်နှင့် လုံးလုံးကြီးဆန်ကျင်နေပေတော့သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံဝါဒတစ်ခုမှာ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း တည်းဟူသော
ဘဝ သံသရာစက်ဝိုင်းအတွင်းဝယ် သက်ရှိသတ္တဝါ လူနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းမှန်သမျှတို့
တစ်ဦး နှင့်တစ်ဦး တွေ ကြုံဆုံစည်းကာ လှည့်ပတ်နေထိုင်လျက်ရှိနေကြသည်ဟူ၍
ဖြစ်လေသည်။ ရှိရှိသမျှသောဌာနေဘုံအဆင့်ဆင့်က သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံး၏
ကံတရားသည် မိမိပြု သမျှသောကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုအတိုင်း အဆုံးအဖြတ်ပေးလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဒေသနာတော်တို့တွင် နတ်ဒေဝါများကို ဖော်ညွှန်း
ထားလေသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရှင်တော်ဘုရားကိုယ်တော်တိုင်ပင် ဘုရားအဖြစ်သို့ရောက်ဖို့
ရန် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားအဖြစ် မမွေးဖွားမီက နတ်ဘုံနတ်နန်းမှာဖြစ်တည်ခဲ့ရပေလေသည်။
ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ တရားခွင့်တွင် တရားတော်များဟောကြားခဲ့ရာ နတ်များသည်
အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှာပါဝင်နေပေတော့သည်။ နတ်များသည် မြတ်စွာဘုရားကို ကြည်
ညိုသော နောက်လိုက်နောက်သားများ ဖြစ်လာခဲ့ကြပေတော့သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ယောက်က နတ်တွေကို ပူဇော်ပသခြင်းသည် သူငယ်
ချင်း မိတ်ဆွေတစ်ယောက်ကို ပေးကမ်းစွန့်ကြဲလိုက်သကဲ့သို့ မိသားစုဝင်တစ်ဦးအပေါ်

ထားရှိသော ချစ်ခြင်းမေတ္တာ၊ အကြင်နာတရားစသော စစ်မှန်သော တကယ့်အနှစ်သာရ များပါဝင်သွားလေပေတော့သည်။ နတ်ဟူသည်ကား ပုထုဇဉ်လူသားများကဲ့သို့ပင် သူတို့ ကျင်လည်ကြရာ ဘုံဌာနအဆင့်ဆင့်ဝယ် နေထိုင်ကြရင်း မဆုံးသော ဘဝသံသရာထဲ လှည့်လည်နေကြရသူများ ဖြစ်ပေသည်။ နတ်အများစုသည် ဘုရား၏ နောက်လိုက်များ ဖြစ်နေကြသောကြောင့် ဘုရားပရိဝုဏ်များတွင် နတ်တွေကိုနေရာပေးထားကြလေသည်။ ထိုနတ်များသည် ဘုရားဖူးများ၏ သာယာပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့မှုကို ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သူ များဖြစ်သည်ဟု လူအများက လက်ခံယုံကြည်နေကြလေပေတော့သည်။

နတ်တော်လသည်ကား နတ်တို့ကိုပူဇော်ပသကိုးကွယ်ကြသော ပွဲတော်များ ကျင်းပရာလ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုနတ်ကနားပွဲများကို မိသားစုတစ်သီးတစ်သန့်ကျင်းပကြ သော်ငြားလည်း ရင်းနှီးသောမိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်းများ၊ အိမ်နီးချင်းများက တေးသီ ချင်း၊ စီတအကများတွင် ပါဝင်ကာ ဆင်နွဲ့နိုင်ကြလေသည်။

နတ်ကနားပွဲများကို မိသားစု သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများက ကျင်းပကြရာ နတ်ဝင်သည်ပညာရှင်များကို ဖိတ်မန္တကပြုထားကြလေသည်။ ထိုနတ်ဝင်သည်များကား နတ်တို့၏အဆောင်အယောင် အဆင်အပြင် နတ်ဝတ်နတ်စားများနှင့် နတ်များကို ကိုယ် စားပြုသူများ ဖြစ်ချေသည်။ ဆောက်လုပ်ထားသော မဏ္ဍပ်တွင်းက နတ်စင်ပေါ်ဝယ် နတ်များကိုပသထားကြသော အုန်းပွဲ၊ ငှက်ပျောပွဲ၊ ပန်း၊ ဖယောင်းတိုင်၊ အသီးအနှံများ၊ အဖျော်ယမကာမှအစ နတ်တို့နှစ်သက်သော အစားအသောက်တို့ဖြင့် နတ်တင်ထား ကြလေသည်။

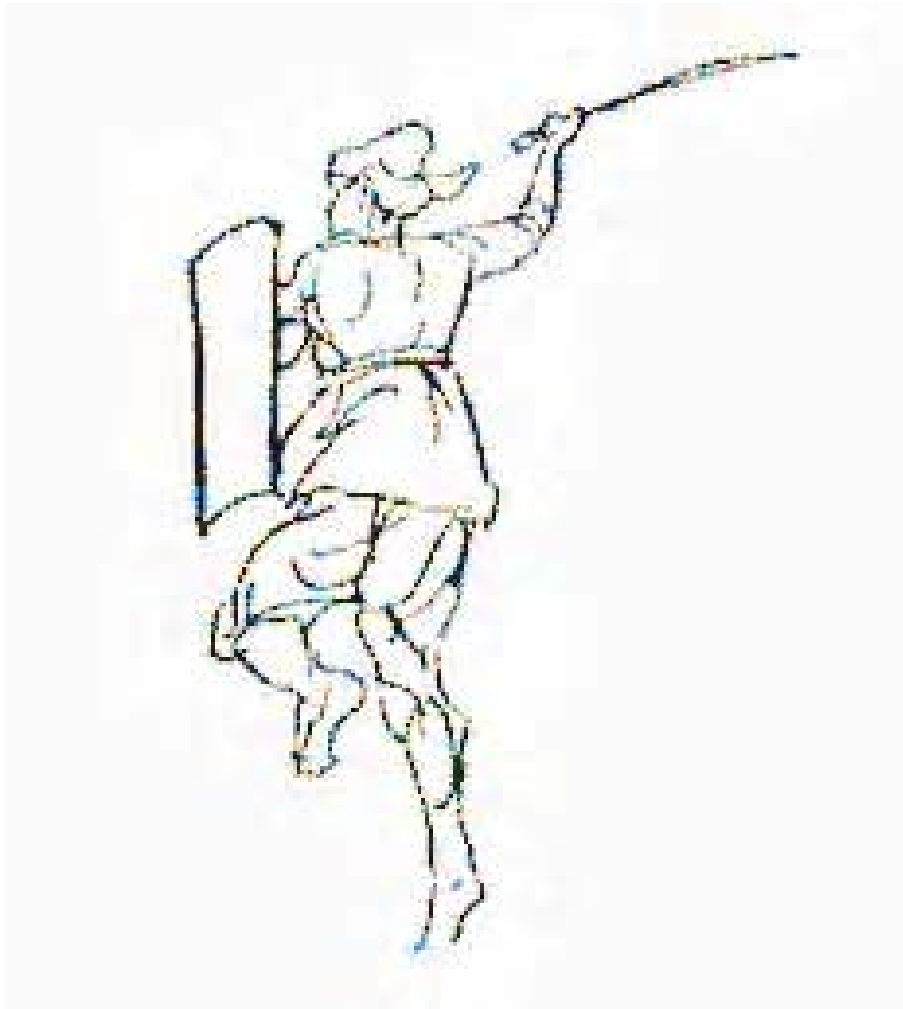
ဒဏ္ဍာရီထဲက ရုပ်သာန်များဖြစ်သော နဂါးရုပ်များ၊ အဆင်းငါးဖြာဖြစ်သော မြင်းကိုယ်၊ ငှက်တောင်ပံ၊ သမင်ဦးချို၊ ငါးကြင်းအကြေးခွံခန္ဓာ၊ ဆင်နှာမောင်းတို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော ပဉ္စရူပရုပ်တု အစရှိသည်တို့ဖြင့် ထုဆစ်ထားသော ဆိုင်းဝိုင်းကြီးအတွက် နေရာက သီးသန့်ဖယ်ထားသည်။

နတ်တို့ပိုင်စိုးလိုက်သော နတ်ဝင်သည်တို့၏ ကကြိုးကကွက်များမှာ ဝင်ပူး လိုက်သော နတ်တို့၏အသွင်သာန်၊ ဟန်အမူအရာများစီးဝင်ကာ လိပ်ပြာဝင်လျက် ရှိပြီး အဆက်မပြတ်တီးနေသော နတ်ချင်းကလည်း မြူးမြူးကြွကြွနှင့် ပဏာရလျက် ရှိနေလေတော့သည်။ ယင်းအဖြစ်သနစ်သည် မြူးကြွမြိုင်ဆိုင်မှုအတိဖြင့်ပြီးကာ ပွဲကြည့် ပရိသတ်တို့ကလည်း ဝင်ပါနိုင်၊ တစ်ခါတစ်ရံ လူတွေကလည်း ဝင်ဆင်နွဲ့နိုင်ကြပေ တော့သည်။

နတ်ကနားပွဲများသည်ကား နတ်စုံနတ်အပေါင်းတို့၏ အချစ်၊ အလွမ်း၊ ပျော် စရာ၊ ရွှင်စရာဇာတ်များ ပေါင်းစုံစုစည်းကာ ကပြကြသော ရိုးရာပွဲတော်များ ဖြစ်လေ သည်။ မြန်မာ့ဇာတ်သဘင်တွေထဲက အတီးအမှုတ်အကအခုန်အဆိုများသည် နတ်ကနား

ပွဲများ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ချရာ ဖြစ်နေပေတော့သည်။

တစ်ခါတစ်ရံတွင် မိမိတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံဘောင်အတွင်းမှ ကျော်လွန်နေသော ဗုဒ္ဓဟောကြားတော်မူသောတရားတော်များနှင့် မကိုက်ညီသော နတ်ကနားပွဲများလည်း ရှိလေသည်။ တချို့မှာ သောက်စားမှုးယစ်အပျော်ကြူးကာ ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်းသတ် ပုတ်မှုများနှင့် ဖြစ်လေသည်။ ယင်းအပြုအမူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာစစ်စစ်များက ငြိုငြင် ကြလေသည်။ သို့ရာတွင် ပုထုဇဉ်လူသားပီပီ ပွဲလမ်းသဘင်၊ အကအရန်ဟူသည် မရှိ မဖြစ်သောလိုအပ်ချက်ဖြစ်နေရကား ထိုလိုအပ်ချက်တွေ ရှိနေသရွေ့ ဤရိုးရာနတ်ပွဲများ က ဖြည့်ဆည်းပေးနေပေတော့ရာ လူစိတ်ဖိစီးမှုတွေကလည်း ဤအခိုက်အတန့်လေး မှာတော့ဖြင့် စိတ်ရောကိုယ်ပါ အပန်းဖြေရာ၊ ကျွတ်လွတ်သက်သာရာရနေလေပေတော့ သတည်း။

10. Phathou (Pya-thoh)

The silver moon Canda and
the stars Cancri, fellow-travellers now,
spread their bright rays in the clouds,
shine brilliantly side by side,
and travel on.

Magnificent

the emerald forest palace.

Fresh, green and moist,

the Clematis buds strangely

and bloomw forth wondrously.

Pyathou (Pyatho): January

Pyatho is completely free from rains. Just sunny days, and cool, dew-drenched nights. The festive season, ushered in by Thadingyut (October) - the end of lenten austerities, monsoon and hard grinding work in the fields,- is on full swing. Most of the pagoda festivals are celebrated during the month.

This means long winding rows of stalls wherein products of various localities are displayed for sale: glazed earthen wares, boxes, basket made of cane, bamboo or palm fronds, hand-woven cotton pieces in bright colours; all the things attractive, useful and decorative. It is a good time to shop for cotton wool fillings for pillows, cushions and mattresses.

These stalls shift from one festival to another and they are part of the pagoda festivals as are the merry-go-rounds, ferris wheels and musical shows. In rural areas, tradespeople move from place to place in bullock carts or boats. For them it is a time for clan gatherings; friends and relatives meet on the festival grounds in happy reunion.

Such is the ingenuity of the people that they go on pleasure trips to places, make good business, meet people, and gain merit for the hereafter by paying respects to elderly relatives and making offerings for the repair and upkeep of the pagodas.

In the days of the Myanmar kings, this month is the time for military displays. The Four Elements of War, namely, chariots, infantry, cavalry and unit of war elephants were turned out in full colour and glory. Horse racing, polo matches, war dances featuring swords, spears and shields were attended by boisterous music.

One of the thrilling events was the shield dance with the music of the brass gongs in attendance. Members of the gong regiment, as the military music troupe was called, were virile, fleet-footed and full of the joy to life. Their war-like spirit was tempered with love of nature, that moved them to sing rapturously of the idyllic surroundings, the golden pagoda on the hill, the meandering rivers and flowing woodlands.

Here is the shield dance song written in 1343 by king Ngar-si Shin Kyaw-swa, who led the dance himself:

We belong to the good-regiment,
Are you true sons of valiant fathers?

True, true.

We see a pagoda at hand,
Is it the Buddha of the Holy hill?

Reclining Buddha.

The Thindwe canal floods and flows,
Is it a river, a roaring river?

Roaring river.

Even as the war cries and music of the gongs blended with the roar of the rushing waters of Thindwe canal, men turned their eyes towards the royal city, the many-towered Myinsine, that had defied the invading forces:

City walls are on all sides,
Are these the battlements? Are these the towers?

Battlements:

The palace floor is of strong timbers.
Can elephants tread on them?

Tread on them.

Then the memory of the Tartar invasions of yesterday and the valour of the bowmen who defended their homeland was honoured in the actionpacked lines.

The Tartars came: Horde upon horde.

Horde upon horde.

Arrows rained, shower upon shower,
Shower upon shower.

Vultures filled the field. Month upon month.
 Month upon month.
 A multitude of cavalry, round and round.
 They never won.
 Lightning flashed, in the gathering gloom.
 In the gloom.
 The clouds were dark. Were they dark ?
 Very dark.
 Rain followed the clouds. Did thunder roar ?
 Thunder roared.

It is interesting to note that most of the war campaigns and military sports are found recorded in classical songs and poems. One other spectacle in military parades was the unit of elephants which formed the major strength of the armed forces. Royal princess were expected to master the art of riding and combating on elephant's back. One of the most challenging feats was how to manage a raging elephant.

One of the poems describes a viva voce between a prince and his instructor:

Instructor : Stong and fierce , gallant and proud, the elephant defies you , my lord. Supposing you break the goad while striking the beast. So, with only the broken handle your stay, how would you manage the raging elephant?

Prince : The elephant defies me and I only with a wooden handle broken, I will with aim straight and unerring, strike at the point between his eyes. Strike hard right and left, until he turns round and round , his strength ebbing fast. This is how I shall win.

Instructor: Suppose, even as you strike hard, you break the wooden shaft. Now, left only with your bare hands, what will my lord do?

Prince: While on the back of a fierce raging elephant, I am left defenceless, without weapons. With my bare hands, I can still win. I will, with one quick movement, bend my body forward and

thrust my fingers right into the eyes of the animal, until he reels and staggers helpless and weak with giddiness. This is how I shall win.

Perhaps, this month is the time to visit old Myanmar capitals like Mandalay or Bagan and browse over books of poems and songs, and work up your imagination to visualize the military displays and martial sports of the olden days.

၁၀။ ပြာသိုလဘွဲ့
ငွေသော်တာစန္ဒနှင့်၊
ဖုသျှတဲလမ်းဆုံ။
တိမ်လွှာမှာ ရောင်ဝါကျင်းလို့၊
နှစ်မင်းတူပြိုင်ပ၊
မြန်းကြွခိုက်ကြို။
ဘရက်ရက်၊ မြိုင်စုံမြနန်း၊
နုစိမ်းစိုစိုနှင့်၊
ပန်းခွာညို ငုံတံထူးတယ်၊
ဖူးပွင့်ချက်ဆန်း။

စိုးသူတော်ဦးမင်း

ပြာသိုလ (ဇန်နဝါရီလ)

ပြာသိုလသည် မိုးလေဒဏ်မှ လုံးဝခွဲသုံးကင်းလွတ်သောရာသီ ဖြစ်ပေ၏။ နေခြည်လက်သောနေ့များ၊ ချမ်းစိမ့်စိမ့်ရာသီနှင့် ဆီးနှင်းရောယှက်သောညများဖြင့်သာ ရှိကုန်လေပြီ။ ဝါတွင်းကာလ၊ မိုးတွင်းကာလနှင့် လယ်တောထဲက အလုပ်ကြမ်းများ အဆုံးသတ်ခဲ့သော သီတင်းကျွတ်(အောက်တိုဘာလ)မှ အစပြု၍ ပွဲတော်များ ကျင်းပ လာလိုက်သည်မှာ ယခုလမှာတော့ အပြည့်အဝဆင်နွှဲကြပြန်လေတော့သည်။ ဘုရားပွဲ တော်တွေကို ဤလအတွင်းမှာ ကျင်းပကြလေသည်။

ဘုရားပွဲတော်များ ရှိနေသည်အတွက် ဆိုင်ခန်းများကလည်း ပွဲခင်းထဲမှာရှိနေ ရာ ရောင်းချစရာပစ္စည်းများဖြစ်သော ဒေသမျိုးစုံထွက်ပစ္စည်းများ၊ အရောင်တင်ထား သော မြေထည်ပစ္စည်းများ၊ ကြိမ်၊ ဝါး၊ ထန်းရွက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်သော သေတ္တာ၊ ခြင်း အစရှိသည်ပစ္စည်းများ၊ လက်ရက်လုပ် တောက်ပသောအရောင်များရှိသည်၊ ချည်ထည် စများ စသည် စသည်ဖြင့် အရာအားလုံးမှာ ဆွဲဆောင်မှုအပြည့်ရှိ၍ အသုံးလည်း ဝင် ကာ အဆင်တန်ဆာအပြည့်ဖြစ်ပေတော့သည်။ ခေါင်းအုံး၊ ကူရှင်၊ မွှေရာများအတွက် ဝါစွမ်းများ ဝယ်ယူရန် အကောင်းဆုံးအချိန်အခါ ဖြစ်ပေသည်။

ချားရဟတ်များ၊ အပျော်စီးယာဉ်များ၊ တေးဂီတ တီးမှုတ်ဖြေဖျော်ပွဲများသည် ဘုရားပွဲတော်တစ်ခုမှတစ်ခုသို့ ကူးသန်းခင်းကျင်းကြသလို ဈေးခင်းများသည်လည်း တစ် နေရာမှတစ်နေရာ ကူးသန်းရောင်းချကြသည်မှာ ဘုရားပွဲတော်များ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပင်ဖြစ်ပေတော့သည်။ ကျေးလက်တောရွာဒေသများတွင် ဈေးကုန်သည်များသည် တစ် နေရာမှတစ်နေရာသို့ နွားလှည်းများ၊ မော်တော်ဘုတ်များဖြင့် ကူးကြလေသည်။ ဤအချိန် အခါသမယသည်ကား ထိုသူတို့အတွက် ပွဲခင်းထဲမှာ သူငယ်ချင်းမိတ်ဆွေ၊ ဆွေမျိုး သင်္ဂဟများ ပျော်ရွှင်စွာ တွေ့ဆုံပေါင်းစုံစုစည်းကြရာပင် ဖြစ်လေတော့သည်။

ယင်းသည် ဘုရားလည်းဖူးရင်း၊ လိပ်ဥလည်းတူးရင်း ဆိုသလို ကိုယ့်အကျိုး ရှိအောင် အသုံးချတတ်သူများပီပီ တစ်နေရာမှတစ်နေရာ သွားလာဖို့ အခွင့်အရေးရ ခိုက် တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် တွေ့ဆုံကာ အလုပ်ကိစ္စများလည်းတွင်၊ ကုသိုလ်ရ စေဖို့ လူကြီးသူမများကို ရှိခိုးကန်တော့ကြကာ ဘုရားစေတီပုထိုးများ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်း ဖို့ရန် အလှူများလည်း ပေးလှူနေကြပေတော့သည်။

မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်တွင် ဤလသည် ဘုရင့်တပ်မတော်များ အခမ်း အနားဆင်ယင်ကျင်းပသောအချိန် ဖြစ်လေသည်။ စစ်ရေးစစ်ရာလေးပါးဖြစ်သော လှည်း တပ်၊ ကြည်းတပ်၊ မြင်းတပ်၊ ဆင်တပ်တို့သည် စစ်ဝတ်တန်ဆာများ တင့်တယ်စွာဝတ် စားဆင်ယင်ကြလျက် နန်းရင်ပြင်မှာ အစွမ်းထွက်ပြကြလေသည်။ မြင်းကို အပြေးစိုင်း

နှင်ပြခြင်း၊ မြင်းစီးလျက် အဲမောင်းပစ်ခြင်း၊ စစ်တန်ဆာများဖြစ်သော ချပ်မိန်ညိုတို့ကို သပ်ရပ်တင့်တယ်စွာ ဝတ်စားဆင်ယင်လျက် သက်ဆိုင်ရာတပ်ဖွဲ့အသီးသီးမှ ဓား၊ လှံ၊ လေး၊ မြား၊ ဒိုင်းတို့ကို စွဲကိုင်ဆောင်ကာ စစ်ကြီးခင်းပွဲကိုကျင်းပခြင်း စသည် အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ကပြကြရာ ဆိုင်းသံ ဗုံသံ တည်ညံ့ဖြင့် စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ကျင်းပလျက်ရှိ သော ပွဲခင်းကြီး ဖြစ်နေပေတော့သည်။

စိတ်လှုပ်ရှားစရာကောင်းလှသော စစ်ရေးပြပွဲတစ်ခုသည်ကား စည်ကြီးများ ဖြင့် တီးသောတေးသံဖြင့် လက်ဝဲလက်ရုံးတွင် 'ကာ' ကိုကိုင်ကာ လက်ယာလက်ရုံး တွင် 'ဓားကို' ကိုင်လျက် တီးကွက်ညီညီဖြင့် သက်ဆိုင်ရာသူရဲကောင်းများ ကပြကြ သော 'ကာ'အက ဖြစ်လေသည်။ စစ်ချင်းအဖွဲ့ဟု ခေါ်တွင်သော ကာချင်းသဘင်အဖွဲ့ သားများသည် လက်ရုံးကိုသာ အားကိုး၍ ရန်သူကို ရဲဝံ့စွာရင်ဆိုင်ရဲသော သတ္တိတူများ ရှိကာ တက်တက်ကြွကြွနှင့် ပျော်ရွှင်မှုများအပြည့်ဖြင့် ဖြစ်ပေတော့သည်။ သူတို့၏စစ် သွေးစစ်မာန်တက်ကြွသောစိတ်ဓာတ်များသည် မိုးမြေနှင့်တကွ ပန်းမန်သစ်ပင်တို့ စည် ကားတင့်တယ်လှပမှုတို့အား ချစ်မြတ်နိုးမှုများတွင်စီးဝင်လျက်ရှိကာ မြန်မာပြည်တောင် ထွတ်ဖျားပေါ်မှ ရွှေစေတီ၊ မပြတ်စီးဆင်းနေသောမြစ်ရေများ၊ ညီညာပြန့်ပြူးသောတော အုပ်တောတောင်များ အစရှိသော သာယာလှပသည် နန်းတော်ဝန်းကျင်၊ မြေပြင်တော တောင်ပတ်ဝန်းကျင်တို့၏ သဘာဝအလှအပတို့ကို ဖွဲ့ နွဲ့ မသီဆိုဘဲ မနေနိုင်အောင်ဖြစ် ရလေတော့သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၃၄၃ခုနှစ်၊ ငါးစီးရှင်ကျော်စွာ ရေးသားခဲ့ပြီး သူကိုယ်တိုင် ဦး ဆောင်ကာ ကိုယ်တိုင်သီဆိုကပြခဲ့သော ကာချင်းကား ဤသို့ဖြစ်လေသည်။

'တမောင်း တမောင်း၊ တိုတမောင်းသည်။ တမောင်း ဘကောင်းသားလော။
ဘကောင်း ဘကောင်း။ ။

အနီးမြင်မှတ် စေတီထွတ်သည်၊ တောင်မြတ်သာလျောင်းလော၊ သာလျောင်း
သာလျောင်း။ ။

သင်းတွဲမြောင်းကြီး၊ အယဉ်စီးသည်၊ ဖြင့်ညီး မြစ်လောင်းလော၊ မြစ်လောင်း
မြစ်လောင်း။ ။

မိုးဆောင်းနွေပင် တသွင်သွင် မပြတ်စီးနေသော သင်းတွဲမြောင်းကြီးနှင့်အတူ စည်းဝါးကိုက်အောင်သီဆိုသော သီချင်းသံ၊ စစ်သွေးစစ်မာန် ဆိုသံသည် ကြီးကျယ်ခိုင် ခံ့လှသော ဘုံငါးဆင့်၊ ခုနစ်ဆင့်ရှိသော ပြာသာဒ်ကြီးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည် မြင်စိုင်း မြို့ ကြီးက ကျူးကျော်လာသူများကို ကြံ့ကြံ့ခံရင်ဆိုင်လျက်ရှိသည်ဆိုသို့ အာရုံရောက် သွားပေလေတော့သည်။

ဥတည်သည်လည်း၊ ဥတည်ရံဝန်း၊ ပြသွန်းသွန်းသည်၊ ထက်ဝန်းတန်ဆောင်း
လော၊ တန်ဆောင်း တန်ဆောင်း။ ။

ပေါင်းကွပ်စေ့ပျဉ်၊ နန်းရင်ပြင်ကား၊ ဆင်လျှင် နင်းကောင်းလော၊ နင်းကောင်း
နင်းကောင်း။ ။

တစ်ချိန်တုန်းက တာတာတရုတ်စစ်သည်များ မြန်မာဌာနီသို့ ကျူးကျော်လာ
ရာ နတ်စစ်သည်တို့ကဲ့သို့ ရဲရင့်သောစစ်သည်တော်များသည် မိမိတို့ပြည်ကို ရွှံ့ရွှံ့
ရွှံ့ကာကွယ်ခုခံခဲ့ကြသည်။ သတ္တိဗျတ္တိများကို ဤသို့သွက်လက်တက်ကြွသော တီးချက်
ဆိုချက်များတွင် အမှတ်ရဖွယ် ဖော်ညွှန်းထားပေးလေတော့သည်။

‘တရုတ်လာသည်၊ ရိုင်ရိုင်လော၊ ရိုင်ရိုင်။ ။
မြားမိုးရွာသည်၊ ဖြိုင်ဖြိုင်လော၊ ဖြိုင်ဖြိုင်။ ။
လင်းပြင်ပြည်မျှ၊ ငှက်လင်းတ၊ လတိုင်းလော၊ လတိုင်း လတိုင်း။ ။
မြင်းသည်သိန်းသန်း၊ များစွာလွန်းသည်။
ထက်ဝန်းရံသ၊ မနိုင်မနိုင်။ ။
လျှပ်စစ်တိမ်ပြင်၊ မိုင်းမင်းလွင်သည်လည်း၊ လွင်သည်လည်း။ ။
တိမ်သည်မည်းမည်း၊ မည်းသည်လည်း၊ မည်းသည်လည်း။ ။
တိမ်မည်းတက်ရာ၊ မိုးသေးပါ၍၊
ရွာသည်မိုးကား၊ ရိုက်ကြီးကြည်းသည်လည်း၊ ကြည်းသည်လည်း။ ။

စစ်ချီသီချင်း၊ စစ်ခင်းသီချင်းတို့ကို ရိုးရာကျေးလက်တေးကဗျာများတွင် မှတ်
တမ်းမှတ်ရာများအဖြစ် တွေ့ရသည်မှာ စာပေကို ဂရုတစိုက် အသက်တမျှ ယုယသိမ်း
ဆည်းသိုမှီးတတ်သောအလေ့အထရှိသည်။ ရှေးစာဆိုမြန်မာပါရဂူကြီးများကြောင့် ဖြစ်ပေ
တော့သည်။ မြေနန်းတော်ရှေ့ ဌ်ကျင်းပကြသော ဘုရင့်တပ်မတော်သားတို့၏ စစ်ရေးပြ
ပွဲတစ်ခုမှာ စစ်သုံးလက်နက်တစ်ခုအဖြစ်အသုံးခံထားကြရသော တိုက်ဆင်များ၏ ဆင်
ခင်းသဘင် ဖြစ်လေသည်။ ဆင်၏ကျောကုန်းပေါ်က ဆင်းစီးတတ် မင်းသားသည်
ဆင် အတတ်များကို တစ်ဖက်ကမ်းခပ်အောင် ပြသရပေတော့သည်။ မုန်ယိုနေသောဆင်ကို
ဘယ်လိုကိုင်တွယ်ကြရသည် ဟူသော ကိုယ်နှင့် ဆင် အပြိုင်ကြရသည်အဖြစ်ကား
အလွန်တရာမှစွန့်စွန့်စားစားလုပ်ဆောင်ရသောပွဲပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ဆင်စီးတတ်မင်းသားနှင့်ဆင်ဆရာတို့၏ မေးပြောဟန်ကို ဖော်ကျူးထားသော
ဂဇ္ဈေတြဆင်ကြန်လင်္ကာတစ်ခုကား ဤသို့ဖြစ်ပေတော့သည်။

ဆင်ဆရာ။ ။ ကြမ်းကြုတ်ခက်ထန်။ ရဲအားမာန်နှင့်၊ သွေလှန်ကျင့်အင်။ မုန်ကျ
ဆင်ကို။ ငြင်ကြီးပါအောင်။ စွမ်းဆောင်စီးမည်။ စိတ်ထဲရည်လျက်

ဆင်သို့တက်၍လက်နက်ကိုမျှ။ မဆုန်းဆဲပဲ။ ဖြဖြလျင်လျား။ ပေါက်
သောအားဖြင့်။ ချွန်သွားကျိုး၍။ ချွန်ရိုးချည်းသာ။ ယိုသောခါမူ။
ရာဇာရင်သွေး။ ဘုန်းပွင့်မွှေးသည်။ ။

ဆင်စီးတတ်။
မင်းသား

အရေးသင့်အောင် ကြံဆောင်ဘယ်သို့ ပြုမည်နည်း။ ။
။ လမ်းဟုတ်ချက်မှန်။ တော်သင့်ရန်ကို။ အားသွန်ပေါက်အံ့။ တံ
တံရွယ်တိုင်း။ အဆိုင်းလျင်လျား။ ပေါက်ချေမှား၍။ ချွန်သွားကျိုး
လည်း။ ချွန်ရိုးလက်မှာ။ စွဲကိုင်ကာဖြင့်။ ဇာနည်နှလုံး။ တင်းတင်း
ကြိုးလျက်။ မျက်နှုံးရိုးလယ်။ တည်တည်ရွယ်မှာ။ ညာပယ်အလိုက်။
မိုးကာရိုက်သော်။ မူးမိုက်မှိုင်းတွေ။ လှည့်လည်နေလိမ့်။ ရှာဖွေ
ထောက်တွေ။ ဥာဏ်မြော်ရှေး၍။ ။

ဆင်ဆရာ ။

အရေးသင့်အောင် ကြံဆောင်၍သို့ ပြုမည်တည်း။ ။
။ မင်းမာန်စိုးမာန်။ ကဲမိုးလွန်၍။ ပြင်းထန်လှစွာ။ ရိုက်သောခါမူ။
လက်မှာ ချွန်ရိုး။ ကျိုးပြန်ချေလတ်။ လက်ကလွတ်သော်။ ရွတ်
ရွတ်ဆောလျင်။ ပြေးထွက်ချင်။ ဆင်တချို့မှာ။ ခါတတ်စွာ၏။ ခြင်း
ရာ ခဲခက်။ မနက်စတောင်း။ သည်အကြောင်းကို။ ။
ရှောင်းရှောင်း ဆောလျင်။ သခင် ဘယ်သို့ပြုမည်နည်း။ ။

ဆင်စီးတတ်။
မင်းသား

။ ပြင်းထန်ထိုးတန်။ သင့်အောင်ရန်လျက်။ မုန်ဝှန်ဆင်မှာ။ စီးနင်း
ပါလည်း။ ကျိုးကာ ပဲ့ကာ။ လက်နက်ကွာ၍။ လက်သာချည်းပင်။
ယိုခဲလျှင်မူ။ ပြင်မျက်ထောင့်ထဲ။ ကိုယ်ကိုနွဲ့လျက်။ ဝံ့ရဲစုတ်စုတ်။
မဆုတ်မနစ်။ လက်နှစ်ဆစ်ဝင်။ နှိုက်၍ငင်က။ သွင်သွင်ပတ်ပတ်။
ခြားရဟတ်သို့။ မိန်းပြတ် မူးဝေ။ ယိုမြဲပေတည်။ ဥာဏ်ဖွေ ဆင့်
လောင်း။ သည်အကြောင်းကို။ ။

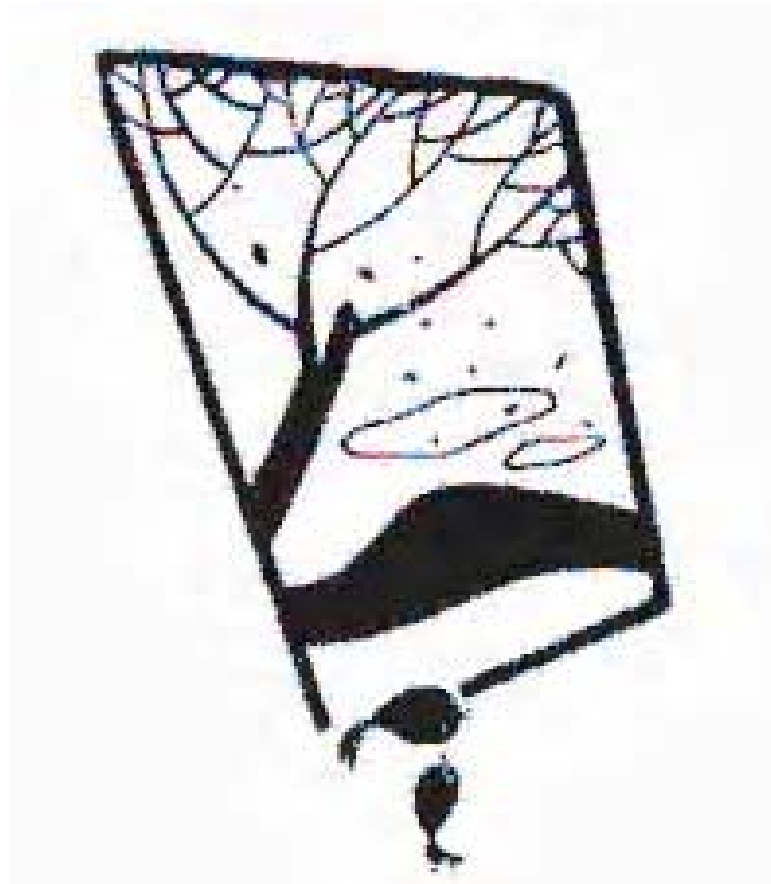
ရှောင်းရှောင်းဆောလျင်။ ဆင်ခြင် ဤသို့ပြုမည်တည်း။ ။

ဤလသည်ကား မန္တလေး-ပုဂံတို့ကဲ့သို့သော မြန်မာ့ရှေးမြို့ဟောင်းများဆီ
အလည်တစ်ခေါက်သွားရင်း တေးဂီတ၊ ကဗျာလင်္ကာ ပဒေသာစာအုပ်များကို ဟိုတစ်စ
ဒီတစ်စ ကောက်ယူမှတ်သားကာ ရှေးအခါက ကျင်းပခဲ့ကြသော ကြီးကျယ်ခမ်းနား
ထည်ဝါဆန်းပြားလှသည့် စစ်ရေးပြပွဲနှင့် စစ်ခင်းသဘင်ပွဲများကို စိတ်ကူးဖြင့် ပုံဖော်
ကာ မြင်ယောင်ကြည့်ကြရဖို့ အချိန်အခါကောင်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နေမည် ဖြစ်ပါတော့
သတည်း။

11. Tapoutwe (Ta-boh-dwe)

As the season sets in,
the cotton and butea trees blossom together.
At the foot of the six-rayed pagoda,
with golden flowers and incense,
ten fingers join
raised to the forehead.
Silver mist spreads beautifully
throughout the three watches.
In abundance of light,
at the rim of the great Yugan mountain,
Regulus shines.

Tapoutwe (Tabo-dwe): February The Harvest Festival

Come Tabo-dwe(February), the eleventh month of the Myanmar calendar, the Myanmar have the harvest festival. All the products of the farm and garden are made into *htamane*, a concoction of glutinous rice, coconut slices, sessamum seeds, peanuts and a generous amount of cooking oil.

Among the Myanmar, there is custom which is called "top priority for those to whom respect is due". It is best illustrated today in small towns and villages where rice is cooked in earthen pots with humped lids and the cooked rice has a peaked shape on the top. This crown of rice is reserved for offering to monks and senior relatives and the household shrine. If a Myanmar comes by a rare delicacy, he would set aside a portion, however small, for "top priorities". The rarer the food, the more care he takes to do so.

Among the agrarian people in the country it is customary to set aside the first and the choicest products of the farm or garden for alms giving. Hence the tradition of making *htamane*, which includes most of the fruits of the land.

Htamane feast is either celebrated communally or done in the private circle of family and friends. But with the Myanmar whose way of life includes 'extended families' it is always a fairly large gathering. The nature of the feast is such that it needs lots of helping hands. There is such a lot of work to do and there is no dearth of willing hands to help.

Even in family celebrations the harvest festival calls for a lot of people to rally round to do the chores. Girls do the winnowing of the rice grains. This is done with flat circular bamboo trays. Each girl had a tray half filled with rice grains. She holds the tray with both hands, one on each end, so that her hands stay on the two opposite points of the circular shape. This position is important, because the next movement is to toss the grains up in the air and catch them again on the tray while most of the dust and trash are blown away in the wind. Then she rolls the grains in the tray so that the trash will separate itself from the grains. This task of winnowing, therefore, calls for the highest form of virtuosity.

Since winnowing is for experts, the less talented might try their hand at shelling peanuts. They are put in a flat bamboo tray and a fair-sized bottle is rolled over them to remove the husks. Then the tray is made over to the expert winnowers to do away with the husks. Since separating the husks from the seeds is not so difficult as winnowing the small rice grains, some girls might try the tossing and rolling themselves. This is good apprentice training for future expert winnowers.

Boys and men tear away the fibres of coconuts, which sometimes have to be taken down from palms soaring up to twenty to thirty feet. The bare cylindrical trunk is none too easy to climb. It is a feat that calls for dexterity, strength, and experience. It is an exciting thing to watch men with ropes and knives go up the palm, and from a precarious foot hold, tie a rope to the bunch of coconuts, before cutting with the knife. Then the bunch is slowly slid down to the ground where eager hands await to receive the prize.

Now to break open the coconuts, the first step is to tear away the fibers. The built-in defence which Mother Nature has provided for her rare delicacy does not easily yield to human hands. Not only brute strength, but also an understanding of the intricate ways the fibers are interwoven is required.

At long last the shell appers, but go slow, please. Do not spoil the shape. The shape must be perfectly halved so that the shells could be used as water cups and the kernel must be in a condition that could be sliced on the carpenter's plane leaving minimum scraps. The clear sweet milk inside is shared by the deserving workers.

Meanwhile, a giant concave iron pot is put over the fireplace, a pit dug in the ground for the purpose. With huge logs blazing fire underneath, the oil in the iron pot sizzles and shredded ginger is the first to go in, followed by glutinous rice which had been soaked in water.

A large cauldron of water boiling in another dug-out fireplace is kept ready to be added to the glutinous rice cooking in the pot. Hot water is added slowly in small portions, stirring the mixture as things go along. When the rice is soft enough and there is no water left, the pot is removed from the fire.

The glutinous rice in the pot is soft and pliant with oil oozing out. The big pot is secured with bricks and stones. its base being humped; and two stalwart men each with a long wooden ladle, begin to stir the rice, crushing it between the ladles. Even as they stir and crush, the rice gets stickier, so they have to use not only strength but skill to make the coagulate mass yield to the ladles.

After some time of vigorous stirring and crushing, people come round to add slices of coconut and peanuts, slowly and in small portions to make the whole thing a good mixture. By this time crushing and stirring can no longer be done by two men; another pair is called in. Now two men

are at the top end of the ladles while the other two take hold of the lower ends. Those at the top end guide the movement while the two at the base exert all their strength to bring the mass of glutinous rice together between the ladles so that they are thoroughly crushed.

Sessamum seeds are added last. This last portion does not call for strength, but it needs skill, so they say. While others are pitting their might to stir and crush and mix the glutinous rice and other ingredients, the one who 'spreads the sessamum seeds' sits by, sprinkling the seeds by handfuls at regular intervals. The blend and the flavour and the taste of the *htamane* depends on the art of the sessamum seed spinkler - so it is claimed by the sessamum seed sprinkler.

"Sprinkling sessamum seeds" is a Myanmar idiom not meant, I am afraid, to describe some commendable work, but to disparage something people do only after others have done the dirty work.

Come to think of it, I am, perhaps doing the same thing. Whatever participation I have ever had in the harvest festival is my appreciation of *htamane* and the propagation of the creed. I am sprinkling sessamum seeds, figuratively, by writing this piece. This goes to show that the pen is mightier than the giant ladles that stir and crush the *htamane*.

၁၁။ တပို့တွဲလဘွဲ့
ရာသီချိန်ခါရောက်လို့၊
လဲပေါက်ကယ်ပွင့်ညီ။
ရွှေဖိနပ်သာနှင့်၊
မြောက်ရောင်ဝါ စေတီရင်းမှာလ၊
ဆယ်စင်းလက်စုံပူး၊
ဦးမြောက်လို့ချီ။
ငွေနှင်းရယ်စီ၊
သုံးလီသမယ။
ယူနောမြင့်မြတ်ကယ်သရံနှင့်၊
ယုဂန်ညာတောင်တော်စွန်းမှာ၊
ထွန်းလိမ့်မာယ။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

တပို့တွဲ (ဖေဖော်ဝါရီ)

ထမနဲပွဲ

မြန်မာပြက္ခဒိန်မှ ၁၁-လမြောက်ဖြစ်သော တပို့တွဲ(ဖေဖော်ဝါရီလ)သို့ ရောက်လာသောအခါ မြန်မာလူမျိုးတွေက ထမနဲပွဲ ကျင်းပကြလေသည်။ လယ်ယာနှင့် ခြံထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်သည်။ ကောက်ညှင်းဆန်၊ အုန်း၊ နှမ်း၊ မြေပဲနှင့် ဆီနိုင်နိုင်ရောနှောပေါင်းစပ်ထားသော ထမနဲကို ထိုးကြလေတော့သည်။

မြန်မာလူမျိုးများအလယ်တွင် ရိုသေထိုက်သောသူများကို ဦးဦးဖျားဖျား ဦးချ ရိုသေခြင်းတည်းဟူသော ဓလေ့ထုံးစံတစ်ခု ရှိလေသည်။ မြို့ငယ်များနှင့် တောရွာများတွင် ထိုဓလေ့ထုံးစံကို ယခုကဲ့သို့ အနီးစပ်ဆုံးဖော်ညွှန်းထားသည်ကို တွေ့ကြရပေသည်။ တောင်ပိုသာန် အဖုံးရှိသောကြောင့် မြေထမင်းအိုးများဖြင့် ထမင်းချက်ကြရာ ကျက်ပြီးသွားသောထမင်းသည် ထိပ်ချွန်မိုမိုသာန်ဖြင့် ရှိနေသည်ကို တွေ့မြင်ကြရပေသည်။ ထိုထိပ်ဆုံးက သရဖူသဖွယ် ထမင်းဖြူဖြူကို ဘုန်းတော်ကြီးများ၊ အမိအဘ၊ ဆရာသမားများနှင့် အိမ်ရှိဘုရားအတွက် ဦးချကာ ဖယ်ထားလိုက်လေသည်။ ရှားပါးသောစားသောက်ဖွယ်ရာများ ရလာလျှင် မည်မျှလောက်ပင် ဖြစ်ပါစေ၊ လူကြီးသူမတို့အတွက် ဦးချထားကြလေသည်။ ရှားပါးသည် အစားအသောက် ဖြစ်လေ၊ ပို၍

အလေးထားဦးချရလေ ဖြစ်ပေသည်။

လယ်ယာကိုင်းကျွန်းလုပ်ကြသော ကျေးလက်တောရွာက တောင်သူလယ် သမားများကြားဝယ် လယ်ယာဥယျာဉ်ထွက် ပေါ်ဦးပေါ်ဖျားအသီးအနှံများကို အလှူဒါန ပြုရန်အတွက် တသီးတသန့်ဖယ်ထားခြင်းမှာ ထုံးစံတစ်ခုပင်ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပေါ်ဦးပေါ်ဖျား ကောက်ဦး၊ နှမ်းဦး ဒါနထူးအဖြစ် ခြံမြေထွက်အသီးအနှံများ အများဆုံး ပါဝင်သည်။ ထမနဲထိုးခြင်းသည် ရိုးရာတစ်ခုသဖွယ် ဖြစ်နေပေတော့သည်။

ထမနဲပွဲကို အသင်းအဖွဲ့အစည်းအလိုက် ကျင်းပကြသလို မိသားစု မိတ်ဆွေ အပေါင်းအသင်း စည်းဝိုင်းအတွင်းမှာလည်း ပြုလုပ်ကြလေသည်။ သို့သော် အခုလို အချိန်အခါတွေတိုင်းမှာ မိသားစုဝင်တွေ၏မိတ်ဆွေရောင်းရင်း၊ သူငယ်ချင်းတွေ တပျော် တပါးလာရောက်တွေ့ဆုံကြ၊ ဆင်နွှဲကြသည်။ မိသားစုဦးရေချုံ့ထွင်လိုက်ကြသည်။ အစဉ် အလာမှာကား မြန်မာ့လူနေမှုဘဝပင် ဖြစ်နေပေတော့သည်။ ထိုထမနဲပွဲများ၏ သဘာဝ ကိုက လက်အကူအညီတွေ အများကြီး လိုအပ်နေလေသည်။ လုပ်စရာအလုပ်တွေ ကလည်းများ၊ တက်တက်ကြွကြွနှင့်ကူညီချင်သည်။ လက်တွေ့ကလည်း မရှားပေ။

မိသားစုအတွင်း ကျင်းပကြသည်။ ထမနဲပွဲမှာတောင်မှ လုပ်စရာ ကိုင်စရာ တွေ ဝိုင်းဝန်းလုပ်ကြဖို့ လူတွေတော်တော်များများ ခေါ်ထားရလေသည်။ ဆန်ပြာသည် အလုပ်ကို မိန်းကလေးတွေက လုပ်ကြ၏။ ယင်းကို ဆန်ကောဝိုင်းများဖြင့် ပြာကြလေ သည်။ မိန်းကလေးတစ်ဦးစီတွင် ဆန်ကောတစ်ဝက်ခန့် ကောက်ညှင်းဆန် ထည့်ထား ကြသည်။ ဆန်ကော၏ ဟိုဘက်ဒီဘက် အစွန်းနှစ်ဘက်ကို လက်နှစ်ဘက်ဖြင့် ကိုင် ထားကြသည်။ ထိုအနေအထားသည် အတော်ပင် အရေးကြီးလေသည်။ အကြောင်းမှာ နောက်တစ်ဆင့်လုပ်ရမည့်အလုပ်က ဆန်ကောထဲမှ ကောက်ညှင်းဆန်တွေကို လေထဲ မြောက်သွားအောင်မြှောက်ပြီး ပြန်အကျကို ဆန်ကောဖြင့် ပြန်အခံလိုက်တွင် ကောက် ညှင်းဆန်ထဲက ဖုန်တွေ၊ အမှိုက်တွေကို လေထဲ လွင့်ပါးကျန်ရစ်ခဲ့အောင် လုပ်ကြရ သောကြောင့်ဖြစ်လေသည်။ နောက်တစ်နည်းကား ဆန်ကောထဲက ကောက်ညှင်းဆန် များကိုလိုမုံကာ ကောက်ညှင်းဆန်နှင့် ဖုန်တွေ အမှိုက်တွေကို သတ်သတ်စီ ဖြစ်သွား အောင် ဖယ်ထုတ်ရသောနည်း ဖြစ်လေသည်။ ထိုဆန်ပြာခြင်းအလုပ်သည် နည်းနည်း လေးမှ အမှားမခံသောကြောင့် အကောင်းဆုံးအရည်အချင်းများကို စုစည်းလုပ်ဆောင် ရသောဖော်ဆောင်မှုတစ်ခုအဖြစ် ရည်ညွှန်းကြခြင်း ဖြစ်ပေတော့သည်။

ဆန်ပြာသည်အလုပ်သည် တကယ့်ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တွေအတွက် ဖြစ်သည် ဟုဆိုခဲ့ပြီးနောက် သိပ်မကျွမ်းကျင်သူတွေအတွက် သူတို့၏လက်တွေ့ကို မြေပဲခွံ ခွာရ သည်ဘက်တွင် ထည့်ကာ ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ကြလေသည်။ မြေပဲတွေကို ဆန်ကော ထဲထည့်ကာ အနေတော်ပုလင်းတစ်ခုဖြင့် မြေပဲတွေပေါ်လိုမုံစေ၍ အခွံခွာကြလေသည်။

ပြီးနောက် ဆန်ပြာကျွမ်းကျင်သူတွေလက်ထဲ ဆန်ကောက်ကို ထည့်ကာ မြေပဲခွံတွေကို ခါခိုင်းကြရလေသည်။ မြေပဲခွံခွာရသောအလုပ်သည် ကောက်ညှင်းဆန်သေးသေးလေး တွေကိုပြာရသည်အလုပ်လောက် မခက်ခဲသောကြောင့် မြေပဲခွံခွာရသော မိန်းကလေး တချို့က သူတို့ဘာသာ ဆန်ကောက်ကို မြှောက်ခြင်း၊ လှိမ်ခြင်းတို့ကို စမ်းသပ်လုပ်ကြည့် ကြလေသည်။ ဤကား အနာဂတ်အတွက် ဆန်ပြာကျွမ်းကျင်သူတွေဖြစ်ဖို့ လေ့လာ ဆည်းပူးရေးနည်းလမ်းကောင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

လူငယ်လူရွယ်များနှင့် လူကြီးများက ၂၁ ပေ၊ ၂၀ ပေ မြင့်သော အုန်းပင် ထက်က ခူးလာသည်အုန်းသီးတွေကို နွှာကြလေသည်။ ဆလင်ဒါပုံသန် ရှည်မျော မျောနှင့် ချောမွတ်လှသည် အုန်းပင်ပေါ်တက်ရသောအလုပ်မှာ သိပ်တော့ မလွယ်လှ ပေ။ ရှိရှိသမျှသော ကိုယ်စွမ်း၊ ဘဏ်စွမ်းနှင့် အတွေ့အကြုံတွေကို အားကုန်ထုတ်သုံးရ သည်ပွဲဖြစ်လေသည်။ အုန်းပင်တက်သမားက ကြီးတွေ၊ ဓားတွေကိုိုင်ဆောင်ကာ တက် သွားပြီး ခြေထောက်ဖြင့် အပင်ကို စိတ်မချလက်မချထောက်ကာ အုန်းခိုင်ကို ဓားဖြင့် မဖြတ်မီ ကြီးဖြင့် ချည်နေသည်ကို ကြည့်နေရသည်။ အောက်ကလူတွေမှာ အသည်း တယားယားနှင့် စိတ်လှုပ်ရှားစရာကောင်းလှပေတော့သည်။ နောက်တော့ အုန်းသီးခိုင် ကြီးသည် မြေပြင်မှာ စိတ်အားထက်သန်စွာကြိုဆိုနေကြသော လက်တွေ့ရှိရာသို့ ခပ် ဖြည်းဖြည်းကျလာပေတော့သည်။

ယခု ဒီအုန်းသီးတွေ ခွဲဖို့ ပထမဦးစွာ အပေါ်အမျှင်ခွံတွေကို ခွာကြရလေ သည်။ မိခင်သဘာဝတရားက ဖန်တီးပေးထားသော အတွင်းက ရှားပါးလှသည်။ အဖိုး တန်အဆီအနှစ်တွေကို လူသားတို့ လွယ်လင့်တကူရယူဖို့ရန် အခွင့်မပေးဘဲ ကောင်း ကောင်းအကာအကွယ်ပေးထားသော အခွံမာပင်ဖြစ်ပေတော့သည်။ ခွန်အားဗလကောင်း ကောင်းနှင့်သာမက ရှုပ်ထွေးသောအမျှင်တွေဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အခွံမာ၏ သဘော တရားကို နားလည်ဖို့ကလည်း လိုအပ်နေပေသည်။

နောက်ဆုံးမှာတော့ ပင်ပန်းရကျိုးနပ်သွားစေသည် အုန်းသီးစေ့က တဖြည်း ဖြည်းနှင့်ပေါ်ထွက်လာလေတော့သည်။ တော်တော်ပုံကျပန်းကျနိုင်လှသော အစေ့၏ပုံ ပန်းသန်ကြောင့် အခွံတွေကို ရေခွက်တွေအဖြစ် သုံးနိုင်လေသည်။ လက်သမား ဆရာ၏လက်သုံးတော်ရေပေါ်ဖြင့် အတွင်းက အုန်းသားကို အလွှာလိုက် ပါးပါးလေး လွှာယူကြလေသည်။ အတွင်းက ချိုမြိန်သောအုန်းရည်ကို အလုပ်သမားများက ဆု လာဘ်အဖြစ် ဝေမျှသောက်သုံးကြလေတော့သည်။

ထိုအချိန်ဝယ် မြေကြီးကို အိုးအခြေခိုင်စေရန် လိုအပ်သလောက် တွင်းတူး ပြီးထားထားသော သံထည်ဒယ်အိုးခွက်ခွက်ကြီးကို မီးဖိုပေါ်တင်လိုက်လေသည်။ ထင်း တုံးကြီးများဖြင့် မီးဖိုထားပြီး အရင်ဦးစွာနှမ်းဆီ(သို့မဟုတ်)ပဲဆီနှင့် ပါးပါးလှီးထားသော

ချင်းများ ကြော်ကြကာ ရေနိုင်နိုင်ဆေးကြောကာ ရေစစ်ထားသော ကောက်ညှင်းဆန် က နောက်က လိုက်လာလေသည်။

တခြားမီးဖိုတစ်ခုမှာတည်ထားသော ရေနွေးအိုးကြီးမှာ ထမနဲထိုးနေကြသော ဒယ်အိုးထဲ အသင့်ခပ်ထည်ဖိုရန် ပွက်ပွက်ဆူနေပြီဖြစ်လေသည်။ ရေနွေးဆူဆူကို နည်း နည်းချင်းနှင့်ခပ်ဖြည်းဖြည်းပေါင်းထည်ကာ ရောမွှေလိုက်ကြလေသည်။ ကောက်ညှင်း ဆန် အနေတော်နပ်သွား၍ ရေလည်း မကျန်တော့သောအချိန်တွင် ဒယ်အိုးကို မီးဖိုမှ ချရလေသည်။

ဒယ်အိုးထဲမှကောက်ညှင်းမှာ ဆီစိမ့်စိမ့်နှင့် ပျော့ပျော့ပျောင်းပျောင်းနှင့် ဖြစ်လေသည်။ ဒယ်အိုးကြီးကို အခြေခိုင်စေရန် ကျောက်တုံးကျောက်ခဲများဖြင့် ထောက်မထားပြီး ထွားကျိုင်းသန်မာသော လူနှစ်ယောက်က လှော်တက်သန် ယောက်မတစ်ချောင်းစီဖြင့် ကောက်ညှင်းကို စတင်မွှေကာ ယောက်မပြားနှစ်ခုကြား ကောက်ညှင်းကို ချေကြလေတော့သည်။ သူတို့ ကောက်ညှင်းကိုချေကြ၊ မွှေကြရင်း ကောက်ညှင်းမှာ စေးကပ်သည်ထက် စေးကပ်လာလေရာ လူသန်ကြီးနှစ်ယောက်မှာ သူတို့၏ ခွန်အားတစ်ခုတင်သာမက ပျစ်ခဲသောကောက်ညှင်းတုံးကြီးဖြစ်လာစေရန် ယောက်မ နှစ်လက်ဖြင့် ပညာပြုကြရလေတော့သည်။

အားသွန်ခွန်စိုက် မွှေကြ၊ ချေကြတာတွေ ပြီးချိန်ရောက်လတ်သော် နဘေးက လူတွေက အုန်းသီးဖတ်များနှင့်မြေပဲများကို ဖြည်းဖြည်းနှင့်မျှဉ်းမျှဉ်း ထပ်လောင်းဖြည့်စွက်ပေးကြပြီး အရောအစပ်ကောင်းသည် မြန်မာသရေစာပွဲတစ်ပွဲကို ဖန်တီးကြလေတော့သည်။ ယခုအကြိမ် မွှေကြ၊ ချေကြသည်အဆင့်မှာတော့ လူနှစ်ယောက်နှင့်မပြီးနိုင်သောကြောင့် နောက်တစ်တွဲကို ခေါ် ကြရလေသည်။ လူနှစ်ယောက်က လှော်တက်သန် ယောက်မနှစ်ခု၏ လက်ကိုင်ရိုးကို ကိုင်ထားကြပြီး နောက်လူနှစ်ယောက်က ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်လျက် ယောက်မအရင်းကို ကိုင်ထားလေသည်။ ထိုယောက်မအရင်းကိုင်ထားသူ ကျွမ်းကျင်သူနှစ်ဦးက ပြစ်ခဲနေသောကောက်ညှင်းတုံးကြီးကို သူတို့၏ခွန်အားများဖြင့် ယောက်မပြားနှစ်ခုကြား ဆွဲယူ နယ်ကြပြီး ကောက်ညှင်းကို လုံးဝဥသံ့စေးကပ်သွားအောင်ပြုကြလေရာ ယောက်မလက်ကိုင်ကို ကိုင်ထားသူနှစ်ဦးက ထိုသူတို့ဦးဆောင်ရာနောက် အလိုက်သင့်လိုက်ပါနေရလေသည်။

နောက်ဆုံးပေါင်းထည်ရသည်အရာကား နှမ်း ဖြစ်လေသည်။ ထိုနောက်ဆုံးအဆင့်အတွက် ခွန်အားမလိုသော်လည်း သူတို့အပြောအရ ဒီအလုပ်လည်း ပညာပါသတဲ့။ တခြားသူတွေက သူတို့၏ခွန်အားများဖြင့် ကောက်ညှင်းနှင့် တခြားအစားများကို သမအောင် အားသွန်ခွန်စိုက်၊ ချွေးတလုံးလုံးနှင့် ရောမွှေချေနေကြချိန်တွင် လူတစ်ယောက်က နဘေးတွင်ထိုင်ရင်း လက်ဖဝါးနှင့်အပြည့် နှမ်းတွေကို တိုင်ပင်ကိုက်ကိုက်

ဖြင့် ဖြူးနေလေသည်။ ထမနဲ၏အနံ့အရသာနှင့် အစပ်အဟပ်တည်ဖို့ နှမ်းဖြူးသူအပေါ် မူတည်နေသည်ဟုဆိုလေရာ နှမ်းဖြူးသည် ပညာရှင်တွေက သူတို့မပါလျှင် ပွဲမပြီးသော ကြောင့် သူတို့ကို လိုကိုလိုအပ်နေပေသည်ဟု လက်မထောင်ကြလေသည်။

‘နှမ်းဖြူးသည်’ဟူသော မြန်မာစကားပုံ၏အဓိပ္ပာယ်သည် ချီးကျူးထိုက်သော အလုပ်တစ်ခုလုပ်ခြင်းကိုဖော်ညွှန်းနေသည်ဟုတော့ မဆိုရဲပါ။ သို့သော်ငြားလည်း သူ များတွေ အောက်ခြေသိမ်းအလုပ်တွေပြီးသွားသည် နောက် အပြီးသတ်ပွဲသိမ်းကျမှ လာ လုပ်ကြသည် သူတွေကို နှိမ်ချလိုက်သည် သဘောတော့ ဖြစ်ပေသည်။

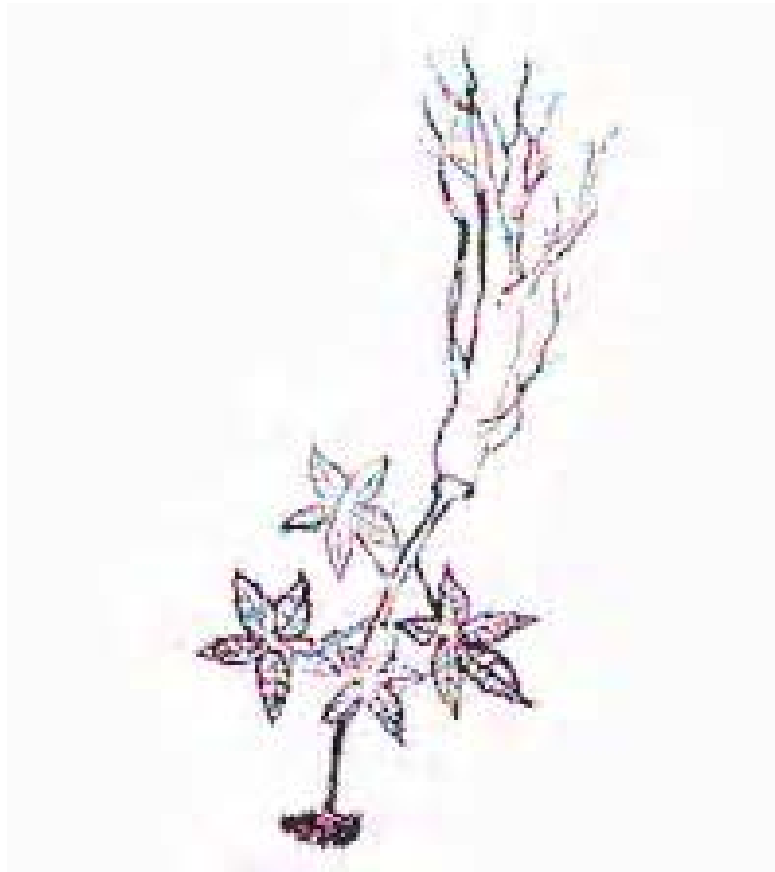
စဉ်းစားကြည့်ပါ။ စာရေးသူ ဆိုပါတော့။ စာရေးသူလည်း ဒီလိုအလုပ်မျိုး လုပ်ကောင်းလုပ်နေသည်ဟု ဆိုနိုင်လေသည်။ ထမနဲပွဲတွေမှာ ကိုယ်စီကိုယ်ငှပါဝင်လုပ် ဆောင်နေကြပုံတွေက ဘယ်လိုပဲဖြစ်နေပါစေ။ စာရေးသူ၏ပါဝင်မှုကတော့ ထမနဲကို နှစ်သက်ခံမင်္ဂလာအရသာခံခြင်းနှင့် မြန်မာ့ရိုးရာဘာသာဓလေ့တစ်ခုကို ယခုလို ဖြန့်ဝေ ရေးသားလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။ ယင်းသည် ထမနဲထိုးသည် ယောက်မထက် ကလောင်သွား ထက်ပေသည်ဟူသည် အချက်ကို ပြသရာရောက်နေပေတော့သတည်း။

12. Tapaun (Ta-baung)

The golden *Tharaphi* flower diffuses its scent,
and the *Pitauk* is fragrant.

Beta Leonis
radiant in the cloudy heaven
shines together
with the king Moon brightly.
Sandbanks rise
encircled by grey water.
The breeze blows softly.
In the thick jungle
ducks and golden gulls
cry for their mates, singing,
and play merrily.

Tapaun (Tabaung): March

The last month of the Myanmar calendar falls in March. Days are getting warm and each morning the singing of the birds greets the new day. Nights are cool and pleasant especially in moonlight when gossamere wisps of mist lend an ethereal touch to the atmosphere.

Tabaung is a month of pagoda festivals. The harvest is safely home and people can look forward to leisurely days of enjoyment. Each month of the Myanmar calendar is marked by a festival and Tabaung festival is marked by the building of sand stupas. Not content with having festivals in honour of the existing local pagodas, people have to build pagodas of their own, even if they are ephemeral ones built of sand.

The first man ever known to have built a sand stupa was a poor labourer who lived during the time of Tanhin-gaya Buddha, one of the many Buddhas who had come and gone before the one whom we know as the Gotama Buddha. The man was feeling unhappy because he could not do any deeds of merit like building stupas. One day he saw silvery sand dunes shining in the sun. Inspired, he mixed the sand with clay and built a beautiful stupa and decorated it with flowers.

Because of this good deed the man, as he went through the innumerable lives in the cycle of rebirth, never knew what want meant. Then came the time of the Gotama Buddha, and he was born in a rich and noble family. He renounced his lay life and entered the Buddha's Order. As a monk, he had gifts given by his lay disciples; they were more than he could use. So he gave them away to his brethren. He attained the highest stage of enlightenment and he was also gifted with the super normal powers of knowing his past lives. He told the story of how he once built a sand stupa, and the blessings that resulted from this deed of merit.

The festival of sand stupas is a communal one, everyone participating, from senior citizens to children old enough to dig the sand dunes. In Twante, a town on the other side of the Yangon river, well-known for potteries, this festival is celebrated on the full moon day of Tabaung month. Twante is about three hours' journey by motor launch from Yangon.

Shwedagon Pagoda Festival

One of the highlights of the season in Yangon is the Shwedagon Pagoda festival celebrated on the grounds around the hill where stands the great pagoda. It is impossible to miss the pagoda festival. The grounds are filled with rows of bamboo and thatch huts which are market stalls or show rooms. There are also merry-go-rounds and ferris wheels and musical shows.

Products from all over the country, from the arid plains of central Myanmar, northern hill tracts, lowlands and the delta areas of the south, are there - baskets, mats, trays and boxes made of cane or bamboo or palm leaves; cotton wool quilts, fillings for cushions and mattresses, cotton rugs, bags and handwoven textiles in colourful patterns; paper mache dolls, some of them grotesque yet attractive; glazed earthen-wares, pots, vases, ash trays; lacquerware useful as well as beautiful.

This part of the festival grounds is a wonderland where you may wander and browse for hours and come away finally laden with beautiful things, most of them useless.

Perhaps, you might like to stroll along the rows of food stalls and try varieties of Myanmar snacks, just for once, which I am afraid, would be quite enough. There is *mohn-hin-gar* a vermicelli dish with hot thick fish soup. But what are those ringlets floating therein? Oh, they are slices of young tender banana stems, very tasty, just try. Sprinkle the shredded green celery for special flavour.

You might try a dish of Myanmar noodles with chicken curry, the gravy of which is made with white bean flour and coconut milk (that is the

milk squeezed out of finely shredded coconut kernel), very thick, rich and delicious.

As you walk through the never-ending gastronomical paradise, the air is thick with the heavy aroma of frying. Right before you is a grand carnival of crispies and pan-cakes. The most popular is the gourd crispies. Young and tender gourds are cut into fingers, coated with rice flour batter and deep fried. They are eaten with green lettuce leaves, celery and sauce made of tamarind pulp and hot red chillies. Hot green tea serves as chaser.

Ba-yar-gyaw is the kind of crispies made of lentils, crushed into a pulp, mixed with spices, and deep fried. Other varieties are shredded onions, prawns and all kinds of beans and peas. You see crispies floating in hot steaming oil in huge iron cauldrons. Just watch the shop woman expertly fish them with a sieve-like ladle and lay them on the bamboo tray. hot and inviting.

There are many other toothsome delicacies, which you may not know for what they are: for instance, those white tall bamboo sticks standing in threes and fours, propped like rifles. What are they really? No, they are not lethal weapons, they are glutinous rice cylinders; for, inside the hollow of the menacing sticks are chunks of glutinous rice, which have been baked on open fire in their containers. There you have the most hygenic packing ever devised.

You can buy those bamboo sticks and take them home. When you have peeled off the bamboo strips (this calls for expert hands!) you have a lovely cylinder of glutinous rice encased in a thin film from the hollow of the bamboo.....it gives a pleasant flavour.

Glutinous rice comes in various kinds of packing: banana leaves, palm fronds, each having a special flavour, as they are steamed or baked in their packings. They also have fillings, coconut, or banana or jaggery.

There are stalls with mountainous heaps of wafers made of glutinous rice flour, paper thin and light as air and very brittle. You buy them in bunches of fives or tens, strung on bamboo strips. They are crunchy and munchable. You enjoy them showering white flakes on yourself and your fellow beings as you chew and jostle your way through the crowd.

You see hot steaming griddles on which flat brown pancakes are being fried. They look nice with sprinklings of sessamum seeds and peanuts. It is called *mohn-see-gyaw*, a favourite sweet. The main ingredients are glutinous rice flour and jaggery. There are 'bracelet' crispies, glutinous rice flour kneaded and shaped into bracelets, and deep fried. They are taken with jaggery syrup.

Crispies and snacks are a -plenty on the festival grounds. Most

of them are no good taking home to eat. They are best eaten right on location. With the aroma of frying (which you have to breathe in anyway), why give yourself a splitting headache by just taking in the smells? Give yourself a good time, tasting munching and chewing all the varieties. Never mind the headache and the stomach upset. After all, it is worth every spasm of pain that comes the morning after.

၁၂။ တပေါင်းလဘွဲ့

ပန်းရွှေဖီကြိုင်လျှောက်လို့၊
ပိတောက်ကယ်တဲ့ သင်းချို။
ဥတ္တရာဘရုဏ်က၊
တိမ်ဘုံမှာ ရောင်ခြည်လင်းလို့။
လမင်းသော်တာနှင့်၊
တူမကွာထိန်ဝါလင်းတဲ့၊ ထွန်းတဲ့ခါကို။
သောင်သဲငယ်မို၊ ရေညိုရစ်မို၊
လေညှင်းဝယ်လာ၊
စုံဟေမာမြိုင်ထဲက၊ ဝမ်းပဲရွှေစင်ရော်တို့၊
ဖော်ခေါ်သံ မောင်မယ်ကျူးတယ်။
မြူးပျော်ကြလို့။

ဖိုးသူတော်ဦးမင်း

တပေါင်းလ (မတ်လ)

တပေါင်းဘုရားပွဲတော်

မြန်မာပြက္ခဒိန်မှ နောက်ဆုံးလသည် မတ်လတွင် ကျရောက်လေသည်။ နေ့ ရက်တို့သည် နွေးထွေးလာချေ၏။ မနက်ခင်းတိုင်းတွင် ငှက်ကျေးသာရကာများက တေး သီချင်း သီကျူးကာ နေသစ်ကို ကြိုဆိုလိုက်ကြလေသည်။ မြို့မှန်အစုအပုံ ဖြစ်သော အရာတို့သည် အထက်ကောင်းကင်ယံ၌ ဖုံးအုပ်လွှမ်းမိုးလျက်ရှိကာ လေနှင့် ထိတွေ့ ခိုက် အငွေ့သင့်လေလျှင် ပြိုတော့မလို မိုးသားတိမ်လိပ်တို့ အုံကြွဖြစ်တည်လျက်ရှိရာ အထူးသဖြင့် ညဉ့်အခါ လရောင်အောက်ဝယ် အေးမြသာယာလျက် ရှိနေလေသည်။

တပေါင်းလသည် ဘုရားပွဲတော်များကျင်းပရာလ ဖြစ်လေသည်။ ထမနဲရာသီ က သေသေသပ်သပ်နှင့်အထမြောက်သွားပြီးဝယ် အားလပ်ရက်များကို ပျော်ပျော်ရွှင် ရွှင်ဆင်နွဲ့ကြဖို့အရေး မျှော်လင့်လျက်ရှိနေကြတော့သည်။ မြန်မာပြက္ခဒိန်က လတိုင်း လတိုင်းသည် ပွဲတော်ကိုယ်စီနှင့်ဖြစ်နေကြသည်အလျောက် ယခုကျရောက်သော တပေါင်း လပွဲတော်သည်ကား သဲပုံစေတီတည်ပွဲသဘင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားကြပေတော့ သည်။ လက်ရှိ ဒေသဆိုင်ရာဘုရားစေတီပွဲတော်များ ကျင်းပနေကြရတာနှင့်တင် မလုံ လောက်နိုင်၊ မကျေနပ်နိုင်၊ မတင်းတိမ်နိုင်ကြရကား ယာယီမျှသာ ခံပါစေ၊ ကိုယ်ကိုယ် တိုင် သဲဖြင့် စေတီပုံဆောက်လုပ်၍ ဘုရားတည်ကြကာ သဲပုံစေတီပွဲများ ကျင်းပကြ ပြန်လေတော့သည်။

သဲပုံစေတီကို ရှေးဦး ပထမတည်ခဲ့သူကား ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော် မမူမီ ဂင်္ဂါဝါလု သဲစုမက ပွင့်တော်မူခဲ့သောဘုရားအဆူဆူတွေထဲက တစ်ဆူဖြစ်သော တဏှင်္ဂရာဘုရားလက်ထက်တော်မှာမွေးဖွားခဲ့သူ သူဆင်းရဲတစ်ဦး ဖြစ်လေသည်။ သူ သည် ဆင်းရဲလှသဖြင့် စေတီဘုရားတည်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုများတွင် မပါဝင်နိုင် သောကြောင့် စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်ရရှာလေသည်။ တစ်နေ့သ၌ မြစ်ယံသောင်ဦး ကမ်း နဖူးဝယ် နေရောင်၏ဝင်းပသောအလင်းတန်းများကြောင့် ငွေရောင်တောက်ပနေသော သဲပုံမိုမိုလေးကို တွေ့မိလေသည်။ ‘သဲနဒီသောင်ခုံမြင့်က၊ ဖူးစချင့်ဖွယ်’ဟု ဆိုသကဲ့သို့ သူသည် ကြည်ညိုလှသောစိတ်ဖြင့် သဲမှုန်များကို ရွံတိုဖြင့်ရောစပ်ကာ လှပသောစေတီ တစ်ခုကို ဆောက်လုပ်ပူဇော်၍ ပန်းများဖြင့် တန်ဆာဆင်လိုက်သည်။

ထိုကဲ့သို့ပြုအပ်သောကုသိုလ်ကောင်းမှုကြောင့် သူသည် မွေးဖွားခြင်း၊ သေ ဆုံးခြင်းသည်းဟူသော သံသရာစက်ဝိုင်းထဲဝယ် မရေတွက်နိုင်သော ဘဝပေါင်းများစွာ တွင်ကျင့်လည်နေရင်း ‘မရှိ’ဟူသောစကားကို မကြားဖူးသောအဖြစ်ကိုပါ ရခဲ့လေတော့ သည်။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တွင် သူသည် ချမ်းသာကြွယ်ဝသော၊ မျိုးရိုး ဂုဏ်မြင့်မားသောမိသားစုဝယ် မွေးဖွားခဲ့လေသည်။ သူသည် လူ့အဖြစ်ကိုစွန့်၍ သာသ နာဘောင်ထဲ ဝင်ခဲ့လေသည်။ ရဟန်းဘဝဖြင့် ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမတို့ လှူဒါန်းသော လှူဖွယ်ပစ္စည်းများလက်ခံရရှိလိုက်သည်မှာ လိုတာထက်ပင် ပိုနေပေတော့သည်။ ထို ကြောင့် သူ သီတင်းသုံးဖော်သုံးဖက်များကို ဝေမျှခဲ့လေသည်။ သူသည် ရဟန္တာအဖြစ် သို့ ရောက်ခဲ့ပြီး သူ့အတိတ်ဘဝများကိုသိမြင်သောတန်ခိုးအစွမ်းဖြင့် ပြည်စုံတော်မူလေ သည်။ အတိတ်ဘဝက သဲပုံစေတီတော်ကို တည်ထားပူဇော်ခဲ့သော ဇာတ်ကြောင်းနှင့် ထိုပြုခဲ့သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုမှ အကျိုးထူးခံစားရပုံ အကြောင်းတို့ကို ပြောပြခဲ့လေ သည်။

သဲပုံစေတီပွဲတော်သည် လူကြီးသူမများမှသည် သဲမြေကိုတူးဆွနိုင်သောအရွယ် ရှိသည် ကလေးသူငယ်ထိပါဝင်ကာ ဆင်နွှဲနိုင်ကြသော စုပေါင်းပွဲတစ်ခု ဖြစ်လေသည်။ မြေထည်ပစ္စည်းများဖြင့် လူသိများလှသည် ရန်ကုန်တစ်ဘက်ကမ်းက တွံတေးမြို့တွင် တပေါင်းလပြည်နေများ၌ သဲပုံစေတီပွဲကို ကျင်းပကြလေသည်။ တွံတေးကို ခရီးဆန်ဖို့ ရန်ကုန်မှ မော်တော်ဖြင့် သုံးနာရီကြာ ကူးကြရလေသည်။

ရွှေတိရုံဘုရားပွဲတော်

ရွှေတိရုံဘုရားပွဲတော်တည်ရှိရာ သိရုံတွင်ရတောင်ကုန်းပတ်ပတ်လည်က မြေ နေရာမှာကျင်းပကြသော ရွှေတိရုံဘုရားပွဲတော်သည်ကား ရန်ကုန်မြို့၏ အထင်ကရ တပေါင်းပွဲတစ်ခု ဖြစ်လေသည်။ ဘုရားပွဲကို မဆင်နွှဲဘဲနေလိုတော့ မဖြစ်ပါ။ ပွဲခင်းသည်

ဆိုင်ခင်း၊ ဆိုင်ကျင်း၊ ဈေးဆိုင်ခန်းများ၊ ပြခန်းများ ခင်းထားသော ဝါးတဲ၊ သက်ငယ်တဲ တန်းများဖြင့် ပြည်လျက်ရှိနေလေသည်။

မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်း မိုးခေါင်ရေရှားအရပ်ဒေသများ၊ မြန်မာပြည်မြောက်ဘက် တောင်တန်းဒေသများ၊ မြန်မာပြည်အောက်ပိုင်းဒေသများ၊ မြန်မာပြည်တောင်ဘက်အညာဒေသများ စသော မြန်ပြည်တစ်လွှားက ထွက်သော ပစ္စည်းများဖြစ်သည်။ ကြိမ်၊ ဝါးနှင့် ထန်းတို့ဖြင့် လုပ်သော ခြင်း၊ ဖျာ၊ လင်ပန်းနှင့် သေတ္တာများ၊ ကူရှင်နှင့် မွေရာတွေဖြည့်ဖို့ ဝါစွမ်းများ၊ အရောင်အသွေးစုံ အဆင်အယင်စုံလှသည်။ လက်လုပ် ထည်များဖြစ်သော ချည်စောင်၊ ကော်စောနှင့်လွယ်အိတ်များ၊ စက္ကူနှင့်လုပ်သည့် ဖိုး သူတော်၊ မင်းသား၊ မင်းသမီး၊ ဇော်ဂျီ၊ ဆင်၊ မြင်း၊ အရပ်အမျိုးမျိုးနှင့် တချို့မှာ အရပ် ဆိုးသော်လည်း ဆွဲဆောင်မှုအပြည့်ရှိသော ဘီလူးရုပ်များ၊ စဉ့်ထည်များဖြစ်သည်။ ရေခွေး အိုး၊ ပန်းအိုး၊ ဆေးလိပ်ပြာခွက်များ၊ ယွန်းထည်ပစ္စည်းများ အစရှိသော အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ တို့ ဤပွဲခင်းထဲမှာရှိနေကြလျက် အသုံးလည်းဝင်၊ ကြည်လို့လည်းကောင်းလှပေတော့ သည်။

ဤဘုရားပွဲဈေးသည်ကား အချိန်တွေ ကုန်လိုကုန်မှန်း မသိအောင် နာရီပေါင်းများစွာ ခြေဦးတည် ရာလျှောက်ငေးရင်း အများအားဖြင့် အသုံးမဝင်သော်လည်း မျက်စိပသာဒရှိလှသည်။ လှပသည်။ ပစ္စည်းများ ဆွဲခေါ်ရာနောက် တကောက်ကောက် လိုက်ပါနေကြရသည်။ ထူးခြားဆန်းကြယ်လှသည်။ နတ်ပြည်နတ်ရွာပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ဒီတော့ ပွဲဈေးတန်းတစ်လျှောက်က မြန်မာ့သရေစာမျိုးစုံတွေကို စုံအောင် မြည်းစမ်းစားကြည့်ရင်း ပွဲဈေးလျှောက်ရတဲ့အရသာကို သဘောကျကောင်းကျသွားနိုင်ပေသည်။ ပွဲဈေးတစ်ခေါက်လျှောက်လိုက်တာနှင့် လုံလောက်သွားပါပြီဟု စာရေးသူက မရဲတရဲနှင့် ဆိုလိုက်ချင်ပါသည်။ ဟောဒီမှာ ငါးပြုတ်ရည်ပျစ်ခဲခဲဟင်းချို ပူပူဆူဆူနှင့်မုန့်ဟင်းခါး ရှိပါ၏။ သို့သော် ဟင်းချိုထဲ မျောနေတဲ့ အခွေအလိပ်တွေက ဘာတွေ တုန်း၊ ဪ . . .ဒါ အရသာရှိတဲ့ ငှက်ပျောအူဖတ်တွေပေါ့။ လှီးထားတဲ့ တရုတ်နံနံတွေကို အထူးအရသာရှိစေဖို့ ဖြူးပေးပါဦးမည်။

ပဲမှုန့်အစိမ်းမှုန့်နှင့် (အုန်းသီးကိုခြစ်၍ အရည်ညှစ်ထားသောအရည်) အုန်းနို့ရည်တို့ဖြင့် ချက်သည်။ ပျစ်ပျစ်ခဲခဲနှင့် အရသာရှိလှသည်။ အုန်းနို့ခေါက်ဆွဲကိုလည်း မြည်းကြည့်နိုင်ကြပေသည်။

ခမ်းနားကြီးကျယ်လှသည်။ နတ်ပြည်နတ်ရွာတစ်ခွင် မဆုံးနိုင်အောင် ခြေဆန်နေချိန်မှာ လေထုကလည်း ဆီညော်နံ့ တသင်းသင်းနှင့် ဖြစ်လေသည်။ ဟိုရှေ့မှာ အကြွပ်ကြော်တွေနှင့် ဘိန်းမုန့်တွေပါလား။ ပေါ်ပြူလာအဖြစ်ဆုံး မြန်မာ့သရေစာကား ဘူးသီးကြော်ဖြစ်လေသည်။ ဘူးသီးနုနုလေးတွေကို အချောင်းလေးတွေဖြစ်အောင် လှီး

၍ ဆန်မှုန့်ရည်နှင့်သုတ်လိမ်းကာ ဆီနိုင်နိုင်နှင့်ကြော်ကြရလေသည်။ သူတို့ကို မုန်လာ ရွက်စိမ်းစိမ်း၊ မန်ကျည်းရည် ငရုတ်သီးစပ်စပ်ဖြင့်ဖျော်ထားသည်။ တို့စရာအချဉ်ရည်ဖြင့် တွဲဖက်စားသုံးကြရ၏။ ရေနွေးကြမ်းပူပူက ခံတွင်းရှင်းစေဖို့ အအီပြေစရာအဖြစ် တည် ခင်းဧည့်ခံထားပေသည်။

ဘယာကြော်မှာ ကုလားပဲကို ထောင်း၍ ဆော်ဒါ၊ ရုံမှုန့်တို့ဖြင့် သမအောင် မွှေကာ ဆီနိုင်နိုင်နှင့်ကြော်ရသော အကြွပ်ကြော်မျိုး ဖြစ်လေသည်။ ကြက်သွန်၊ ပုစွန်၊ ပဲအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့်ကြော်ရသော အခြားအကြော်မျိုးစုံလည်း ရှိလေသည်။ သံဒယ်အိုးကြီး ထဲက ပွက်ပွက်ဆူနေတဲ့ဆီထဲမှာ အကြွပ်ကြော်လေးတွေ မျောနေသည်ကို တွေ့ ကြရ ပေသည်။ အကြော်သည်အမျိုးသမီးကြီးက ဆန်ခါလို ဆီစစ်သောစွန်းကြီးနှင့် ကျွမ်းကျွမ်း ကျင်ကျင် ကြော်လှော်ကာ ဝါးဗန်းထဲ ပူပူနွေးနွေးအကြွပ်ကြော်များ ထည့်နေသည်ကို တစ်ခါလောက် ရပ်ကြည့်ရင်း စားချင်စဖွယ်အကြော်များက ကိုယ့်ကို မမြည်းစမ်းဘဲ မနေနိုင်လောက်အောင် ဖိတ်ခေါ်နေသည်အဖြစ်ကို ခံစားကြည့်လိုက်ပါဦး။

ခံတွင်းတွေစရာ အခြားအစားအသောက်တွေကလည်းရှိနေရာ တချို့မှာ ဘာ ခေါ်မှန်းပင် မသိနိုင်ချေ။ ဥပမာ ရိုင်ဖယ်သေနတ်တွေနှင့်ဆင်တူသည်။ ဒီအဖြူရောင်ဝါး ကျည်တောက်အချောင်း သုံးခု၊ လေးခု ထောင်ထားတာမျိုးတွေပေါ့။ ဒါတွေက ဘာ တွေတုန်းဟ။ သေစေလောက်တဲ့လက်နက်ဆန်းတွေတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကောက် ညှင်းကျည်တောက်တွေလေ။ အတွင်းက ကျည်တောက်အခေါင်းထဲမှာ မီးနှင့်အပူပေး ဖုတ်ထားတဲ့ ကောက်ညှင်းတွေရှိတယ်။ အကျစ်လျစ်ဆုံးသော ထုပ်ပိုးမှု၊ ခေတ်အမီ ဆုံးတီထွင်ဆန်းသစ်မှုတွေ ဖြစ်ပေတော့သည်။

ကောက်ညှင်းကျည်တောက်တွေကို အိမ်ပြန်လက်ဆောင်အဖြစ်ဝယ်ယူသွား နိုင်လေသည်။ ကောက်ညှင်းကျည်တောက်အခွံကို ခွာလိုက်သည်အခါ (ဒီနေရာမှာ လည်း အခွံခွာကျွမ်းကျင်သူတွေကို ခေါ်ရဦးမည်လား?) ကောက်ညှင်းကျည်တောက် အခေါင်းထဲက အရသာရှိလှသည်။ ရှည်မျောမျောကောက်ညှင်းချောချောကို ရပေတော့ သည်။

ကောက်ညှင်းကို ငှက်ပျောရွက်၊ ထန်းရွက် စသော ထုပ်ပိုးမှုပုံစံမျိုးစုံဖြင့် တွေ့ ကြရပြီး ထိုပုံစံအတိုင်း အပူပေးဖုတ်ထားရာ အရသာကလည်း တစ်မျိုးစီ ထူးကဲ လှပေတော့သည်။ သူတို့ကို အုန်းသီး၊ ငှက်ပျောသီး၊ ထန်းလျက်၊ ပဲတို့ဖြင့် အစာထည့် ထားကြလေသည်။

စက္ကူလိုပါးလွှာ၍ လေကဲ့သို့ပေါ့ပါးကာ အလွန်ကြွပ်ဆတ်သော မုန်လေပွေ တွေလည်း ရှိပါ၏။ သူ့ကို ကောက်ညှင်းဆန်ဖြင့် ပြုလုပ်ရပြီး ထိုမုန်လေပွေများကို အထပ်လိုက်တောင်လိုပုံကာရောင်းချသောဆိုင်များကို တွေ့ ကြရပေသည်။ ငါးချပ် သို့

မဟုတ် ၁၀ချပ်လောက်ကို နီးကြီးမျှင်ဖြင့် ဆွဲချည်ကာ ဝယ်ယူကြရလေသည်။ သူတို့က ကြွပ်ကြွပ်ရွရွနှင့် ဝါးလိုက်လျှင်လည်း အလွန်အသံမြည်ပေသည်။ ထိခိုက်မိလျှင်လည်း ကြွေကျသွားနိုင်လေသည်။ မုန်လေပွေစားရင်း၊ လူတွေကြားထဲ တိုးဝှေ့ရင်းနှင့်ပင် အဖြူရောင်မုန်အမှုန်တွေကလည်း ကိုယ့်အပေါ်ရော၊ ကိုယ့်ဘေးက အဖော်ပေါ်ပါ ကြွေကျလိုကျနှင့်ပင် ဖြစ်နေပေတော့သည်။

ဆီအိုးပူပူထဲမှာ အညိုရောင်မုန်တွေကြော်နေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ မုန်ပေါ်မှာ နှမ်းတွေ၊ ပဲတွေ ဖြူးထားပုံက သွားရည်ကျစရာပင်ဖြစ်လေသည်။ သူ့ကိုလျှာ လည်သွားစေသည့် အချို့မုန်၊ မုန်ဆီကြော်ဟု ခေါ်ပါသည်။ သူ့မှာ အဓိကပါဝင်သော အစာက ကောက်ညှင်းဆန်နှင့် ထန်းလျက် ဖြစ်လေသည်။ ကောက်ညှင်းဆန်ကို သမ အောင်နယ်၍ လက်ကောက်သာန် ပြုလုပ်ကာ ဆီနိုင်နိုင်ကြော်ရသည်။ မုန်လက်ကောက်လည်း ရှိပါ၏။ သူ့ကို ထန်းလျက်ရည်ဖြင့် တိုစားကြရလေသည်။

အကြွပ်ကြော်တွေ၊ မုန်ပဲသရေစာတွေကို ဘုရားပွဲတွေမှာ အလျှံပယ် တွေကြရလေသည်။ အများအားဖြင့် အိမ်သယ်သွားဖို့ထက် ထိုနေရာမှာပင် စားလိုက်တာက အကောင်းဆုံးဖြစ်လေသည်။ (ကိုယ်အသက်အောင့်ချင် အောင့်ထားသည်။) ဒီညော်နံ့တွေကို ရှုရှိုက်ရင်း ကိုယ့်သဘောနှင့်ကိုယ် ခေါင်းကိုက်ခံနေတာ ဘာကြောင့်ပါလဲ။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် တွေ့သမျှ မုန်ပဲသရေစာတွေမျိုးစုံကို အားလုံးစုံသွားအောင် တကြွပ်ကြွပ် ဝါးတန်ဝါး၊ မြို့တန်မြို့နဲ့ အရသာခံ စားသုံးရင်း ပွဲဈေးတန်းလျှောက်ရတဲ့ အရသာလေးကို အားရပါးရ ခံစားလိုက်စမ်းပါ။ ခေါင်းကိုက်တာတွေ၊ ဗိုက်နာတာတွေကို မေ့ထားလိုက်ပါ။ နောက်တစ်နေ့ မနက်မှာ ခံရမယ့် ဒီဂိုဂိုသမျှသော ရောဂါဝေဒနာတွေ၊ ဒုက္ခ တွေသည် ပွဲဈေး တစ်ခါလျှောက်ရကျိုးနပ်သွားစေမှာ ဖြစ်ပါတော့သတည်း။

ခင်မျိုးချစ်

‘ဆယ့်နှစ်လရာသီ ပန်းများနှင့် ပွဲတော်များ’ ဘာသာပြန်အခန်းဆက်ဆောင်းပါး ဤတွင် ပြီး၏။

(မူရင်း 'Flowers and Festivals round the Myanmar Year' စာအုပ်ကို 'ဆယ့်နှစ်လရာသီပန်းများနှင့် ပွဲတော်များ'အမည်ဖြင့် ဘာသာပြန်အခန်းဆက်ဆောင်းပါးအဖြစ် ဘာသာပြန်ခဲ့ရာတွင် ဖတ်ရှုလေ့လာခဲ့ရသော စာအုပ်

များနှင့် ထိုစာအုပ်များကို လေ့လာပြုစုခဲ့ကြသူ စာပေပညာရှင်များကို ဖော်ပြရင်းနှင့် မှတ်တမ်းတင်လိုက်ရပါသည်။)

ဂျူနီယာဝင်း

- ၁။ စာပေဝတ်ဆံ ၄၊ ၅၊ ၆-ဒရုဏ်နတ်ရှင်၊ ၁၉၆၇-ပဉ္စမအကြိမ်
- ၂။ တစ်ဆယ့်နှစ်လမိုး-ဒရုန်ဦးစန်းငွေ၊ ၁၉၇၂- ဒုတိယအကြိမ်
- ၃။ မြန်မာစာညွှန်ပေါင်းကျမ်း -ဒုတိယတွဲ၊
ကျက်သရေဆောင်ရွှေစလွယ်ရမင်း ဦးကျော်ထွန်း၊ ၁၉၅၃
- ၄။ မြန်မာစကားပြေနှင့်ကဗျာကောက်နုတ်ချက်(အလယ်တန်း)
ပါမောက္ခဦးဇမောင် စီစဉ်သည်။ ၁၉၅၇၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ ပဉ္စမအကြိမ်
- ၅။ မဟာဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်းများ၊ မင်းကွန်းတိပိဋကဓရဆရာတော်ဘုရားကြီး၊
ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ ဝိဿဇ္ဇကဆရာတော်၊ ၁၉၈၇-ပဉ္စမအကြိမ်
- ၆။ ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်ဝေါဟာရအဘိဓာန်

(A Dictionary of Buddhist Terms) ခရစ်နှစ် ၂၀၀၀(တတိယအကြိမ်)၊

- သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
- ၇။ ပါဠိတော်မြန်မာကျမ်းများ
- ၈။ ဓမ္မပဒဝတ္ထုတော်ကြီး- ပထမတွဲ၊ အစုမဟာပဏ္ဍိတ၊ ညောင်လေးပင်မြို့၊
တောရဆရာတော်ဘုရားကြီး ပြန်ဆိုရေးသားအပ်သော
သုဓမ္မဝတီ ‘ဓမ္မပဒဝတ္ထုတော်ကြီး’၊ ၁၃၂၄။
- ၉။ နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာ မဟာဗုဒ္ဓဝင်- ဒုတိယတွဲ၊
တိပိဋကဓရဆရာတော်ဦးဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ ဦးစီးရေးသားသည်။
၁၉၈၆ သတ္တမအကြိမ်
- ၁၀။ သုဓမ္မဝတီ ငါးရာငါးဆယ်ဇာတ်ဝတ္ထု၊
မင်္ဂလာဘုံကျော် ညောင်ကန်ဆရာတော်ဘုရားကြီး။ ၁၃၃၃ခု၊ စတုတ္ထအကြိမ်
- ၁၁။ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ စာပေဗိမာန်၊ ရုပ်ပြဗဟုသုတဘဏ်
အတွဲ-၁၊ ၁၉၄၉ ဖေဖော်ဝါရီလ
- ၁၂။ လှေ- လင်းယုန်သစ်လွင်၊ ၁၉၈၁ ပထမအကြိမ်
- ၁၃။ Allen's Synonyms and Antonyms, Harper & Brothers,

၁၄။ Dr. Judson's Burmese -English Dictionary

နှစ်ခြင်းသာသနာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန၊ ၁၉၈၆

၁၅။ ကျောင်းသုံးသီးချင်းပဒေသာ- ဦးဖိုးလတ်၊

၁၉၅၇၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ပညာနန္ဒပုံနှိပ်တိုက်

၁၆။ စိတဥယျာဉ်-ဇော်ရီ၊ မင်းသုဝဏ်၊ တက္ကသိုလ်ဘာကြီး

၁၉၅၀ တင်ဆွေအေး စာအုပ်ဆိုင်

ရူနီယာဝင်း